

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BAĞIMSIZLIK YA DA ÖLÜM

NECATİ CUMALI

T.C.

KÜLTÜR BAKANLIĞI

N A T / S İ N E M A

BAGIMSIZLIK YA DA OLUM

-
,

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI/1587
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
Sanat-Sinema Dizisi / 82-5

BAĞIMSIZLIK YA DA ÖLÜM

Necati CUMALI

© KÜLTÜR BAKANLIĞI - 1993/ANKARA
ISBN 975-17-1365-x

Birinci Baskı 5.000 Adet.

Basım Yeri:
G.Ü.Teknik Eğitim Fakültesi Basımevi/ANKARA

1990'lı yıllar yalnız Türkiye toplumunda değil, tüm dünya coğrafyasında da ilginç oluşumlar ve onlara bağlı gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde Bakanlığımın politikasının özünü, demokratikleşme çabalarının toplumumuzda yaygınlaştırılması oluşturmaktadır. Çoğulcu, katılımcı, çağı yakalamış insanların ürünleri ile bütünleşmiş bir kültür politikası temellendirilmesi amaçlanmıştır.

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin ve değerlerin arkasındaki kavramlar "Kitap" ve "Okumak"tır. Ne görseiliğin gücü, ne de iletişimin durmak bilmeyen teknolojik gelişmeleri, bu iki kavramın insanlara özgü haz duygusu nedeniyle hiçbir zaman önemini yitiremeyecek, özelliği ve önemi dünya durdukça sürüp gidecektir.

İnsanlar günlük yaşama biçimleri, dünyadaki olumlu olumsuz gelişmeler, etkileşimler, olaylar, üzüntüler ve sevinçler içinde düşünce üretip kendilerini yenileyecekler ve bu çabadan da hiçbir zaman vazgeçemeyeceklerdir.

Bütün bu somut gerçeklerin yanında, karşımızda fazla değiştiğini söyleyemeyeceğimiz diğer bir somut gerçek var. O da az okuyan bir toplum oluşumuz. 1992'yi KİTAP ve OKUMA yılı ilan ederek bu sorunun altında yatan nedenleri araştırmak, çözüm yolları aramak, etkinlikler yapmak, okuma konusunu gündemde tutmak çabası içinde geçirdik. Kampanyalar yaptık, yarışmalar düzenledik, kitaplarımızı ücretsiz verdik. Tüm bu etkinliklerimizi yine sürdüreceğiz.

1993 yılında "KİTAP SATIN ALIN... AYDINLANIN" diyerek ikinci adımımızı atıyoruz. Yine kampanyalar, yarışmalar yoluyla insanımızı kitaba ve kitap satın almaya yönlendirmek amacındayız.

Geniş ufukları olan, düşünen, düşündüğünü açıklayan, görsel iletişim araçlarının verdikleriyle yetinmeyen, kültürlü insanların yaşadığı, özgür ve demokratik ortamı olan, geleceğin,

2000'li yılların Türkiye'si için bu kavramların yerleştirilmesi çok önemli. Bunun sonunda kitabı isteme, sahip olma ve bundan haz duyma duygusunun yaygınlaştığı insanların Türkiye'si, okuyan, yazan Türkiye, düşünenlerin gerçekleştirdiği Türkiye olacaktır.

Bakanlığımız 1993'te gerek çalışmaları sırasındaki değerlendirmeleri gerek Türkiye'nin her köşesinden gelen istemin yoğunlaşması nedeniyle baskı sayılarını yükseltti.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, bu arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan kitapları yayınlamaya devam edeceğiz. Böylece, ulusal kültür birikimimizi yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günümüz gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okumak ve yazmak, insanların insanca duygularının, kendi kendisiyle yalnız kalabildiği, tad alma ve haz duyma anlarının yaşandığı tek alandır. İnsanlar yaşanan bu anlarının sonucunda dünyamızı süsleyen fikir ürünlerini ortaya koyuyor, yetenekli kişiler ortaya çıkıyor, hepimizin, ülkemizin, giderek dünyamızın malı oluyor.

Bu gerçek ve bilinç içinde kitap ve okumak somutunda başlattığımız girişimlerimizi 1993'te yine gündeme getiriyor "KİTAP SATIN ALIN... AYDINLANIN" diyoruz.

Çoğulcu, katılımcı, demokratik yapılı, çağını yakalamış, ona içerden bakan kuşaklar olarak yetişmemizin gerçeği bu diyorum ve buna içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR

Kültür Bakanı

JENERİK

Aşağıda konuşmasız geçen görüntüler boyunca, filmin yapımında katkısı bulunanlar tanıtılır:

1. - DIŞ - KARADENİZ'DE SAMSUN AÇIKLARI - SABAH

Deniz, günün ilk ışıklarıyla aydınlanırken, parçalanarak dağılan sisler arasında Samsun'a yaklaşan BANDIRMA vapuru seçilir.

Vapur, yeni bir sis bulutu gerisinde kaybolur, az sonra yeniden güneşe çıkar.

Kamera, deniz düzeyinden yukarı-lara tırmanır. Vapurun ön direğinde dalgalanan ordu komutanlığı forsu üzerinde durur. Üçüncü Ordu Müfettişi Mustafa Kemal Paşa vapurdadır.

2. - İÇ - BANDIRMA VAPURU KAMARA KATI - SABAH

Kaptan, Mustafa Kemal Paşa'nın kapısı önünde, kamarasından çıkan Paşa'ya yol gösterir. Kaptan, Paşa'yı kaptan köşküne çağır-maya gelmiştir. Paşa, kaptanın, arkalarından gelen yaveri Cevat Abbas'ın önünde kamara koridorunda ilerler. Merdivenleri çıkar. Küpeşteye geçer.

Karargâhından Dr.Binbaşı Refik (Saydam), Kurmay Albay Kâzım (Dirik), İbrahim Tali Beyler küpeştede Paşa'yı karşılar selâmlar-lar.

Hep birlikte kaptan köşküne geçilir.

3. - İÇ - KAPTAN KÖŞKÜ - SABAH

Mustafa Kemal Paşa'nın yüz çizgilerindeki gerginlik, köşkün ön camı önünde, kıyıda yükselen Anadolu dağlarına, mavi yurt göklerine baktıkça kaybolur. İstanbul'u düşman işgali altında görmekten çektiği bunca acıdan sonra, kavuşmayı sabırsızlıkla beklediği özgür Anadolu topraklarına yaklaşmanın verdiği gönül rahatlığının yüzüne yansımadır bu değişiklik.

GEÇİŞ

4. - DIŞ - SAMSUN LİMANI - SABAH

Liman alanında, tek tük gelen resmi görevliler Mustafa Kemal Paşa'yı karşılamak için toplanmaktadırlar.

Halktan pek az kişi vardır. Olanlar da Paşa'yı karşılamaktan çok, dükkânlarını açmak için gelmiş görünümündedirler.

Dağınık bir yürüyüşle gelen tümen tören birliği alanda yer alır. Tümen bandosu eş kayıtsızlıkla tümen birliğini izler. Rahata geçen erler aralarında konuşurlar, şakalaşırlar.

Rıhtımdaki bir evin üç katın sokağa bakan birbirine yakın iki penceresinde, iki İngiliz subayı görünür. Elllerinde çay bardakları sabah çaylarını içerler. Besbelli, Samsun'da Mustafa Kemal Paşa'-

nın nasıl karşılanacağını izlemekle görevlidirler.

Tümen subaylarından Binbaşı Mahmut Ekrem Bey, Mustafa Kemal'i karşılayacağı motorla, tah-taları yeryer kırık Samsun liman iskelesinden ayrılır.

İngiliz subayları, dürbünleriyle motorun Bandırma vapuruna doğru yol alışını izlerler.

GEÇİŞ

5. - DIŞ - BANDIRMA VAPURU - SABAH

Bandırma vapuru açıkta demir atmaktadır. Mustafa Kemal Paşa ile karargâhındakiler, küpeşte parmaklıklarından yaklaşan motoru izlerler.

Motor vapura bordalar. Bnb. Mahmut Ekrem vapura çıkar. Koridorları hızla geçer. Merdivenleri ikişer üçer çıkar. Küpeştede Paşa'ya ulaşır. Üç adım önünde topuklarını sertçe vurarak Paşa'yı selâmlar.

Mustafa Kemal, bağımsızlık savasına atılmaya karar verdiği günden beri, asker ya da sivil, karşılaştığı herkese, düşüncesinde yer etmiş bir alışkanlıkla bakmaktadır: Karşısındaki düşman işgalinden ne dereceye kadar üzgündür? Kendisine ne dereceye yakındır, güven beslemektedir? Bağımsızlık uğruna özveriyle döğüş-

meye ne dereceye kadar hazırdır? Binbaşının selâmını alırken Paşa'nın yüzünde, bu soruların karşılığını almak için, Binbaşını inceleyen bir ifade vardır. Sonuç olarak Paşa, Binbaşının kendisini coşkulu karşılayışından hoşnut kalmıştır, Binbaşının selâmını alırken vakur bir gülümseme ile açıklayacaktır duyduğu hoşnutluğu.

Mustafa Kemal, yolculuk boyunca büyük yakınlık gösteren Kaptanla el sıkıştıktan sonra kucaklayarak helâllaşır. Sıradan bir helâllaşma değildir yaşanan sahne. Kaptan, Anafartalar Kahramanı, İstanbul'un kurtarıcısı Mustafa Kemal Paşa'nın, sıradan bir müfettiş gibi değil, yurdun kurtuluş savaşı için Anadolu'ya çıktığının bilincindedir. Bu inançla kucaklar, muzaffer olacağına inanarak uğurlar Paşa'yı!

Mustafa Kemal Paşa ile Karargâhındakiiler, vapura yanaşmış, deniz üstünde hafif sağa sola sallanan motora atlarlar. Vapurda kalan yolcuların, kaptanın el sallayarak uğurladıkları motor karaya doğru uzaklaşır.

6. - DIŞ - SAMSUN LİMANI - SABAH

*Motor liman iskelesine yanaşır.
Paşa ile karargâhındakiler iskele-
ye çıkar, karaya doğru ilerlerler.
Tanıtma yazıları sona erer.
Aşağıdaki sahneler boyunca Mus-
tafa Kemal'in sesi, görüntülere
eşlik edecektir.*

MUSTAFA KEMAL'İN SESİ- 1919
yılı Mayıs'ının 19. günü Samsun'a çık-
tım...

*Toparlanan tümen birliği, Bando
komutanının kalkan değneği. Mu-
tasarrıf Ethem Bey, iskele çıkı-
şında Paşa'yı karşıladığı sırada
bando askeri marşa başlar.*

SES- Genel durum ve görünüş:

*Bandonun sesi söner. M.Kemal ya-
nında Mutasarrıf, geride karargâh
kadrosu, tümen birliğini teftiş e-
der, selamlarlar.*

SES- Osmanlı devletinin bağlı bu-
lunduğu grup dünya savaşında ye-
nilmiş, koşulları ağır bir ateşkes ant-
laşması imzalanmış ulus yorgun ve
yoksul...

*Limandan görüntüler. Resmi gö-
revliler, alandaki saatin henüz al-
tısı gösterdiği bu erken saatte, gö-
nüllü olmadıkları bir angaryayı*

yerine getirmenin görünlüğü için-
dedir. İçlerinden biri elini ağzına
göttürerek esner. Başka biri eğilir
yanındakine bir şeyler söyler.

Dükkânlarının öntine çıkan esnaf
töreni açık bir ilgisizlikle izler. Bir
kahveci, müşterilerine çay dağı-
turken törene bir göz atar sonra
işini sürdürür. Üç beş kişi Paşa'yı
sönük bir alkışla alkışlarlar.

SES- Ulusu ve yurdu, dünya savaşına
sokanlar kendi can kaygılarına düşerek
yurt dışına kaçmışlar...

*Pencerelerinden karşılama töreni-
ni izleyen İngiliz subaylarının ala-
na yönelik, alaylı el baş işaretleri,
gülümsemeleri...*

SES- Saltanat ve Hilâfet makamında bu-
lunan Vahdettin, soysuzlaşmış, şahsını
ve yalnız tahtını güven altına ala-
bileceğini hayal ettiği alçakça yollar
araştırmakta... Ordunun elinden silahları
alınmış...

*Bandırma vapurundan Albay Refet
Bey'in 18 atlı süvari birliğini ge-
tiren bir motor karaya yaklaşır.*

SES- İtilâf devletleri ateşkes anlaşması
hükümlerine uymağa gerek görmüyor-
lar...

GEÇİŞ

7. - İÇ - SAMSUN'DA MINTIKA PALAS OTELİ - GÜNDÜZ

Mustafa Kemal, kaldığı Mıntika Palas Oteli'ndeki odasındadır. Emireri Halit oda kapısını vurur, girer. Odanın iki kanadı açık balkon kapısından görünen limanda demirleyen İngiliz torpidosunu gösterir.

SES- İtilâf donanmaları, askerleri İstanbul'da!

Odadaki masada notlar alan Mustafa Kemal, kalkar, dürbünü alır balkona yaklaşır. Dürbünün aynasından, İngiliz savaş gemisi demir atarken, öndireğinden komutanlık forsu indirilen küçük Bandırma vapurunun, Çaltıburnu açıklarında, dumanlar savurarak Trabzon'a doğru uzaklaştığı görülür.

SES- Adana iline Fransızlar, Urfa, Maraş, Ayıntap'a İngilizler girmişler, Antalya ile Konya'da İtalyan birlikleri, Merzifon ile Samsun'da İngiliz askerleri...

Liman alanında, iki İngiliz devriye askeri, sivil bir Türkü durdurur, üstünü ararlar...

SES- Son olarak dört gün önce 15 Mayıs 1919'da itilâf devletlerinin desteğiyle, Yunan ordusu İzmir'e çıkmış...

İngiliz Savaş gemisinin subaylarını getiren bir motor iskeleye yanaşır. Motorun gerisinde dalgalanan İngiliz bayrağı. Subaylar karaya çıkar. Samsun'daki İngiliz birliğindeki arkadaşlarınca karşılanır.

SES- Aydınlar için üç kurtuluş yolu vardı: İngilizlerin korumasına sığınmak, Amerikan mandasını istemek, ya da bölgesel kurtuluş yolları aramak! Ben bu kararların hiçbirini doğru görmedim!

Savaş gemisinden, kürek çekerek karaya çıkan on kadar İngiliz eri. Limandaki İngiliz devriyesi onları karşılar. İki fayton çevirirler. Erler gürültülü şakalarla faytonlara dolarlar. Geneleve gitmektedirler.

SES- Verilecek tek karar vardı: Ulus egemenliğine dayanan, kayıtsız koşulsuz yeni bir Türk devleti kurmak.

Limanda bir kıyıda Refet Bey'in Suvari birliğinin 18 atı, erleri bir kaç balya ot.

SES- İstanbul'da düşündüğüm, Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz uygulamasına başladığım karar bu olmuştur:
BAĞIMSIZLIK YA DA ÖLÜM!

Ekranda, kara yazıyla tüm ekran

yüzeyini doldurur:

BAĞIMSIZLIK YA DA ÖLÜM!

Filmin jeneriği son bulur.

GEÇİŞ

8. - DIŞ - SAMSUN'DA TÜMEN YOLU - GÜNDÜZ M.KEMAL, ÖTEKİLER

Her yanı dökülen açık bir BENZ araba, Mıntıka Palas Oteli önünden hareket eder. M.Kemal ile Albay Refet Bey arka koltukta Emir Subayı Muzaffer, önde şoför yanında oturmaktadır.

Kr. Başkanı Kâzım, Dr. İbrahim Tali, Yüzbaşı Cevat Abbas'ın bindiği her yanı dökülen açık bir Ford onları izler.

15. Tümen karargâhına gidilmektedir. Rıhtımdan geçerek Tümene giden yol izlenirken, ikinci bir İngiliz Savaş gemisinin limana demirlediği görülür.

M.KEMAL- Görüyorsunuz düşman yalnız İstanbul'u işgal etmekle kalmıyor!..

REFET- Ne yazık ki öyle!

M.KEMAL- Büyük milletimizi şimdiden Afrika'da, Uzakdoğu'daki sömürgeleri gibi görüyorlar!

Yol üstünde önce bir İngiliz devriye birliği, az sonra, silahlı olarak kentte rahatça dolaşan Pontus çe-

tecileri ile karşılaşırlar.

M.KEMAL- Halkımızın, ordumuzun elinden silâhları toplanırken, Pontus çetecileri yapmadıklarını bırakmıyorlar!

Caddede beş kişilik çeteci grubunu gören esnaf dükkânlarının kapısı önünden içeri çekilir.

M.KEMAL- Samsun mutasarrıfını gördünüz. Olanlara seyirci!

Kentten çıkıp Tümene giden yokuş yolu aldıkları sırada önlerinde, yolun solunda giden Refet Bey'in atlı birliğini görürler.

M.KEMAL- Atlarınıza yetiştik!

Otomobil, atlıları geçerken, kendilerini selâmlayan birlik komutanı teğmenin selâmını alan M.Kemal Paşa sözünü sürdürür:

M.KEMAL- Samsun'da tümeni şimdiki kişiliksiz komutanına bırakamayız. İşgal kuvvetleri konuk olduklarını bilmeli, Pontus çetecileri sindirilerek dağıtılmalı! Bu güç görevin kısa sürede üstesinden geleceğinize inanıyorum!

REFET- Güveninize teşekkür ederim Paşa Hazretleri!

M.KEMAL- Sizinle Samsun'da düzen sağlandıktan sonra, III. Kolordu Komutanı olarak Sivas'ta buluşacağız!

9. - İÇ - TÜMEN K.MAKAM ODASI - GÜNDÜZ - M.KEMAL ÖTEKİLER

Makam koltuğu boştur. Odada bulunanlar ayaktadır.

M.KEMAL- 15.Tümen Komutanlığı'na Refet Beyefendi getirilmiştir. Sizin uygun bir göreve atanmanız için Harbiye Bakanlığı'na yazılmıştır. Devir törenini yapınız!

KOMUTAN- Başüstüne Paşa Hazretleri...

Komutan, makam masası yanında bulunan Tümen Sancağını Refet Bey'e teslim eder. İki komutan, onların gerisinde M.Kemal ile arkadaşları sancağı selâmlarlar.

M.KEMAL- (Refet Bey'e) Bu andan başlayarak Samsun'da halkın güvenliğini devletin egemenliğini güven altına almayı sizden bekliyoruz! Yeni görevinizi kutlanım!

Refet Bey'in elini sıkar.

REFET- Bütün gücümle çalışacağım Paşa Hazretleri...

Refet Bey makamını alır. Paşayı selâmlar. Ayakta bekler. Paşa Refet Bey'in selâmını alır. Refet Bey makam odasında Paşa'ya yer gösterir, oturduktan sonra,

GEÇİŞ

10. - DIŞ - SAMSUN İÇİ - GÜNDÜZ - REFET BEY'İN ATLILARI

Mustafa Kemal, Samsun'a dönerken, Refet Bey'in atlı birliği komutanlarının gerisinde, tırısla tümenenden ayrılır.

Mustafa Kemal, Samsun'a girince yine Pontus çetecileri ile karşılaşır. Çapraz mavzerli çeteciler, birbirlerine gülerek Paşa'nın arabasını gösterirlerken, Refet Bey'in atlı birliği, iki ayrı sokaktan girerek önden geriden çetecileri sarar. Mavzerlerini doğrultarak teslim olmalarını ister. Neye uğradıklarını şaşırان yedi çeteci teslim olurlar.

Çarşıdaki esnafta büyük sevinç gösterileri.

Atlaların önünde, elleri başları üstünde yürüyen, tutuklanmış yedi çeteci...

GEÇİŞ

11. - DIŞ - SAMSUN BELEDİYESİ - GÜNDÜZ - M.KEMAL ÖTEKİLER

M.Kemal Paşa'nın BENZ'i ile arkadaşlarının bindikleri Ford, Samsun Belediyesi'ne, başkanı ziyarete gitmektedir.

Sokaktaki halkın bir gün önce Paşa ile arkadaşlarına gösterdik-

leri ilgisizliğin dağıldığı açıkca gözlenir. Arabaların geçtiği yerde halk kaldırımlarda durur, alkışlar. Esnaf yüzü gülererek dükkânlarından çıkar, halkın alkışlarına katılır.

Arabalar Samsun Belediyesi önünde durur.

GEÇİŞ

12. -İÇ - BELEDİYE BAŞKAN ODASI - GÜNDÜZ - M.KEMAL-BAŞKAN - ÖTEKİLER

M.Kemal ile arkadaşları Başkanın odasında, gelen kahvelerini içmektedirler.

M.KEMAL- Sayın Başkan, yurdun her yanında kurulan Müdafa-i Hukuk Dernekleri'nin çalışmalarını izliyorsunuz umarım...

BAŞKAN- Evet Paşa Hazretleri, Ne yazık ki biz işgal eylemleri karşısında üzülmekten öteye gidemedik!

M.KEMAL- Bugüne kadar gidememekte de haklısınız! Mutasarrıflık olsun, tümen komutanlığı olsun sizi destekleyecek ellerde değildi! Bugün durum değişti! Pontus çetecileri bu sabah Refet Beyefendinin atlılarından ilk derslerini aldılar!

BAŞKAN- Bugünleri gördüğümüz için mutluyuz Paşa Hazretleri!

M.KEMAL- Sizden, sizin gibi vatansever Samsun aydınlarından bugün-

den tezi yok Samsun Müdafa-i Hukuk Derneği'ni kurmanızı bekliyorum. Her geçen gün daha büyük mutluluklar göreceksiniz!

BAŞKAN- Sizi Samsun'dan ayrılırken derneğimiz kurulmuş olarak uğurlayacağımıza güvenebilirsiniz Paşa Hazretleri!

M.KEMAL- Teşekkür ederim!

GEÇİŞ

13. - DIŞ - MINTIKA PALAS OTELİ ÖNÜ - SABAH - M.KEMAL ÖTEKİLER

*Bir hafta sonra: 25 Mayıs 1919
Gün yeni ağarmaktadır. Mustafa Kemal ile arkadaşları Samsun'dan ayrılacaklardır.*

Otelin' yakınları şimdiden M.Kemal Paşayı uğurlamaya gelenlerle doludur.

Otelin kapısı önünde üç yaylı. Ötele giren çıkan erler, yaylılara gideceklerin bavullarını yüklerler. Karargâh görevlisi subayları alan üç yaylı uğurlayan halkın alkışlarıyla yola çıkarlar.

Paşa'nın bineceği hurda BENZ araba otelin kapısı önüne gelir, durur.

Mustafa Kemal, yanında Refet Bey, Samsun Belediye Başkanı ile otel kapısından çıkar. Başkan, kapıdan çıkarken, iki genç aydının taşıdığı Müdafa-i Hukuk Derneği

bandını gösterir. Bandrolda "Samsun Müdafa-i Hukuk Derneği üyeleri- Çanakkale Kahramanı Üçüncü Ordu Müfettişi M.Kemal Paşa Hazretleri ile Kahraman karargâh erkânına gönülden bağlılıklarını sunar, Tanrıdan başarılar diler" yazılıdır.

O günkü alfabeyle, daha Osmanlıca bir dille yazılı bu sözler yukarıdaki çevirisiyle bugünkü harflerle dip yazı olarak ekranda yer alır.

GEÇİŞ

M.Kemal, önde şoförün yanında yer alır, Kur.Albay Kâzım, Dr. İbrahim Tali, Dr. Refik arka koltuğa otururlar. BENZ otelin önünden ayrılır.

Refet Bele, Belediye Başkanı, Polis Müdürü Refik (Koraltan)- Muhtarraf, Eski Tümen Komutanı, Binbaşı Mahmut Nedim, Otel görevlileri vb.leri, Samsun Müftüsü, alkışlarla arabayı uğurlarlar.

Bir hafta önce Samsun'a gelişinde kayıtsız olan Samsun'lular, bu bir hafta içinde M.Kemal'e gönülden bağlanmışlardır. Alan doludur. Arabanın geçtiği sokaklarda kapı önleri pencereler doludur. Arabanın arkasından su döken, hayır dualar eden, başörtüsünün ucuyla gözyaşlarını kurulayan genç yaşlı,

GEÇİŞ

14. - DIŞ - HAVZA YOLCULUĞU - GÜNDÜZ - M.KEMAL İLE ARKADAŞLARI

Otomobil kışla yoluna çıkar. Yol hafif yokuştur. Araba şimdiden zorlanarak yol almakta aksırıp tıksırmaktadır.

Kışlaların önüne geldikleri sırada, sarı badanalı koğuşların boş olduğu görülür.

Yamaçtaki düzlüğe ulaşıklarında, güneş yeni yükselmektedir. M.Kemal, kentin panoramasına bakar. İngiliz savaş gemileri limandadır. Yüzü kasılır. Arkadaşlarına kamçıyla geride kalan kenti gösterir.

GEÇİŞ

Araba, ufak tepelerle yükselen Samsun dağlarında, fundalıklarla çevrili, bozuk, çamurlu, su birikintileriyle dolu çukurların bulunduğu bir yolda ilerler. Yolun dikleştiği bir yerde, araba yolları çekmez. Motor stop eder. Yaşlı şoför iner kolu çevirerek arabayı çalıştırmaya uğraşır.

Bir ara yorulan şoförün elinden Dr. Albay İbrahim Tali, sonra Albay Kâzım, sonra Mustafa Kemal kolu alır çevirirler. Araba sonunda çalışır. Şoför arabaya bi-

ner, M.Kemal ile arkadaşları arabayı arkadan iterek yokuşun sonuna ulaştırırlar. Arabaya binerler.

GEÇİŞ

Ormanlık bir bölgenin girişinde, yaylılarla yola çıkan Yüzbaşı Cevat Abbas ile öbür karargâh görevlileri mola vermişlerdir. M.Kemal ile arkadaşlarının BENZ'i mola yerine gelince, dururlar, onlar da mola verirler.

Şoför hemen arabanın ön kapağını açar, motoru soğuturken radyatörün suyunu tamamlar. Radyatör dumanlar salmaktadır.

Mola yerinde, bir gaz ocağında çay pişirilmektedir.

Mustafa Kemal ile otomobilindekiler dışında, karargâhtan öbür 13 görevli (Kurmay Yarbay Mehmet Arif (Ayıcı Arif), Üsteğm. Hayati, Bnb. Hüsrev (Gerede), Bnb. Kemal (Doğan), Yzb. Cevat Abbas, Yzb. Mümtaz, Yzb. Mustafa, İsmail Hakkı, Yzb. Ali Şevket, Üsteğm. Abdullah, Kâtip Faik, Kâtip Memduh, Üsteğm. Hikmet (Gerçekçi), Teğmen Muzaffer mola yerinde değişik durumlarda görünürler (1).

Gaz ocağında demlenen çay bardaklarla dağıtılır. Yeteri kadar bardak yoktur. Boşalan bardaklar

(1) İsimler Sabahattin Selek'in "Anadolu İhtilali"nden alındı.

yıkanır, doldurulur, sıra bekleyenlerin çayları verilir. Teğmen Muzaffer gaz ocağını pompalar... Yolcular da sevinçli oldukları gözlenir.

GEÇİŞ

BENZ ile yaylılardan oluşan kabile küçük bir köyden geçer. Köylüler yol boyunca şaşkınlık içindedirler. Ne türlü davranacaklarını kestiremezler. Yol boyunca, beş on adım arayla önce yedi sekiz kişidir karşılaştıkları. Onların birden Mustafa Kemal Paşa ile arkadaşlarını tanımalarıyla başlayan koşuşmaları, bağırarak haberi duyurmalarıyla, köy evlerinin ardına açılan kapıları, ahırından fırlayan, ocağının başından işini bırakarak koşanlar, yolun iki yanını doldururlar, alkışlar başlar. M.Kemal ile arkadaşları alkışlara selâmlarla karşılık verirler.

GEÇİŞ

Araba yine yoldadır. Şoförün dinlenmesi için direksiyona M.Kemal geçmiştir.

GEÇİŞ

Araba dinlendirilir. Radyatörün saldığı dumanlar. Lastiklerin hava

kontrolünü yapan şoför.

GEÇİŞ

Direksiyonun başında yine şoför vardır. Kafile Kavak ilçesine girer, Kavaklılar Paşanın geçeceğinden haberdirdir. Mustafa Kemal Paşa'yı, Kavak Mîdafa-i Hukuk Derneği'nin bandrolü ile karşırlarlar. Evler dükkânlar bayraklarla donatılmıştır.

Kavak'ın ana caddesi başında M.Kemal ile arkadaşları arabadan inerler. Paşa, Kaymakam'ın, kasa-ba ileri gelenlerinin ellerini sıkır.

GEÇİŞ

Kafile yine yoldadır. Araba bir kez daha stop eder. Yüklünü çekememiştir. Mustafa Kemal ile arkadaşları yokuşu yürüyerek çıkarlar. Yokuşun sonunda Yeşilırmak görünür. Kamera, ırmağın bulunduğ u düzlüğü görüntüler.

M.KEMAL- Şu güzelliğe bakın!

DR.REFİK- Cennet!

ALB.KÂZIM- Baş döndürüyor!

M.KEMAL- Bu güzel yurt, bu yoksul sâhipsiz yurt bizim! *(Kısa bir susuştan sonra)* böyle kalmayacak!

İBRAHİM TALİ- Şu bir hafta içinde ayak bastığımız her yerde halk da dediğimize inandı Paşam!

KÂZIM- Sizinle girdiğimiz hiçbir savaşı kaybetmedik! Bu savaşı da kazana-cağız!

M.KEMAL- Yüreklerinizi sürekli bu i-nancı korusun!

Görünüşün güzelliği ile büyülen-miştir.

M.KEMAL- "Dağ Başını Duman Al-mış" marşını bilen var mı içinizde?

Birer birer yüzlerine baktığı arka-daşlarının olumsuz yüz devinim-leri, susmaları...

M.KEMAL- Öyleyse dinleyin:
Marşı söyler:

Dağ başını duman almış
Gümüş dere durmaz akar
Güneş ufuktan şimdi doğar
Yürüyelim arkadaşlar

REFİK- Çok güzel!

M.KEMAL- Öyleyse yürüyelim! Doğru otomobile!

Otomobile binerlerken ;

GEÇİŞ

Havza'ya yaklaşmaktadırlar. Oto-mobil düzlüğe inmiş yol alırken hep birlikte yeni öğrendikleri mar-şın ikinci dörtlüğünü söylerler.

M.KEMAL İLE ARABADAKİLER:

Bu gök deniz nerede var
Nerede bu dağlar taşlar

*M.Kemal, şoföre marşa katılma-
sını işaret eder. Şoför de katılır:*

Bu ağaçlar güzel kuşlar
Yürüyelim arkadaşlar!

*Hep birlikte gülüşerek marşı ta-
mamlarlar.*

ŞOFÖR- Havza göründü Paşam!

M.Kemal saatine bakar.

M.KEMAL- Seksen Km. yolu sekiz sa-
atte aldık. Bu koşullarla yine de iyi!

GEÇİŞ

15. - İÇ - MESUDİYE OTELİ - HAVZA - GECE - M.KEMAL- ARKADAŞLARI

*M.Kemal ile arkadaşlarının oto-
mobili iki yanında karşılamaya
çıkan atlılarla Havza'ya girer.*

*Havzalılar erken saatlerden beri
M.Kemal'i beklemektedir. Kasaba
bayraklarla donanmıştır. Görev-
liler halkın taşkınlığını güç ön-
lemektedirler.*

*Havza'nın girişinde M.Kemal ile
arkadaşları otomobilden inerler.
Kaymakam Fahri, Belediye Baş-*

*kanı İbrahim, M.Kemal'i karşılar-
lar.*

*Halk coşku içindedir. Kulağa ge-
len bağrıışmalar arasında en çok
sloganlaşan şu sözler duyulur:*

HAYKIRIŞLAR- Yaşa! Bin yaşa!

- Kahrolsun Düşman!

- Yaşasın Mustafa Kemal!

- Düşmanlar kahrolsun!

*Halk arasında otuz yaşlarında gö-
rünen iki erkek arasında şu konuş-
ma geçer:*

I.ERKEK- Hangisi?

II.ERKEK- Sarı olan! Gök gözlü! Göz-
leri çakmak çakmak!

I.ERKEK- Allah nazardan korusun!

Bir III. adam, söze karışır.

III. ADAM- Allah bugüne kadar korudu
onu, gene korur!

I.ERKEK- Aslandır o!

III. ADAM- Vay onun karşısına çıkan
düşmanın haline!..

*Kalabalık arasında bir kaynaşma
olur.Koltuk değnekli bir adam öne
çıkarak istemektedir.*

ADAM- Bırakın beni!

*Karşılایıcıları önünde halkı se-
lâmlayarak hükümet binasına doğ-*

*ru ilerleyen Mustafa Kemal adını
görür.*

GÖREVLİ- Yolu kapamak yasak!
ADAM- Bırakın beni Paşam̄a bir hoş-
geldin diyem!

*M.Kemal, yaveri Cevat Abbas'a
döner,*

M.KEMAL- Ne istiyor? İlgilenin!

Adam, yaklaşan C.Abbas'a:

ADAM- Çanakkale'de Paşam̄ın em-
rinde döğüşüm! Bıraksınlar, bir hoş-
geldin diyem, elini öpem!
C.ABBAS- Yolunu açın!
M.KEMAL- Bırakın gelsin!

*Adam, koltuk değneğiyle, sakat a-
yağını sürüyerek Paşa'ya yaklaşır.*

ADAM- Çok şükür Allahıma, seni bir
kez daha bize gösterdi!

*Adam bu duadan sonra göğ̄e açtığı
ellerini yüzüne sürer.*

ADAM- Çanakkale'de 19.Tümende erin-
dim Paşam̄! İzin ver elini öpem!

*Mustafa Kemal dikkatle elini öpen
adamı hatırlamaya çalışır.*

ADAM- Hatırlayabildin mi?

M.KEMAL- Adın neydi?

ADAM- Dursun!

M.KEMAL- Yüzünü hatırladım!

DURSUN- Ne de olsa yıprandık Paşam! Kurda kuşa rezil olduk buralarda! Başınıza geç, gâvur külründen, Pontus haydutlarının zulmünden bizi kurtar! Sen başınızda olduktan sonra dünyada hakkından gelemeyeceğimiz düşman yok bizim! Anafartalar'da kırk kişi koca Anzak tümenini durdurduk senin emrinde, burda kırkbin olur geleni Yeşilirmak'ta boğarız!

M.KEMAL- O günleri de göreceğiz Dursun Çavuş! Çanakkale'yi zafere ulaştıran sizler gibi vatansever yurt çocuklarının inancıdır. Vatanın yüzünü yine sizler güldüreceksiniz! Sağlığın nasıl?

DURSUN- İki kolum sapsağlam! senin emrinde tek bacakla da döğüşürüm Paşam! Senin emrinde ölürsem canım cennetini hak eder!

M.Kemal, Dursun'un saçlarını okşar,

M.KEMAL- Yüreğin rahat olsun!

M.Kemal Belediye Başkanı İbrahim Bey'e döner

M.KEMAL- Müdafa-i Hukuk Derneğiniz kuruldu mu?

İBRAHİM- Kurmak istiyoruz Paşam!

M.KEMAL- Gecikmeyin, aranıza Dur-

sun Çavuşu da alın. Onunla halkın se-
sini, inancını da aranızda almış olursu-
nuz!

GEÇİŞ

16. - İÇ - MESUDİYE OTELİ - GECE M.KEMAL- ARKADAŞLARI

*Mustafa Kemal, otelin bir oda-
sında ayakta gidip gelerek telgraf
dikte etmektedir. Yaver Muzaffer,
Cevat Abbas, Alb.Dr.İbrahim Tali
dikte ettirdiklerini yazarlar.
M.Kemal yazılana göz atar.*

M.KEMAL- İzmir'in, ne yazık ki ar-
dından Manisa ile Aydın'ın işgali ge-
lecekteki tehlikeyi açıkca belirlemiştir.
Toprak bütünlüğümüzün korunması için
ulusal çıkışların daha canlı olarak ser-
gilenecek kesintisiz sürdürülmesi ge-
rekir...

Emireri Halit odaya girer.

HALİT- Paşam Belediye Başkanı gel-
di.

M.KEMAL- Ben yalnız kalınca al!

*Emireri selâm verir, çıkar.
M.Kemal, odadakilere*

M.KEMAL- Ankara'da 20.Kolordu Ko-
mutanı Ali Fuat Paşa Hazretlerine, Er-
zurum'da 15.Kolordu Komutanı Kâzım
Paşa Hazretlerine, Konya'da II. Ordu

Müfettişi Cemal Paşa Hazretlerine,
Samsun'da Üçüncü Kolordu Komutanı
Refet Beyefendiye... telgraflar hemen çe-
kilsin!

GEÇİŞ

17. - İÇ - OTELDE M.KEMAL'İN ÇALIŞMA ODASI - GECE - M.KEMAL- BŞK. İBRAHİM

*M.Kemal ile Havza Belediye Baş-
kanı İbrahim kahvelerini içerler.*

M.KEMAL- Müdafa-i Hukuk Der-
neği'ni kurduğunuza göre, hemen yurdun
bölünmezliği, tam bağımsızlığı için ça-
lışmaya başladığınızı bütün komşu
iller ile yakın ilçelere telgraflarla bil-
dirin...

İBRAHİM- Paşam telgraf yerine kapalı
mektuplar yazsak?

M.KEMAL- Neden?

İBRAHİM- Telgraf düşmanlarımızın
eline geçer!

M.KEMAL- Daha iyi ya, gözlerini yıl-
dırır!

İBRAHİM- Buradaki durumu henüz tam
görmediniz. Her gün çete baskınları ya-
şıyorduk. Silah sesleri siz gelince durdu!

M.KEMAL- Demek ki yılıyorlar! Ço-
cuğum gizli kapaklı değil bizim sa-
vaşımız! Kaybedersek ne sen kalırsın
ne ben! Açık savaşağız! Haklı da-
vamızı dost düşman bütün dünya duy-
sun!

M.Kemal ayağa kalkar, kendisiyle

*birlikte ayağa kalkan konuğunu
uğurlarken*

M.KEMAL- Bu cuma namazdan sonra
burada büyük bir miting düzenleyin!

İBRAHİM- Hay hay Efendim! Hocamız
Sıtkı Efendi, hem vatansever hem de iyi
hatiptir! merak buyurmayın!

GEÇİŞ

**18. - İÇ - TELGRAFHANE - GECE - TELGRAF MEMURU -
MUZAFFER İLE C.ABBAS**

*Memur, telgrafları çeker. Çalışan
mors... Memur telgrafı keser.*

MEMUR- Gelen telgraf var...

Çekilen merkezle bağlantı kurar.

MEMUR- İstanbul'dan... Harbiye Ne-
zaretinden...

Gelen şeriti okur.

MEMUR- Mustafa Kemal Paşa Haz-
retlerine...

GEÇİŞ

**19. - İÇ - BÜYÜK CAMİ - GÜNDÜZ - SITKI HOCA - BAŞKAN
İBRAHİM - HALK**

*Sıtkı Hoca, vaazının sonunda du-
asını tamamlamaktadır.*

SITKI HOCA- Allah bu karanlık gün-

lerin sonunda yüzümüzü ak eyleye!
Yüce ulusumuzdan cömert ışığını esir-
gemeye! Bizi kadınlarımız çocuklarımız
önünde başı eğik, boynu bükük bı-
rakmaya! Düşmanlarımızı kahreyleye!

*Halkın her dilek sonunda gittikçe
uğultulu bir ton alarak yükselen
sesleri...*

HALK- AMİN!

SITKI HOCA- Allah, bu mübarek va-
tanımız için can vermiş bütün şe-
hitlerimizin ruhlarını şaad eyleye!

HALK- AMİN!...

SITKI HOCA- Allah İzmir işgalinde
göğüslerini düşmana siper ederek şehit
olan kahraman kardeşlerimizi cenne-
tinde ağırlaya!.. Yüce ulusumuzu şanlı
ordumuzu bugüne kadar olduğu gibi
bundan sonra da her savaşında muzaffer
eyleye...

HALK- AMİN!

*Sıtkı Hoca, duasını tamamlar.
Eller yüzleri sıvazlarken, ileri yürür.*

SITKI HOCA- İzmir şehitlerimizin
kanı yerde kalmayacak ey kardeşler!
Yürüyün...

*Cemaatin içinden cami kapısına
doğru yürüyen Sıtkı Hoca, dal-
galanan halk.*

20. - DIŞ - CAMİNİN ÇIKIŞ KAPISI - GÜNDÜZ - SITKI - İBRAHİM- HALK

6 Haziran cuma günüdür o gün.
Caminin çıkış kapısına saldıran
cemaat. Önde elinde Türk bayrağı
ile B.Başkanı İbrahim, yanında
Sitki Hoca, arkada cemaat marş
söyleyerek Mesudiye Otel'i'ne doğ-
ru ilerlerler.

HALK-

Annem beni bugün için yetiştirdi,
doğurdu...

Marşı ile yürünür.

Mesudiye Otel'i önünde toplanan
halk pencereden kendilerini selâm-
layan M.Kemal ile arkadaşlarına
coşkuyla karşılık verir,

HALK- Ya ya ya şa şa şa Kemal Paşa
bin yaşa! Kahrolsun düşman!

BİR SES- Kahrolsun düşmana uşak
olanlar!

HALK- Kahrolsunlar!

GEÇİŞ

21. - İÇ - OTELDE ÇALIŞMA ODASI - GECE - M.KEMAL- ARKADAŞLARI

Duvardaki takvim 8 Haziran 1919
günü'nü gösterir.

M.Kemal çalışma odasında, Dr.
Alb.İ.Tali, Dr.Bnb.Refik, C.Abbas,
Öbür yaveri Muzaffer ile birlik-
tedir. Emireri Halit kahvelerini ge-
tirir.

M.Kemal masanın üstünde yığılı telgrafları tek tek alır, değerlendirebilir. Bazıları için bir şey söylemez. Eline aldığı yeni bir telgrafi okur.

M.KEMAL- Harbiye Nezareti beni İstanbul'a çağırıyor, gidecek değilim! Şunun şurasında Anadolu'ya ayak bas-tığımızdan bu yana yirmi gün oldu, bütün ordu birlikleriyle bağlantı kuruldu, halk ne yapması gerektiğini anladı.

Başka bir telgrafi alır.

M.KEMAL- Bugün İstanbul'da Sultanahmet Alanında Halide Edip Hanım 200.000 kişiye seslenmiş. Halkın duygularını çok güzel dile getirmiş. Bakınız ne diyor: "Gecenin en karanlık ve ebedi görüldüğü zaman gün ışığı en yakındır!.. "

Başka bir telgrafi alır.

M.KEMAL- Ayvalık'ta 172. Piyade Alay Komutanı Ali Bey, Yunanlılarla çarpışıyor. Milli Mücadele'nin ilk cephesi kuruldu demektir bu...

DR.REFİK- Paşam, bunlar hep birbirinden güzel haberler!..

M.KEMAL- Öyle! Bir telgraf daha var. Ali Fuat Paşa'dan. Önemli bir dostumun Ankara'da yanında olduğunu söylüyor, adını vermiyor! Beni merakta bı-

rakmasının nedenini anlayamadım! Her neyse...

Cevat Abbas'a döner.

M.KEMAL- Gideceğimiz yol belli! İstanbul değil! Buradan Amasya, sonra Sivas, Erzincan üstünden Erzurum. Amasya ile bağlantı kurun, birkaç güne kadar orada olacağız!..

GEÇİŞ

22. - DIŞ - AMASYA GİRİŞİNDE GEZİRLİK - GÜNDÜZ -

M.KEMAL- HALK

12 Haziran 1919 Sabah saat 9-10 arası. Amasya'nın 4 Km. dışında Gezirlik'te Amasya halkı yollara dökülmüş M.Kemal ile arkadaşlarını karşılamaya hazırlanır.

M.Kemal üstü açık BENZ ile görünür. Halk arabasını omuzlara alacak bir coşku içindedir. Güvenlik görevlileri düzeni sağlamakta güçlük çekerler.

Bayraklar açılmış sallanır. Davullar vurur. Halkın sevgi bağırışmaları

SESLER- Yaşa! Varol! Allah seni başımızdan eksik etmesin!

BİR YAŞLI- Nur saçıyor!

YAŞLI BİR KADIN- Ne mutlu seni doğuran anaya!..

Mustafa Kemal, iner halkı selâm-

lar. Öndekilerin ellerini sıkar. Yeniden arabasına biner,

....

Kuşköprü'de yine otomobilinden iner. Çevresini kuşatan halk arasından geçerek hükümet konağına gider.

GEÇİŞ

23. - DIŞ - HÜKÜMET KONAĞI BALKONU - GÜNDÜZ -

M. KEMAL-AMASYALILAR

Mustafa Kemal hükümet konağı balkonundan Amasyalıları selâmlar. Alanı dolduran halkın coşkun sevgi gösterilerine teşekkür eder.

GEÇİŞ

24. - İÇ - AMASYA HÜKÜMET KONAĞI SALONU - GÜNDÜZ -

M. KEMAL - AMASYALILAR

M. Kemal, hükümet konağının büyük salonunda toplanan Amasyalıları ilk konuşmasını yapar.

M.KEMAL- Sevgili Amasyalıları! Pa-dışah ile Hükümet galip devletlerin elinde esir durumdadır. Yurdumuz elden gitmek üzeredir...

Kamera dinleyicilere döner. Amasyalıları gelenlerinin, halk temsilcilerinin üstünde dolandır.

Konuşmanın başka bir bölümü...

M.KEMAL- Gerekirse ayaklarımıza ça-

lık çekecek dağlara çekilecek vatani en son kayasına kadar savunacağız!

Alkışlar.

M.KEMAL- Allah, ulusumuza yenilgiyi gösterecekse, bütün evlerimizi, malımızı ateşe vererek düşmana boş bir çöl olarak bırakacağız!..

Alkışlar.

M.KEMAL- Yemin edelim hep birlikte!
SESLER- Yemin ediyoruz! Bütün Amasyalılar sizinledir!
M.KEMAL- Sağolun! Zafer bizimdir. Sevgili Amasyalılar! Vatan kurtulacaktır!

GEÇİŞ

25. - DIŞ - BEYAZIT CAMİSİ - GÜNDÜZ - AMASYALILAR

13 Haziran Cuma. Daha bir hafta önce Havza'da olduğu gibi, bu kez Amasya'da, önde Hoca Abdurrahman Kâmil Efendi ardında halk, büyük coşku ile birbirini ezercesine cuma namazından çıkar. Elllerinde bayraklarla Hükümet alanına doğru yürür. Sahne her bakıma Havza'daki mitingin tekrarıdır.

GEÇİŞ

26. - İÇ - KARANLIK ODA - AMASYA - GECE - M. KEMAL - C.ABBAS

Amasya'da Saraydüzü mevki. Kışlada, tek penceresi kente bakan, önünde kavaklar yükselen bir odayı M.Kemal çalışma odası olarak kullanır. Odanın bütün eşyası bir tahta masa üç dört tahta sandalyedir. Oda harap, yoksul bir odadır. Kurtuluş Savaşı tarihinde "Karanlık Oda" olarak anılır.

21 Haziran gecesi, M.Kemal önce odada yalnızdır. Tahta masa üstünde gaz lâmbası ışığında Türkiye haritasını inceler. Gelen telgrafları okur. Sigara üstüne sigara, kahve üstüne kahve içmektedir. Saat gecenin biridir. Emireri Halit M.Kemal'e yeni bir kahve getirir.

M.KEMAL- Cevat Abbas Bey yattı mı?

HALİT- Sizin yatmanızı bekliyor Paşam!

M.KEMAL- Gelmesini haber verir misin?

Kararma

Cevat Abbas gelmiştir. M.Kemal ayakta odanın içinde gider gelir.

M.KEMAL- Cevat, girişimlerimizin gerçekleştirilmeden tek tek, kişisel olmaktan çıkarılması bütün ulusu temsil edecek bir kuruluşa mal edilmesi gerekiyor. Masanın başına geç, kalem kâğıt al, söyleyeceklerimi yaz...

Kararma.

Cevat Abbas M.Kemal'in söylediklerini yazar.

M.KEMAL- Bir: Vatanın bütünlüğü tehlikededir. Hükümet üstlendiği sorumluluğu yerine getirememektedir.

İki: Ulusun bağımsızlığını yine azim ile kararı kurtaracaktır.

Üç: Ulusun durumunu gözden geçirerek haklarının sesini bütün dünyaya duyuracak, her türlü etki ile denetimden uzak ulusal bir kuruluş oluşturmak gereklidir.

Dört: Bu amaçla Anadolu'nun en güvenli yeri olarak Sivas'ta, bütün illerden gelecek güvenilir temsilcilerle en kısa sürede bir kongre toplanmalıdır...

Bu kadar!

M.Kemal, odada gider gelir.

M.KEMAL- Evet Cevat, teşekkür ederim! Bu kadar! Çare bu! Tek çıkar yol bu! Yarın bu kararların uygulaması için yurdun her yanına genelgeler yazacağız...

C.ABBAS- Çok yerinde düşünülmüş-sünüz Paşam... Artık dinlenmelisiniz...

M.Kemal gergin bir ruh durumu içindedir.

M.KEMAL- Elimde mi? Dinlenilecek zaman mı?... Her neyse, hadi sen de git uyu..

C.Abbas kalkar.

C.ABBAS- İyi geceler Paşam...

M.KEMAL- Sana da çocuğum!..

M.Kemal, odadan çıkan Cevat Abbas'ın arkasından pencereye yaklaşır.Yıldızların aydınlığında Amasya'yı seyreder.

M.KEMAL- Evet, gecenin en karanlık saati... Aydınlığın en yakın olduğu saat!.. Doğru söylüyorsunuz Halide Edip Hanım!..

27. - DIŞ - ÇELTİK BOĞAZI - SABAH - ALİ FUAT - RAUF-ÖTEKİLER

Amasya yakınlarında Çeltik Boğazı'nda bir un değirmeni. Ali Fuat Paşa ile Rauf Bey, geceyi bu değirmende geçirmişlerdir. Sabah gün doğarken, değirmende yere serili yataklarından kalkarlar.

Kararma.

Değirmenin önünde, yola çıkmak üzere, Ankara'dan geldikleri yaylı at arabası.

Kararma.

Tozlu topraklı ilkel şosede, BENZ'-e binerek Havza'ya doğru yola çıkan C.Abbas, Ali Fuat Paşa ile Rauf Bey'i karşılar, yolcular BENZ'e geçerler.

Kararma

Amasya girişi. M. Kemal Paşa, Amasya ileri gelenleri, Amasyalı-

*ların önünde, Ali Fuat Paşa ile
Rauf Bey'i karşılar.*

*Halk yine bayram etmektedir. Kah-
ramanlıkları ile ünlü iki büyük va-
tanseveri karşılamının coşkusu
içindedir.*

*M.Kemal, Rauf Bey, Ali Fuat Paşa
ile el sıkışıp kucaklaşır.*

M.KEMAL- Sizleri buralara kadar yor-
duk. Fakat buluşmamız çok iyi oldu...

GEÇİŞ

**28. - İÇ - KARANLIK ODA - GECE - M.KEMAL- RAUF -
A.FUAT- REFET - V.B.**

*Yanyana konmuş tahta masalarda,
tahta sandalyelere oturularak ye-
nen kuru fasulye, pilavlı akşam ye-
meği.*

M.KEMAL- (*Rauf Bey'e*) Şifreli bir
telgrafta adınızı saklamağa ne gerek
vardı. İlk aklıma gelen siz oldunuz, yine
de meraklandım, uzun uzun düşündüm...

RAUF- Yolculuğum, Bandırma'dan An-
kara'ya kadar tehlikelerle dolu olarak
geçti. Her yerde halkı panik içinde gör-
düm...

M.KEMAL- Buradaki durumu gördü-
nüz. Halk davamızı ilk günden benim-
sedi. Sizi de büyük vatan hizmetlerinizi
değerbilirlikle anarak kurtarıcı olarak
karşıladı!

RAUF- Evet, çok duygulandım!

M.KEMAL- Bakınız iki hafta önce İs-

tanbul'a geri çağrıldım, dönmeyeceğimi bildirdim! Bugün yarın görevime son verildiğinin bildirilmesini bekliyorum. Görevime son verilmesi hiçbir kararımı değiştirmeyecek! Halkın bağına sığınarak savaşımayı sürdüreceğim...

Kararma, Sofradakilerin yemeklerini yemeleri görüntülenir. M.Kemal yeniden söze başlar.

M.KEMAL- Dün Amasya'da yeni kurulan Müdafa-i Hukuk Derneği üyeleriyle toplandık. Yurdun kurtuluşu için izlenecek bazı ilkeler saptadık, kararlar aldık... Sivas'ta bütün Anadolu illerini birleştirecek bir kongre toplanması uygun görüldü... (C.Abbas'a) Cevat Bey, dün gece yazdığınız notları getirir misiniz?

Kararma
Masada bulunan Cevat Abbas az sonra notları Paşa'ya uzatır.

M.KEMAL- Saptanan ilkeler şunlar. Bu güzel gecenin tarihi bir anısı olarak imzalamanızı rica etsem kabul eder misiniz?

Rauf uzatılan taslağı okur,

RAUF BEY- Henüz konuk sayılıyım. İmza için kendimi yetkili görmüyorum...

M.KEMAL- Sadece hatıra olarak...

RAUF- O halde seve seve...

Rauf Bey taslağı imzalar.

M.KEMAL- Teşekkür ederim. Gördüğünüz gibi Albay Kâzım Bey, Hüsrev Bey (*Gerede*), Muzaffer Bey, ömür arkadaşlarımız ile Amasya il mektupçusunun da imzaları var.

GEÇİŞ

29. - İÇ - YAN ODA - GECE - ALİ FUAT - ALBAY KÂZIM

Yemek odasına bitişik odada, az önce yemekte bulunan Ali Fuat Paşa ile Albay Kâzım Bey birlikte dirler. A.Fuat Paşa'nın emir subayı Idris Bey bir yazı uzatır.

İDRİS- Şifre çözüldü Paşam...

ALİ FUAT: Görelim?

Ali Fuat telgrafı alır, okudukça kaşları çatılır.

KÂZIM- Ne diyor?

ALİ FUAT- Ankara Valisi ben Ankara'dan ayrılınca ardından ilçeleri tefişe çıkmış!

KÂZIM- Ne diye?

ALİ FUAT- Kimbilir Damat Ferit'in hangi amaçlarını yerine getiriyor?...

GEÇİŞ

30. - İÇ - KARANLIK ODA - GECE - M.KEMAL- ÖTEKİLER

M.Kemal taslağı Refet Bey'e uzatır.

M.KEMAL- Sizin de imzalamanızı rica etsem?

Refet taslağı almaz.

REFET- Beni bağışlayın!

*M.Kemal hiç beklemediği bu kar-
şılıktan çok üzülür. Bütün sevinci
söner, Yüzü gergindir, üzüntüsünü
yenmeye gizlemeye çalışır.*

M.KEMAL- Neden?

REFET- Böyle bir kongrenin toplan-
masındaki amaç ile yararı anlayama-
dım?

M.Kemal, C.Abbas'a döner,

M.KEMAL- Cevat Bey, Ali Fuat Paşa-
ya lütfen buyurmalarını haber verir mi-
siniz?

C.ABBAS- Başüstüne!

*Cevat masadan bütün çevikliğiyle
kalkar yan odaya geçer. Az sonra
Ali Fuat Paşa görünür.*

M.KEMAL- Paşa Hazretleri, dün al-
dığımızdan söz ettiğim karar taslağını
bir hatıra olarak imzalamanızı rica ede-
cektim...

ALİFUAT- *(Hiç düşünmeden)* Hay hay,
Paşa Hazretleri! İmzaları sizlerin im-
zaları yanında bulunması beni onur-
landırır...

*M.Kemal'in uzattığı taslağı hızlı
bir tarzda imzalar,*

M.KEMAL- Refet Beyefendi imzalamak istemediler!

Ali Fuat, Refet Bey'e döner

A.FUAT- Ne sakınca gördünüz?

REFET- Kongrenin gerekirse bir hükümet kuracağı anlaşılıyor. Acaba siz de öyle mi anladınız?

A.FUAT- Evet öyle anladım, öyle anladığımız için de imzaladım! Kongre ne gerekli görürse vatanın bütünlüğü bağımsızlığı için onu yapacaktır! Çekinmenizin nedenini anlayamadım?

*Refet Bey taslağı alır. Okunmaz
bir yazı ile küçük bir paraf atarak
imzalar,
M.Kemal bu davranışı sabırla karşılar.*

M.KEMAL- Teşekkür ederim.

Taslağı alır.

ALİ FUAT- Paşa Hazretleri, aldığım şifreden Ankara'dan ayrılmam uzun sürerse bazı olumsuz sonuçlar doğacağı anlaşılıyor. İzniniz olursa ben yarın hemen Ankara'ya döneceğim...

M.Kemal ayağa kalkar.

M.KEMAL- Fuat kardeşim, az önce de-

diğim gibi beni ordu müfettişliğinde bırakacaklarını sanmıyorum! Resmi sıfatım yetkim olmasa da bu kavgayı sürdüreceğim. Arkadaşlarımla yine bugün gördüğüm yakınlığı güveni göstereceklerinden eminim!

A.FUAT- Durum ne gösterirse göstereyim ben de kolordum da daima emrinde kalacağız!

M.KEMAL- Bu adamlar seni de kolordunun başından, daha da ileri gidersek ordudan ayırabilirler!

A.FUAT- Öyle de olsa, senin yanında olacağım Paşam!

M.KEMAL- Biliyorum Fuat, biliyorum can kardeşim...

A.FUAT- Vedalaşalım mı? Yarın sabah gün doğmadan yola çıkacağım?..

M.KEMAL- Yine de seni uğurlayacağım Fuat! Şimdilik yat dinlen...

GEÇİŞ

31. - DIŞ - KUŞKÖPRÜ - SABAH KARANLIĞI - M.KEMAL - A.FUAT - ÖTEKİLER

Sabah gün doğmak üzere iken, M. Kemal ile arkadaşları, Kuşköprü başında A.Fuat Paşa ile beraberindekileri uğurlarlar.

Yola çıkan yaylının ardından bir süre oldukları yerde kalan Paşa ile arkadaşları geri dönerlerken;

M.KEMAL- İki gün sonra Sivas üstünden Erzurum'a gitmek üzere Amasya'dan biz de yola çıkacağız! Sivas Valisi Reşit

Paşaya, Erzurum'da Kâzım Paşa Hazretlerine telgrafla bildirin...

KÂZIM - Başüstüne efendim.

M.KEMAL- (*İ.Tali'ye*) İbrahim Bey siz bugün Sivas'a hareket edin, Sivas'a geliş hazırlıklarımızı yapın!

GEÇİŞ

32. - İÇ - SİVAS VALİ ODASI - GÜNDÜZ - VALİ REŞİT PAŞA - ALİ GALİP

23 Haziran 1919, Vali Reşit Paşa masası başındadır. Ali Galip'i odaya alır. A.Galip valinin masasına yaklaşır.

A.GALİP- Vali Paşa Hazretleri, ben-deniz Elaziz İli Valisi Ali Galip. Görevime başlamak üzere İstanbul'dan gelip Elaziz'e gidiyorum.

Vali, A.Galip'in, yerinden doğrularak elini sıkarak, yer gösterir.

REŞİT- Buyurun Efendim, oturun...

A.GALİP- Geçerken size saygılarımı sunmak istedim..

REŞİT- Onur verdiniz. Sivas'a ne zaman geldiniz ?

A.GALİP- Az önce otele indim..

REŞİT- Öyle mi ? Mülkiyeden misiniz ?

A.GALİP- Hayır, kurmay albaylıktan emekliyim...

Reşit Paşa'nın yüzünde hoşlanmadığı şeyler duymanın sıkıntısı, kaşları çatılmıştır.

REŞİT- Adınızı hatırladım. Balkan Savaşı'ndan önce Kayseri'den milletvekili seçilmişsiniz...

A.GALİP- Doğru hatırladınız. O zaman ittilahçılara karşıydım, şimdi de karşıyım. Yurdu yakıp yıkıp kaçıp gittiler. Pisliklerini temizlemek için bize büyük işler düşüyor.

REŞİT- Yorgun olmalısınız? Size bir hizmetim dokunabilir mi ?

A.GALİP- İstanbul'dan ayrılışımın önce M.Kemal'in tutuklanması, Yüksek Askeri Mahkemeye (Divan-ı Harp) çıkarılması düşünülüyordu. Resmi bir haber var mı?

*Vali, masasının üzerinden o gün
İçişleri Bakanlığı'ndan gelen bir
telgraflı alır, uzatır, A.Galip tel-
graflı okur.*

REŞİT- Evet..

A.Galip telgraflı okur.

A.GALİP- Ne yapmak düşüncesinde-
siniz?

REŞİT- Hiç!

A.Galip'in yüzünde şaşkınlık,

REŞİT- Bakanlık sadece kendisinin az-
ledildiğini bildiriyor, ilişki kurulma-
masını emrediyor...

A.Galip yerinden fırlar. Saldırgan-

*laşır. Sol elinin baş parmağını ye-
leğinin koltuk kesimine geçirir,*

A. GALİP- Sayın Paşa Hazretleri çok iyi bilirsiniz ki her görev üst makamdan tebliğ edilmez, olayların gelişmesine göre işin gereğinden doğar.

REŞİT- (*Çok sakın*) İşin gereği ne olabilir?

A.GALİP- Telgrafta belirtildiği gibi devlete başkaldırdığı sabit olan Mustafa Kemal'i hemen yakalatmak, tutuklu olarak İstanbul'a yollamak!

REŞİT- Ne hakla?

A.Galip öfkelenir.

A.GALİP- Ne hakla mı? Ne demek ne hakla? Galiba şaka ediyorsunuz?

REŞİT- Siz benim yerimde olsanız, Mustafa Kemal Paşa'yı tutuklatır mısınız?

A.GALİP- Hiç durmadan!

REŞİT- Hangi kuvvetle?

A.GALİP- Polis, jandarma, gerekirse ordudan yararlanarak...

*Reşit Paşa karşılık vermeden
Hürriyet ve İtilâf Partisi İl Başkanı
Halit ile Belediye Başkanı
Zihni girerler.*

REŞİT- Tanıştırayım...

A.Galip alaylı bir gülüşle,

A.GALİP- Size gelmeden önce Beyefendilerle otelde tanıştım, gelmeleri iyi oldu; (*Gelenlere*) İçişleri Bakanlığı Mustafa Kemal'in görevine son verildiğini bildiriyor. Vali Hazretleri Mustafa Kemal'e karşı bir şey yapmanın elinden gelmeyeceğini söylüyorlar!

HALİT- Çok şükür! İstanbul'u cesaretlendiren benim. Demek sonunda dediklerime uydular! Düşük ordu müfettişini yakalatmak onuru sizin olacak!

REŞİT- Mustafa Kemal'i yakalatacak değilim! Buna gücüm yok!

HALİT- Nasıl? Bu tutumunuzun vatana ihanet olduğunu bilin! Bu konuda en küçük bir savsaklamanız bağışlanmaz! Bu oturduğunuz koltuk sizin için yargılama yeri olur! Mustafa Kemal'in boylayacağı yeri boylarsınız!

REŞİT- Bir kelime daha söylerseniz sizi kapı dışarı ederim! (*A.Galip'e döner*) Mustafa Kemal Paşa'yı tutuklamak size kolay görünüyorsa kendi il sınırlarınız içinde dolaşacağı günleri bekleyin!

HALİT - Ben sadece sizi uyarmak istemiştım!

REŞİT- Sussanız daha iyi edersiniz!

Reşit Paşa eline bir kâğıt alır. Gelenlerle ilgisini keser. A.Galip, Halit Allahısınarlardı demeden çıkarlar. Geride kalan Zihni, onların arkasından tuzlama işareti yapar, Valiye elinin öpülmeye layık olduğunu işaret eder. Reşit Paşa bir süre kaşları çatık, dü-

şünceli kalır. Odaya Sivas ileri gelenlerinden Emir Paşa ile dört kişi girer,

EMİR - (Girer girmez) Mustafa Kemal'-in görevine son mu verildi?

REŞİT- Bilmiyorum!

EMİR- Siz bilmiyorsanız halk biliyor! Sizin gibi bu işi duymayanlar varsa duy-sunlar diye duvarlara yaftalar yapıştı-rılıyor! Söyleyeceklerimiz bu kadar!

*Gelenler geldikleri gibi hışımla çı-
karlar. Kapıyı açık bırakırlar.
Reşit Paşa polisini çağırır.*

POLİS - Emirleriniz Paşa Hazretleri?

REŞİT- Yanınıza hemen bir iki arkadaş alın! Çarşı içini belli başlı görünür yer-leri dolaşın. Duvarlara Mustafa Kemal'e karşı yaftalar asılmış. O yaftaları in-dirip bana getirin!..

Polis, Paşa'yı selâmlarken

GEÇİŞ

33. - DIŞ - SİVAS ÇARŞISI - GÜNDÜZ - HALK - GÖREVLİ POLİSLER

*Yafta asanlar, astıkları yaftayı
asıp gidince, bir genç yaklaşır,
asılan yaftayı çeker koparır. Par-
çalar.*

*Asılan ikinci bir yaftanın başına
aynı şey gelir. Bu kez yaftayı ko-
paran, yeni terhis olmuş bir erdir.*

*Polisler dört yanı dolanır, asılı tek
yafta bulamazlar.*

HALKTAN BİRİ - (*Polislere*) Ne arıyorsunuz ?

POLİS - Mustafa Kemal Paşa'ya karşı...

HALKTAN BİRİ - (*Sözünü keser*) Siz gelene kadar temizlediler!..

GEÇİŞ

34. - İÇ - KARANLIK ODA - GECE - M.KEMAL - C.ABBAS - HALİT

M.Kemal emireri Halit'e,

M.KEMAL- Cevat Bey'e beklediğimi haber ver.

*M.Kemal yalnız kalınca haritayı
inceler, gelen telgraflara göz atar.
C.Abbas görünür.*

M.KEMAL- Yarın sabah gün doğarken Tokat'a hareket ediyoruz. Yolculuğumuz kimseye duyurulmayacak. Hazırlıkları ona göre yapın!

C.ABBAS - Emredersiniz!

M.KEMAL- Bitmedi. İbrahim Bey Sivas'ta bize karşı olumsuz girişimleri haber veriyor. Tümenine bildirin. Tokat'ta güvenilir subay ile erlerden atlı bir birlik oluşturulsun. Sivas'a doğru yola çıksın, Sivas girişinde bizi beklesin...

C.ABBAS - Başüstüne Efendim!

GEÇİŞ

35. - DIŞ - KIŞLA ÖNÜ - SABAH KARANLIĞI - M.KEMAL- ARKADAŞLARI

*M.Kemal, yanında Rauf, Süreyya
Yiğit, C.Abbas'la BENZ arabayla
Kışla önünden yola çıkar.*

Kararma

*Güneş doğarken BENZ tozlu şose-
de Tokat'a doğru yol alır.*

M.KEMAL- Cevat Bey,
CEVAT - Buyurun Paşa Hazretleri?

*Cevat önde şoförün yanında otur-
maktadır. Başını geriye döndürür.*

M.KEMAL- Tokat'a girince derhal To-
kat Telgrafhanesi'ni kontrol altına ala-
caksınız. Tokat'a geldiğimiz Sivas'a ya
da başka bir yere bildirilmeyecek!

GEÇİŞ

36. - DIŞ - TURHAL YAKINLARI - ÖĞLEDEN SONRA - BENZ YOLCULARI

*Öğleden sonra BENZ, Turhal ya-
kınlarında Yeşilırmak kıyılarında
yol alır. Yolcular oturdukları yer-
de uyuklamaktadırlar.*

GEÇİŞ

*Akşama doğru, M.Kemal Tokat'a
girer. Askeri birlik, bando, halkın
çoşkun gösterileri, kurbanlar ke-
silerek karşılanır.
Yanında Rauf Bey'le halkı selâm-*

lar. Askeri birliği teftiş eder,
selâmlar.

GEÇİş

*Kamera Tokat sokaklarını dolandır.
Her köşede asker nöbet beklemek-
tedir. Telgrafhane askerlerle ku-
şatılmıştır. Telgraf masası başın-
da bir subay oturmaktadır.*

GEÇİş

37. - İÇ - TOKAT'TA M.KEMAL'İN ODASI - SABAH
M.KEMAL- CEVAT
M.Kemal haritayı inceler,

M.KEMAL- Sivas'a gidiyoruz. Yol altı
saat sürecektir. Bu telgraf, biz yola çık-
tıktan altı saat sonra Sivas Valisine çe-
kilecektir...

GEÇİş

38. - İÇ - SİVAS VALİ ODASI - GÜNDÜZ - REŞİT PAşA -
A.GALİP-HALİT
*Halit ile A.Galip yine Valinin oda-
sındadırlar.*

REŞİT- İçişleri Bakanı Ali Kemal
Bey'in istifasına ne dersiniz?
A.GALİP- Padişahımızı kararlarında
serbest bırakmayı düşünmüş olmalılar...
HALİT- Mustafa Kemal'in saraya olan
güvensizliğini dağıtmak için olsa
gerek...

A.GALİP- M.Kemal'i asıl şimdi tutuklatmak gerekiyor...

REŞİT- Hastalandığımı öne sürerek sizi yerime vekil bıraksan, dediğinizi burada gerçekleştirir misiniz ?

Ali Galip bağırarak,

A.GALİP- Daha önce ne dedimse vallah yaparım, billah yaparım, parol donör yaparım!.

HALİT- Harput Valisi bir yana bu işi ben de yaparım! Siz bana iki satırlık bir pusula ile yetki verin üst yanını karışmayın...

Sivas Telgraf Müdürü soluk soluğa girer. Elleri titreyerek bir telgraf verir.

T.MÜDÜRÜ- Paşa Hazretleri, geliyorlar, geliyorlar! Mustafa Kemal Paşadan, (*düzelterek*) Paşa Hazretlerinden telgraf var!

Reşit Paşa telgrafi alır okur, A.Galip'e uzatır,

REŞİT- Buyurun okuyun, sonra da gecikmeden kalkın, ordu müfettişini yakalayın!

Telgrafi alıp okuyan A.Galip'in rengi atar, gözleri açılır, dudakları titreyerek kekeler. Halit de onun durumundadır, gülünçtürler. Vali

odasında saklanacak yer arar gibidirler.

REŞİT- Beyefendi ne oldu? Bir şey söylemiyorsunuz? Üç dört saate kadar Mustafa Kemal Paşa Sivas'ta olacak; Hâlâ buradasınız! Düşündüklerinizi yapmak için ne bekliyorsunuz?

A.Galip telgrafı inceler.

A.GALİP- Sivas'ta olacak değil, olmuş! Telgraf altı saat önce çekilmiş!

Reşit Paşa telgrafı alır, ayağa kalkar.

REŞİT- Ben Paşa'yı karşılamaya gidiyorum. İsterseniz siz Halit Bey'in hazırlayacağı kuvvetle Paşa'yı da beni de tutuklarsınız...

A.GALİP- Harput'ta karşılaştaydık mutlaka öyle yapardın ama burada sorunluluk size ait...

A.Galip ile Halit çıkarlar. Reşit Paşa polisini çağırır. Polis odaya girince..

REŞİT- Mektupçu Bey gelsinler...

Telgrafı bir kez daha okur, Mektupçu girer.

MEKTUPÇU- Beni emretmişsiniz?

REŞİT- Bana Doktor İbrahim Tali Beyi buldurun...

GEÇİŞ

39. - DIŞ - SİVAS YAKINLARI - GÜNDÜZ - M.KEMAL İLE ARKADAŞLARI

*Mustafa Kemal ile arkadaşlarının
bindiği BENZ, önünde, gerisinde
atlı birliklerle Sivas'a yaklaşmak-
tadır.*

GEÇİŞ

40. - İÇ - VALİ ODASI - GÜNDÜZ - REŞİT - DR.ALB.İBRAHİM TALİ

Reşit'in elinde M.Kemal'in telgrafı,

REŞİT- Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinden telgraf aldım, geliyorlar.

İ.TALİ- Karşılamaya çıkacak mısınız?

REŞİT- Pek tabii! Nedir ki, il görevlilerini haberdar etmek, Paşa'ya yaraşır bir karşılama düzenlemek için vakit gerekiyor. Sizden çok rica edeceğim, Numune Çiftliği'ne teşrif buyurun, Paşa Hazretleri henüz oraya gelmemişlerse kendilerini bekleyin, biz gelinceye kadar çiftlikte dinlenmelerini sağlayın. Biz de elden geldiği kadar çabuk karşılama hazırlıklarımızı tamamlayalım, ayıp olmasın...

İ.TALİ - Çalışırım...

REŞİT- Teşekkür ederim...

GEÇİŞ

41. - DIŞ - NUMUNE ÇİFTLİĞİ - GÜNDÜZ - OTOMOBİLDEKİLER

*BENZ, atlı koruyucular arasında
Numune Çiftliği'ne yaklaşırken*

Sivas yönünden gelen Dr.İbrahim Tali'nin otomobili görünür. Karşılaşan otomobiller Numune Çiftliği önünde durur. Arabalardakiler inerler.

GEÇİŞ

Az sonra M.Kemal ile arkadaşları, Dr.İbrahim Tali çiftlik avlusunda oturmuşlardır.

İTALİ- Vali Paşa çok heyecanlı. Sizi lâayık olduğunuz gibi karşılamaya vakit bulamadığı için üzüliyor. Burada biraz dinlenirseniz, il görevlileri, halktan atlılarla sizi parlak bir şekilde karşılamaya gelecek...

M.Kemal kaşları çatık dinlemektedir. Birden kalkar.

M.KEMAL- Demek öyle! Madem öyle doğru otomobillere!

Reşit Paşa'nın otomobili görünür. Avlu önünde durur. Reşit Paşa iner, M.Kemal'i saygı ile sevinçle karşılar.

REŞİT- Hoş geldiniz Paşa Hazretleri!

M.KEMAL- Hoş bulduk! Buralara kadar yorulmuşsunuz, teşekkür ederim!

REŞİT- Kente gitmekte acele buyuruyorsunuz? İlk kahvemizi burada içmek tenezzülünde bulunur muydunuz?

M.Kemal sert bir tonla.

M.KEMAL- Hayır! Kahve kalsın!
Hemen yola çıkacağız!

*Otomobillere doğru yürür. Reşit
Paşa'ya kendi otomobilini gösterir*

M.KEMAL- Siz de yanıma buyurun!

*Ne olduğunu anlayamayan Reşit
Paşa, eski Bahriye Bakanı Rauf
Bey'e bakarak*

REŞİT- Rauf Beyefendiyi Zatuâlinizden
ayırarak istemem! Ben izin verirsiniz
kendi otomobilime bineyim!

M.KEMAL- Hayır. Yanıma geliniz!

GEÇİŞ

*Az sonra BENZ arabada arka kol-
tukta M.Kemal yanında Reşit Paşa
Sivas'a doğru yol alırlar.*

REŞİT- Umarım yolculuğunuz iyi geç-
miştir?

*M.Kemal, aklından geçenleri an-
lamak isteyen bir dikkatle Reşit
Paşa'nın gözlerinin içine baktıktan
sonra, hoşgörüsüz bir tonla,*

M.KEMAL- Sen onu bunu bırak da Si-
vas'taki hazırlıkları anlat! Beni tu-
tuklamak için kaç kişi bulabildin, adam-
ların nerede pusuya yattılar?

Reşit Paşa sararır. Çok üzgündür. Şaşkındır.

REŞİT- Aman Paşam bu... bu nasıl söz?

M.Kemal Reşit Paşa'nın üzüntüsünün içtenliğini anlar. Kuşkuları boşa çıktığı için sevinmiştir.

M.KEMAL- Ali Galip'le aranızda geçen konuşmalar olduğunu duydum. Beni Numune Çiftliği'nde oyalamak istediğinizden kuşkulandun! Sizi onun için otomobilime aldım. Yolda bir pusu ile karşılaşsak benden önce siz kurban gidecektiniz!

Yaşlı Reşit Paşa'nın gözleri yarsarmıştır. Susar. Karşılık vermez,

M.KEMAL- İhtiyatlı olmak iyi şeydir. Siz de oyun. Bu olayı da unutun...

GEÇİŞ

Araba Sivas'a girer. Caddenin iki yanını büyük bir kalabalık doldurmuş, Sivas'ta bulunan ordu birlikleri tören düzeni almıştır. M.Kemal ile geriden gelen otomobildelikler, otomobillerden iner, tören birliğini selâmlarlar.

GEÇİŞ

42. - İÇ - KOLORDU K.DAİRESİ - GÜNDÜZ - M.KEMAL- A.GALİP

*M.Kemal, Ali Galip'i çağırmuş
azarlamaktadır.*

M.KEMAL- Ordudan ayrılmakla bütün
insanlık duygularınızı da mı yitirdiniz?
Vatan, ulus kavramlarından hiç nasibiniz
yok mu sizin?

Ali Galip küçüldükçe küçülür.

M.KEMAL- Hadi gidin, bu kez sizi sa-
dece uyarmakla kalıyorum! Haddinizi
bilin! Bir daha bu türlü işler ka-
rıştırırsanız sonunuz kötü olur!.. Bu-
radan Harput'a mı gidersiniz, İstanbul'a
mı dönersiniz kendiniz karar verin...

*Ali Galip yerlere kapanır.
Paşa'nın elini öpmek ister. Paşa
elinin tersi ile uzaklaştırır...*

GEÇİŞ

II.BÖLÜM : ERZURUM

43. - DIŞ - ILICA - GÜNDÜZ -ERZURUM İLERİ GELENLERİ - HALKI

*3 Temmuz 1919 günü, Erzurum'un
Ilica mevkiinde, Kâzım Karabekir
Paşa, emekliliği çoktan gelmiş
yaşlı Vali Münir Bey, Bitlis Valisi
iken görevden alınarak merkeze
çağırıldığı için istifa edip Er-
zurum'da Mustafa Kemal'in ge-
lişini bekleyen Mazhar Müfit Bey,*

Eski Erzurum Milletvekili Raif Hoca, Mustafa Kemal Paşa ile arkadaşlarını karşılamaya çıkmışlardır.

Erzurumlular Ilıca'yı Bayram yerine çevirmişlerdir. Çadırlar kurulmuş, ağaçlar, telgraf direkleri bayraklarla donatılmıştır. Kadın erkek en yeni giysilerini giymişler, ulusal giysili dadaşlar ulusal oyunlar, Erzurum barı oynarlar. Gezici satıcılar bağurmalarıyla bayram havasını tamamlarlar.

Sivas yönünden gelen otomobiller görünür. Sağa sola dağılan halk yolun iki yanına yığılır.

SESLER- Geliyorlar!

-Nerede?

-Göründüler!

-Uzan da bak!

Daha uzun boylu biri otomobilleri görmek için çırpınan kendinden kısa boylu arkadaşlarını kucaklar kaldırır.

Asker yolun iki yanını tutmuştur. Ön sıralara geçmek için çalışanlar arasında yerini koruma çabaları. Asker, coşanların bu taşkınlıklarını karşılıklı olarak hoşgörü ile karşılar. İtişenler arasında coşku, sevinç egemendir.

K.Karabekir Paşa ile öbür ileri gelenler, yerlerini alırlar. Gelen otomobiller yaklaşmaktadır. Öndeki

otomobilde arka koltukta M.Kemal ile Rauf Bey, önde şoförün yanında C.Abbas. İkinci arabadaki Albay Kâzım, Süreyya Bey, İbrahim Tali, Dr.Refik..

I. ERZURUMLU- İşte! Ta kendi!

II. ERZURUMLU- Hangisi?

I. ERZURUMLU- O dedim, görmemi?

III. ERZURUMLU- Hey gidi koca Paşam, kurbanın olayım!

I. ERZURUMLU- Hangisi olur? Oturuşundan bilemedin mi?

IV. ERZURUMLU- Bakışlara bak bi! Sanırsın kartal!

V. ERZURUMLU- Sert düşüşür! Düşmanını kırmadan bırakmaz!

Otomobiller yolun iki yanında dizili kalabalığın arasından geçerken, alkışlar, coşku son haddini bulur.

M.Kemal'in otomobili tam K.Karabekir'in önünde durur. M.Kemal çevik bir hareketle otomobilden yere sıçrar. Resmi davranmayı bir yana bırakır. Kâzım Karabekir'i kucaklar. Karşılıklı kucaklaşıp öpüşürler, ayrıldıklarında K.Karabekir Rauf Bey'le el sıkışıp kucaklaşır. Daha sonra karşılayıcıları tanıtır.

K.KARABEKİR - Vali Münir Beyefendi...

*Gelenlerle karşılayanlar arasında
birbirini izleyen el sıkışmalar.*

K.KARABEKİR- Eski Bitlis Valisi
Mazhar Müfit Bey.

M.KEMAL- Sizi burada çok beklettim
Beyefendi. Gelen emre uyup İstanbul'a
dönseydiniz Yüksek Askeri Mahkemeye
sevkedilecektiniz! Tutuklanacaktınız...

M.MÜFİT- Biliyorum Paşam. Hizme-
tinizde çalışmak için gelişinizi bek-
ledim...

*K.Karabekir, bir karargâh çadırı
kurdurmuştur. Konukları çadıra
çağırır.*

K.KARABEKİR- Arzu buyurursanız,
çaylarımızı içelim...

GEÇİŞ

44. - DIŞ - ERZURUM KAPISI - GÜNDÜZ - KOMUTANLAR - HALK

*Erzurum kapısında bütün Erzu-
rumlular Paşa'yı karşılamaya çık-
mışlardır. Az önce Ilıca'da görü-
lenleri aşan bir coşku ile eş kar-
şılama sahneleri...*

*Askeri bando marşlar çalmakta-
dır.*

*İlk otomobilde M.Kemal Paşa ya-
nında K.Karabekir Paşa, İkinci
otomobilde Rauf Bey, M.Müfit,*

öbür otomobiller görüntür.

*Tümen bandosu görüntüye girer.
Şef bandoyu hazırola geçirir, değ-
neği havada bekler. Otomobilde-
kiler inerlerken değnek iner bando
tören marşına başlar.*

*Önde M.Kemal, sağ gerisinde
K.Karabekir, sonra tek sıra olarak
onların gerisinde saf tutan Rauf
Bey, M.Müfit, Vali, Raif Hoca, vb.
ikinci üçüncü sıraları oluşturan-
lar.*

M.Kemal tören birliğini teftiş eder.

M.KEMAL- Merhaba asker!

ASKER- Sağol!

*Teftiştten sonra Paşa hazırlanan
kürsüye çıkar. Kalabalığın uğul-
tusu birden diner.*

M.KEMAL- Büyük Türk Ulusu'nun va-
tansever, vefalı çocukları, Kahraman Er-
zurumlular!

SESLER- Yaşşşş!

M.KEMAL- Yüzyıllardır her düşman
saldırısına örnek bir cesaretle göğüs ver-
miş, zaferle püskürtmüş Kahraman Er-
zurumlulara kavuşmakla en mutlu gün-
lerimden birini yaşıyorum!..

SESLER- Yaşşşş! Varol!

- Mutlu olan biziz!

- Şükür sana kavuştuk!

*Kamera M.Kemal konuşurken hal-
kı görüntüler. Çocuklarını omuz-*

larına alan analar, babalar, dam-
lar, pencereler, ağaçlar salkım sa-
çak Erzurumlularla doludur,

M.KEMAL- İçinde bulunduğumuz acı
günlerin, vatanın baskısı altında bu-
lunduğu yıkımlarla belâların sizlerle bir-
likte mutlaka hakkından geleceğiz!..

SESLER- Geleceğiz!..

- Hep birlikte!

- Mutlaka...

Sesler birbirine karışır.

GEÇİŞ

45. - İÇ - KALE MUHAFIZLIĞI - GECE - BÜTÜN ÖNDERLER

*5 temmuz gecesi karşılama tö-
reninde görülen bütün önderler,
Erzurum aydınları Kale Muhafız-
lığı salonunda toplantı halindedir-
ler.*

M.KEMAL- Durum böylesine kötü,
kötü olduğu kadar da acı verici bir aş-
mada olduğu bu günlerde ne yapmak ge-
rekiyor?...

*Kamera yurdun çeşitli bölgele-
rinden sahneler verir. Batı Ana-
dolu'da Yunan işgalinden, zul-
münden tarihsel belgelerden se-
çilecek sahneler... İstanbul'da
düşman donanması, İstanbul so-
kaklarında dolaşan işgal kuvvetle-
rinin belgesel görüntüleri..*

M.KEMAL- Bizimle birlikte ulusal sa-
vaşa atılanların yok edilmesi için her
yola başvurulacaktır. Halk aldatılarak
bize karşı kışkırtılacak, ayaklanmalar
çıkacaktır...

*O günlerdeki İstanbul gazetele-
rinden başlıklar. M.Kemal Paşa'yı
kötüleyen başlıklar yeni harflerle
alt yazılı olarak verilir.*

M.KEMAL- Akla gelen gelmeyen daha
kimbilir hangi hileler, tuzaklarla kar-
şılaşacağız!..

*Kamera toplantıya katılanların
yüzlerini dolaşır. Rauf Bey,
K.Karabekir, Raif Hoca, Vali
Münir, M.Müfit, Dr.Refik, Süreyya
(Yiğit), Hüsrev (Gerede) C.Abbas,
Karargâh görevlileri... Çatık kaş-
lar, üzüntülü yüzlerle bütün dik-
katleriyle Paşa'yı dinlemektedirler.*

M.KEMAL- Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı,
halkın büyük çoğunluğuna dayanarak
hızla örgütlemek zorundayız..

*Geri dönüşlerle Samsun'daki uğur-
lama, Havza, Amasya Cuma mi-
tingleri, Tokat'taki karşılama sah-
nelerinden kısa çarpıcı görüntüler
konuşmada fon olarak kullanılır...*

M.KEMAL- Gün açıkça ortaya çıkmak,
ulusun haklarını yüksek sesle haykırmak

güntüdür...

Kamera gecenin içindeki Erzurum'u dolandır. Kale Muhafızlığı binasını kuşatmış nöbetçilerin sakin, kararlı bekleyişlerini verir.

M.KEMAL- Bugünkü koşullar altında ulusun çocuklarından birinin kendini ortaya atması zorunluluğu vardır. Bu arkadaş benden başkası da olabilir. Bunun kim olacağına sizler karar vereceksiniz...

Pencerelerde günün ağarmaya başladığı belli olur. Kamera dışarıya döner. Dağların üstünde ağaran gökler. Seçilmeye başlayan evler, sokaklar... Toplantı salonunda lâmba ışıkları etkisini yitirir.

M.KEMAL- Vakit geç oldu. Uzun uzun düşünmemiz için bu geceki toplantıya burada son verelim...

Hep birden ayağa kalkan, M.Kemal'e doğru yaklaşan arkadaşları, kendisiyle birlikte olmaya kararlı olduklarını, uzun düşünecek sorunların olmadığını dile getiren bir yakınlık gösterirler. Konuşmasını candan kutlarlar...

GEÇİŞ

46. - DIŞ - GENEL İSTANBUL GÖRÜNÜŞÜ

Kamera düşman gemilerinin demirlediği İstanbul Limanı ile İstanbul'un camilerini, genel görünüşünü yansıtan fotoğraflar üzerinde, 6 Temmuz 1919 günlü İstanbul basınından ilk sayfalar verir. İri başlıklar şöyledir: Vatan hainleri ayaklandı! - Vatan düşmanları toplandılar! -Halkı yeni bir yıkıma daha sürüklüyorlar! - Yaptıkları hainlere yetmedi!

GEÇİŞ

47. - İÇ - ERZURUM TELGRAFHANESİ - GECE - M.KEMAL - ARKADAŞLARI

8 Temmuz gecesi M.Kemal İstanbul'dan telgraf başına çağırılmıştır. M.Kemal yanında karargâhından Dr.Refik, İ.Tali, Süreyya Bey, Hüsrev Gerede, C.Abbas, Muzafer, Hayati ile telgrafhaneye gelir. Kendisini karşılayan Müdür ile memura:

M.KEMAL- İstanbul'a geldiğimi haber verin!...

MEMUR- Başüstüne Efendim...

M.KEMAL- (Müdüre) Çağırın kim?

MÜDÜR- Padişahımız Zatışabane, yanlarında Harbiye Bakanı Ferit Paşa var...

Maniple çalışır. Gelen şerit M.Kemal'e verilir.

GEÇİŞ: İSTANBUL

İstanbul, telgraf başında Vahdettin, Damat Ferit. Vahdettin, telgrafını dikte eder...

VAHDETTİN- Hemen İstanbul'a dönünüz! Her türlü dileğiniz yerine getirilecektir. İstedığınız yerde istediğiniz süre hava değişimi geçirebilirsiniz...

GEÇİŞ: ERZURUM

Bu karşılıklı telgraf konuşmasında kamera bir İstanbul'u, bir Erzurum'u alarak konuşanları görüntüler.

*M.Kemal, şerit'i okur, karşılığını dikte eder.
Maniple işler.*

M.KEMAL- Benim ile vatanperverlikleri sizce de çok iyi bilinen çok kıymetli arkadaşlarım burada vatanın kurtarılması, sizin işgal kuvvetlerinin baskısından sıyrılmanız, saltanatınızın savunulması için bulunuyoruz.

GEÇİŞ: İSTANBUL

*Vahdettin'e gelen şeridi okumuşlardır.
Maniple işler.*

VAHDETTİN- Size verilen görev bu değildir. İstanbul'a dönmeniz Padişahınız olarak emrimdir.

GEÇİŞ: ERZURUM

*M.Kemal şeridi okur.
Maniple işler.*

M.KEMAL- Kesinlikle bildiriyorum. İstanbul'a dönmeyeceğim!

GEÇİŞ: İSTANBUL

VAHDETTİN- O halde görevinize son verilmiştir.

GEÇİŞ: ERZURUM

Maniple İşler

M.KEMAL- Bekliyordum!

*Telgraf bağlantısı sona erer. M.
Kemal telgraf masası başından ayrılır.*

M.KEMAL- Ohh, rahatladım! Şu andan başlayarak hiçbir resmi sıfat ile görevim yok! Sadece halkın içinden bir kişi olarak ulustan aldığım kuvvet kudretle görevimi yerine getireceğim!

*Arkadaşlarının tepkilerini ölçen
bakışları beklediği karşılığı alır.*

DR.REFİK- Değişen bir şey yok. Biz her durumda sizin yanınızdayız.

Öbür arkadaşları hep birden denilecek bir şekilde Dr.Refik'i onay-

larlar. Dedikleri birbirine karıştır.
Ayrı ayrı dedikleri anlaşılmaz.

M.KEMAL- Buradan ayrılmadan önce Harbiye Bakanlığı'na istifamı telleyelim. Bütün ordu birliklerine, bağlantınız bulunan resmi makamlara durumu duyuralım.

DR.REFİK- Ben de istifa ediyorum!

HÜSREV- Ben de!

C.ABBAS- Ben de!

MUZAFFER- Ben de !

HAYATİ- Ben de !

M.KEMAL- Teşekkür ederim!

GEÇİŞ

48. - İÇ - VALİ MÜNİR'İN EVİ - SABAH - VALİ MÜNİR - M.MÜFİT

Mazhar Müfit, sabah erkenden Valinin evine gider. Salondaki saat henüz sekizi gösterir. Vali sabahlığı ile M.Müfit'i karşılar

MÜNİR- Kılığımı bağışlayın. Henüz giyinmemiştim. Sizi bekletmemek için böyle karşıladım...

M.MÜFİT- Çok erken gelmemin nedeni, Paşa için sizden bir kat elbise istemek.

Münir Bey sıkılır. Ne diyeceğini bilemez.

MÜNİR - İyi ama...

M.MÜFİT- Ne gibi ?

MÜNİR- Ne diyeceğimi bilemiyorum!.
Bende Paşa Hazretlerine lâayık temiz bir
elbise yok...
M.MÜFİT- Bu savaşı yıllarında kimde
dediğiniz gibi bir elbise kaldı!..

*Münir Bey birden aklına gelen bir
çözümle.*

MÜNİR- Buldum! Topu topu bir ya da
iki kez giydiğim bir jaket atayım var,
Paşa Hazretlerine onu vereyim.

*Kararma:
Az sonra M.Müfit kolunda bohça-
lanmış jaket atayla valinin evin-
den çıkar.*

GEÇİŞ

49. -İÇ- M.MÜFİT'İN EVİ - GÜNDÜZ - M.MÜFİT

*Mazhar Müfit evine uğramıştır.
Eşyaları arasından gömlek, yaka,
kravat uydurur. Temiz bir fesi var-
dır, onu alır gözden geçirir, be-
ğendiğı anlaşılr. Tümünü jaket
atayla birlikte sarar.*

50. - İÇ - KALE MUHAFAZLIĞI - GÜNDÜZ - M.KEMAL- M.MÜFİT

*M.Kemal'in Kale Muhafızlığı'nda-
ki özel odası.*

*Mustafa Kemal, M.Müfit'in ge-
tirdiklerini giyer. Erzurum Kong-
resi'nde çekilen fotoğraflarda gö-
rülen kılığıdır giydikleri.*

51. - İÇ - PAŞANIN ÇALIŞMA ODASI - M.KEMAL - RAUF - KÂZIM

M.Kemal çalışma masası başındadır. Az önceki sivil kılığı iledir. Albay Kâzım gelen telgrafları masasına bırakır.

M.KEMAL- Buyurun oturun, şimdi kahvelerimizi içelim...

Alb.Kâzım ayakta kalır.

KÂZIM- Paşam bağışlayın, açıklamak istediğim bir nokta var.

M.KEMAL- Buyurun, açıklayın?

KÂZIM- Ordudan ayrılmış durumdasınız. Artık sizin yanınızda görevim kalmadı. İzin verirsiniz Kâzım Karabekir Paşa'dan bana başka bir görev vermesini isteyeceğim. Evrakı kime devretmemi uygun görürsünüz?

Mustafa Kemal donar kalır. Hiç beklemediği bir darbe yemiştir. Yüzü sararır.

M.KEMAL- Öyle mi Beyefendi?

Toparlanmaya çalışarak;

M.KEMAL- Hüsrev Bey'e devredebilirsiniz! Gidebilirsiniz Beyefendi!..

Albay Kâzım dik bir yürüyüşle odadan çıkar. Kemal Paşa bir süre üzgün düşünceli kalır. Odada bulunan, bu konuşmaya tanık olan

*Rauf Bey'in bile yüzüne bakamaz.
Sonunda kendisi gibi sessiz kalan
Rauf Bey'e döner.*

M.KEMAL- Görüyor musun Rauf? Hakkım yok muymuş? Mevki ile rütbe sahibi olmak önemliymiş meğer. Yanımda bunca süredir ciddiyetle çalışan bu adamın şimdiye kadar böyle bir yılgınlığa kapıldığını hiç görmemiştim.

RAUF- Ordudan ayrılmanız size duyulan saygıyı sevgiyi azaltmaz. Savaşımızın başında böyle zayıf kimselerden kurtulmamız hayırlı olur.

M.KEMAL- İnşallah gerisi gelmez! Aksi olursa seninle bana yapacak tek iş kalıyor, ayaklar altında ezilmeyecek bir yer bulmak!

RAUF- Bana kalırsa ordudan ayrılmanız size olan güveni daha da arttıracak! Çünkü siz bu güvene sığınıyorsunuz. Daha az önce gördüğüm Kâzım Karabekir Paşa, bu davayı sona erdirebilecek tek adamın siz olduğunu söylüyordu.

M.KEMAL- İnşallah düşüncesi değişmez!

Cevat Abbas girer.

C.ABBAS - Kâzım Karabekir Paşa Hazretleri geldiler!

M.KEMAL- (*Rauf'a*) Üçüncü Ordu Müfettişliğini önermişlerdi. Kabul etti mi dersin?

RAUF- Sanmam!

C.Abbas çıkar.

Kâzım Karabekir, üstünün karşısına çıkan bir subay gibi odaya girer, topuklarını vurarak Paşa'yı selâmlar. Paşa kendisini ayakta karşılamıştır.

KARABEKİR- Size kendim ile komutam altındaki subayların saygılarını iletmeye geldim! Geçmişte olduğu gibi, şimdi de komutanımız sizsiniz. Süvari Koruma Birliğiniz ile makam arabanızı getirdim. Kapıdadırlar; Emirlerinizdeyiz Paşam...

M.Kemal, Karabekir'i karşıladıktan sonra yerine oturmuştur. Yüzü Karabekir'i dinledikçe değişir. Rauf'la gözgöze gelir bir an. Kalkar, sendeler gibidir. Sonra gülümser, ilerler, Karabekir'i kucaklar.

M.KEMAL- Ne desem az! Ne desem şu andaki duygularımı dile getiremem! Bu kahramanlığımı öösterdiğin karakter gücünü tarih unutmayacaktır; (Raufa döner) Paşa'yı kutlamak sırası sende!

Rauf Bey kalkar, Karabekir'i kucaklar.

RAUF- Sizden beklenen buydu! Karakterinizden hiçbir zaman şüpheye düşmemiştim..

*M.Kemal, Karabekir'e yer gösterir.
Üçü otururlar.*

RAUF- Mustafa Kemal Paşa'yı ikinci kez bu kadar heyecanlı görüyorum. İlki Anafartalar Savaşı'ndan sonra İstanbul'da karşılaştığımız da "Hamdolsun İstanbul'u kurtardık " dediği gündü.

Kararma

Az Sonra. Üçünün konuşmaları sürmektedir. Kahvelerini içmişlerdir. Boş fincanları masaya bırakmaları geçen süreyi belli eder.

M.KEMAL- Erzurum Kongresi önceden düşündüğümüz gibi 10 Temmuz'da toplanamayacak. Hazırlıklarda en az on günlük bir gecikme var! Şimdi oturalım birlikte kongre çalışmalarına başlayalım...

GEÇİŞ

52. - İÇ - ÇAYKARYE'DEKİ EV - GÜNDÜZ - M.KEMAL - ÖTEKİLER

İstanbul'a dönen Vali Münir Erzurum'un Çaykarye semtindeki büyük evini Mustafa Kemal ile arkadaşlarına bırakmıştır. Evin alt kat girişinde sağdaki odada, M. Kemal ile M.Muî otururlarken Emireri Ali girer.

ALİ- Albay Rovilenson sizi görmek istiyor Paşam..

M.KEMAL- Peki buyursunlar... (M.Müfî'e) dili dönmüyor Ravlenson diyecek..

Kararma,

Az sonra:

*Albay Ravlenson ile M.Kemal kar-
şılıklı oturmuşlardır. Konuya ge-
çilmiştir.*

RAVLENSON- Duyduğuma göre yarın burada bir kongre toplayacakmışsınız?

M.KEMAL- Evet, kongrenin toplanması ulusumuzun kararıdır!

RAVLENSON- Toplanmaması daha doğru olur!

M.KEMAL- Kongrenin gününde toplanması kesinleşmiştir. Ulusumuzun kararı budur; Toplanmamasını doğru bulan görüşlerinizin nedenlerini sormayı gerekli görmüyorum!

RAVLENSON- Hükümetim bu kongrenin toplanmasına izin vermez!

M.KEMAL- Hükümetinizden ya da sizden izin istemedik ki böyle bir iznin verilip verilmemesi söz konusu olsun!

Emireri elinde kahve tepsisi ile girer. Paşa'nın ses tonundan, yüzünden tatsız şeyler geçtiğini sezmıştır. Odada bulunan M.Müfî'e kaş gözle "Kapı dışarı edeyim mi?" gibilerden işaret eder. M. Müfî kahveleri verip dışarı çıkmasını işaretle anlatır.

RAVLENSON- Kongreden vazgeçmez-

seniz kuvvet kullanarak dağıtılması zor-
runlu olacak!

M.KEMAL- O halde biz de kuvvete
kuvvetle karşı koymak zorunda kalır,
her ne pahasına olursa olsun kongreyi
toplarız. (*Mustafa Kemal ayağa kalkar.*)
Görüşmemiz bitmiştir!

*M.Müfit oda kapısını açar. Albay
tek kelime söylemeden sararmış
bir yüzle çıkar.*

M.MÜFİT- Lütfen sayın Albay!

M.KEMAL- Albay blöflerle, tehditlerle
bizi karanımızdan döndüreceğini sa-
nıyor. Gün gelir ulusal direncin ne
demek olduğunu öğrenir!..

GEÇİŞ

53. - İÇ - ÇARKARYE'DEKİ ÇALIŞMA ODASI - GECE

M.KEMAL- ÖTEKİLER

*Mustafa Kemal, Rauf Bey, Raif
Hoca, Süreyya Bey ile 10 Temmuz
gecesi kongre hazırlıklarını gö-
rüşmektedir.*

M.KEMAL- Kongreyi bölgesel olmak-
tan çıkarıp, yurt çapında vatan ve ulu-
sumuzun kurtuluşu yolunda hayati ka-
rarlar alacak büyük bir ulusal olay du-
rumuna getirmek gerekiyor!

RAİF HOCA- Efendim, bizim de di-
leğimiz bu! Doğu İleri Ulusal Savunma
Derneği olarakünkü toplantımızda, iki
arkadaşımız Erzurum delegeliklerinden

çekilerek yerlerini size , Rauf Beyefendiye bıraktılar. Derneğimiz Başkanlığına sizi, ikinci başkanlığa Rauf Bey'i seçti. Kongrenin bütün Türk ulusunun benimseyeceği kararlar almasını ancak sizlerin bütün ulusun sahip çıktığı kişilikleriniz sağlayabilir düşüncesindeyiz.

GEÇİŞ

54. - DIŞ - OKUL BAHÇESİ - GÜNDÜZ - KONGRE DELEGELERİ

Delegeler Erzurum Kongresi'nin toplanacağı okul bahçesinde 23 Temmuz 1919 günü M.Kemal ile arkadaşlarının gelişini beklemektedirler. İkişer üçer gruplar oluşturmuşlardır.Bahçe kapısında üç otomobil durur. Birinci arabadan M.Kemal, K.Karabekir, Kolordu emir subayı inerler. İkinci arabadan Rauf Bey, Süreyya Bey, M. Mülfit, Üçüncü arabadan Hayati, Albay Kâzım, iki tümen komutanı... Karşılama töreninden sonra ordudan olanlar uğurlanır.

GEÇİŞ

55. - İÇ - TOPLANTI SALONU - SAAT 11 - DELEGELER

Delegeler salonda yerlerini almışlardır. Saat onbiri gösterir. Raif Hoca başkanlık kürsüsüne çıkar.

RAİF HOCA- Büyük Ulusumuza hayırlı hizmetler beklediğimiz bu kongrede gereken çoğunluğun bulunup bulunmadığını belirleyecek yoklama yapmak üzere kürsüde yer alıyorum. İzin verirseniz vakit geçirmeden yoklamaya başlayalım..

SESLER- Çok iyi olur!

- Başlayınız!..

RAİF HOCA- Adlarını okuyorum: Mustafa Kemal Paşa, Eski Ordu Müfettişi, Erzurum (*coşkun alkışlar*) Hül-

seyin Rauf Bey, Eski Bahriye Bakanı,

Erzurum (*coşkun alkışlar*), Raif efendi,

Eski Erzurum Milletvekili, Erzurum...

(*alkışlar sürer*), Celâl Bey, Çiftçi, Hınıs

CELÂL BEY- Burada (*alkışlar*)

RAİF HOCA- Hafız Cemil Efendi, Öğretmen, Siirt

H.CEMİL- Evet.

RAİF HOCA- Osman Efendi, Müftü, Kelkit,

OSMAN- Hazır!

RAİF HOCA- Necati Bey, Doktor, Mardin,

DR.NECATİ- Buradayım!..

Kamera hızla kalkan elleri görüntüler. Yoklama tamamlanır.

RAİF HOCA- İllerimizden beklenen delegelerin büyük çoğunluğunun katılmasıyla yoklama tamamlanmıştır. Başkanlık, Başkan Yardımcılıkları için aday gösterilmesini rica ediyorum;

SESLER- Başkanımız bellidir! Mustafa

Kemal Paşa'dır.

RAİF HOCA- Başka aday gösteren?

...Yok; O halde oylarınıza sunuyorum.
Başkanlığa Mustafa Kemal Paşa'yı seçenler?

*Bütün eller havaya kalkar. Bütün
üyeler ayağa kalkarak alkışlarlar,*

RAİF HOCA- Mustafa Kemal Paşa
Hazretleri oy birliğiyle Başkanlığa seçilmişlerdir, kürsüye buyurmalarını rica ediyorum...

*Mustafa Kemal alkışlar arasında
kürsüye gelir.*

Kararma.

M.Kemal açılış konuşmasını yapmaktadır.

M.KEMAL- Efendiler, tarihin ve olayların yönlendirmesiyle bütünüyle içine düştüğümüz kanlı ve kara tehlikeleri görmeyecek ve bundan duygulanarak acı duymayacak hiç bir vatansever düşünülemez...

*Kamera kongre üyelerini dolaşır.
M.Kemal'in belirttiği gibi bütün
yüzler acı çekenlerin çizgilerini
taşır.*

Konuşma ilerlemiştir...

M.KEMAL- Efendiler, bilinen bir gerçektir ki, tarih, bir ulusun hakkını, varlığını, hiçbir zaman inkâr edemez! Bu

durumda vatanımıza karşı alınan kararlar, öne sürülen görüşler kesinlikle yıkılmaya hükümlüdür!

Üyelerin alkışları, ilerleyen dakikaları yansıtan saat...

M.KEMAL- Geleceğe yön verecek ulusal bir iradenin her türlü baskıdan uzak olarak doğuşu ancak Anadolu'dan beklenebilir...

Üyelerin alkışları, gergin, dikkatli yüzler...İlerleyen saat...

M.KEMAL- Doğu işlerini yönlendirmede ve zayıf noktaları arayıp bulmakta çok usta olan düşmanlarımız ülkemizde bu amaçla âdeta örgütlenmişlerdir... Tüm kutsal varlıkların kuruluşu için çırpınan ulusumuz bu inançla giriştiği savaşta karşılaştığı bütün engelleri kökünden silip süpürecektir...

Alkışlar,...

GEÇİŞ

56. - İÇ - ÇAYKARYE'DE ALT SALON (1) - GECE M.KEMAL ARKADAŞLARI

Kongrenin toplandığı 23 Temmuz gecesi, kongrenin başarılı geçmesini kutlamaktadırlar. Saat iler-

(1) Çaykarye'deki bu evle ilgili olarak geniş bilgi için bakınız: Mazhar Müfit KANSU, Erzurum'dan Ölümüne Kadar ATATÜRK'LE BERABER Cilt I, Sayfa 98-99 (TT. Kurumu yayımları)

lemiş geceyarısını iki saat geçmiştir.

Alt katta, kapısı giriş holüne açılan bağımsız piyanolu odadadırlar. Rauf Bey, Refik Bey Kâzım (Dirik) odalarına çekilmişlerdir. 'M.Müfit piyano çalar, Hülsrev, C. Abbas, Muzaffer şarkı söyler. Müfit Bey: "mani oluyor halimi takrîre hicabın..." Şarkısına başlayınca M.Kemal de söyleyenlere katılır.

Kapı açılır emireri Ali görünür. Elinde bir telgraf vardır. Şarkı söyleyenler susar. Cevat Abbas masadan kalkar, telgrafı alır.

M.KEMAL- Nedir?.

C.ABBAS- Şifreli Paşam, çözüp getireyim...

Kararma

Az sonra M. Kemal elindeki telgrafı okuyup bırakır.

M.KEMAL- Hükûmet Anayasa'ya karşı gelerek ayaklanmamızdan dolayı hepimizin tutuklanarak yargılanmak üzere İstanbul'a gönderilmemizi istiyor!..

Öfkeli!

M.KEMAL- Damat Paşa hangi Anayasa'dan söz ediyor? kendisinin her gün her saat ayaklar altına aldığı Anayasa'dan mı?

Yerinden kalkar. Odada gider gelir. Öfkelidir.

M.KEMAL- Alçaklıktan da öte hıyanettir yaptığı... İstesinler bakalım!

Yumruğunu sıkar.

M.KEMAL- Daha bu başlangıç! Daha bunun gibi bir yığın zorluklarla karşılaşacağız. Tümünün hakkından geleceğiz!...

Gider gelir.

M.KEMAL- Sonunda ellerinden hiçbir şey gelmeyecek! Ulusal irade kendi doğrultusunda nehir gibi çoşup taşacak, hayinlerin tümü sellerinde sürüklenip yok olacaklar!..

GEÇİŞ

**57. - İÇ - K.KARABEKİR'İN KARARGÂHI - GÜNDÜZ-
K.BEKİR- EMİRSUBAYI**

Kâzım Karabekir Paşa Üçüncü Ordu Müfettişliği'ne vekil olarak atanmıştır.

Masasında, elindeki çözölmüş Şifreli telgrafa bir kez daha göz atar.

K.KARABEKİR- Harbiye Bakanı, M.Kemal ile Arkadaşlarının tutuklanmasına yardımcı olmamı istiyor... Karşılığını not alın:

Emir subayı not alır.

/

K.KARABEKİR- Ulusunun bir ferdi olarak vatanın kurtuluş ve esenliği için çalışan Mustafa Kemal Paşa ile arkadaşlarını tutuklayamam. Nokta... Tutuklama girişimi yasalara aykırı olur... Nokta. Buyruğunuzun sunulan nedenlerle yerine getirilmesi olanaksızdır. Yazdınız mı?

EMİR SUBAYI- Evet.

K.KARABEKİR- Yazdıklarınızı okuyun!

EMİR SUBAYI- Ulusunun bir...

GEÇİŞ

58. - DIŞ - ÇAYKARYE'DEKİ EV - GÜNDÜZ - M.MÜFİT - SÜREYYA BEY

Mazhar Müfit evden yeni çıkmıştır. Eve doğru gelen Süreyya Bey'le karşılaşır. M.Müfit gülümsemektedir,

SÜREYYA- Beyefendi böyle sabah sabah kendi kendinize güle söyleye ne-reye?

M.MÜFİT- Vali Vekili Hurşit Hocadan bir mektup aldım. Sıkı yönetim mahkemesinde yargılanarak asılmayı istiyorsanız lütfen Valiliğe kadar gelin diyor, ona gülüyorum, Hurşit Hocaya teşekkürle gidiyorum...

SÜREYYA- Hadi güle güle! İnşallah asılmadan geri dönersiniz!

**59. - İÇ - K.KARABEKİR'İN KARARGÂHI - GÜNDÜZ -
KARABEKİR- E.SUBAYI**

*Emir subayı yazdıklarını okumayı
tamamlar.*

EMİR SUBAYI- Buyruğunuzun sunulan nedenlerle yerine getirilmesi olanaksızdır...

K.KARABEKİR- Evet. Teşekkür ederim. Şifreyle benim imzomla çekin...

*Emir subayı topuklarını vurarak
paşayı selamlar.*

E. SUBAYI- Emredersiniz Paşa Hazretleri...

GEÇİŞ

**60. İÇ - VALİLİK ODASI - GÜNDÜZ - HURŞİT HOCA -
M.MÜFİT**

İçtikleri kahvenin fincanlarını ellerinden bırakınca, Vali Vekili Hurşit Hoca sarığını düzeltir. Birden ciddileşir M.Müfit'i şaşırtan asık bir suratla, sert bir tonla konuşmaya başlar.

HURŞİT- Eee Mazhar Beyefendi, gevezelik ettiğimiz yetti! Başbakanlıktan gelen tutuklama emrini bile bile elinizi kolunuzu sallayarak gelip karşımda sigara içmeniz makama saygısızlıktır.

Zile basar.

HURŞİT- Bu davranışınızdan sonra size kanat geremem! Sizi tutuklatmak zorundayım!

Kapıda bekleyen jandarma girer.

HURŞİT- (*Jandarmaya*) Çabuk bana Polis Müdürünü çağırın!

JANDARMA- Başüstüne efendim!

M.Müfit bu değişikliği neye yoracağını şaşkınlığı içindedir. Polis Müdürü Saffet girer.

SAFFET- Emriniz efendim?

HURŞİT- Eski Bitlis Valisi Mazhar Müfit Beyi' tutuklayınız. Başbakanlığın emri var! İstanbul'a gönderilinceye kadar bir odada tutunuz...

Polis Müdürü şaşkınlık içindedir, boş fincanlara, içilen sigaralara bakar. Değişikliği o da neye yoracağını bilemez.

HURŞİT- Kendisine teşekkür borçluyuz. Bizi uğraştırmadı. Tutuklama emrini alınca kendi ayağıyla geldi teslim oldu!

SAFFET- Emrinizi ne yazık ki yerine getiremiyeceğim Beyefendi!

HURŞİT- Karşı mı geliyorsunuz?

SAFFET- Sayın Vali Vekili, Mustafa Kemal Paşa ile arkadaşları hakkında gelecek bu türlü emirlerin hangi makamın imzasını taşırsa taşıyın yerine getiril-

meyeceğini bilmelerini isterim! Herhalde şaka yapıyorsunuz?

Saffet, M.Müfit'e bakar, karşılıklı gülümserler. Hurşit bütün ciddiyetini koruyarak zile basar,

HURŞİT- O halde... Emri yerine getiren bulunur!

Jandarma girer.

HURŞİT- (*Jandarmaya*) Oğlum bana Jandarma komutanını Çağır!

*Jandarma eri selâmını verir çıkar.
J.Komutanı Ferit gelir.*

FERİT- Beni emretmişsiniz?

HURŞİT- Mazhar Müfit Bey'i tutuklayınız!

FERİT- (*Şaşkın*) Tutuklamak mı? Niçin?

HURŞİT- Başbakanlığın emri....

FERİT- Mazhar Müfit Bey tutuklanamaz! ille de tutukla derseniz Tanrı tanığım olsun ki onun yerine sizi tutuklarım! Mustafa Kemal Paşa ile arkadaşları başımızın tacıdır! Kimse dokunamaz. Dokunacak elleri kırınız!..

Hurşit birden kahkaha atar.

HURŞİT- Hey gidi başbakan olacak Paşa, keşke gözün kulağın buralara yetişse de o tomturaklı emirlerinin nasıl rezil kepaze olduğunu görsen... (*Gö-*

*revlilere) Teşekkür ederim çocuklar!
ŞİZİN gibi vatanseverlerden başka tür-
lüsünü beklemezdim! ı (Mufit'e) Müfit
Bey, Başbakana ben de gereken kâr-
şılığı verdim! Merak etmeyin ben de
Mustafa Kemal Paşa'nın valisiyim!...*

*Sevinçli yüzler. Hurşit Müfit Bey'e
yeni bir sigara tutar.*

GEÇİŞ

61. - İÇ - KONGRE SALONU - GÜNDÜZ - KONGRE ÜYELERİ
*Kongrenin ikinci günü, M.Kemal
Başkanlık kürsüsündedir.*

M.KEMAL- Söz Bayazıt Delegatesi Hü-
seyin Avni Bey'in...

*Hüseyin Avni yerinden kalkar...
Kararma- Ardından H.Avni Kür-
süde konuşurken görülür.*

H.AVNİ- Bir nokta üzerinde özellikle
dikkatlerinizi çekmek isterim. Damat Fe-
rit Paşa, dün ajansla...

*Delegeler arasında heyecan; hay-
kırarak söze karışanlar,*

HAKKI BEY- (R/ZE) Biliyoruz!
RİFAT BEY- (TOKAT) Kahrolsun!

*Mustafa Kemal, kürsüden bir el
işaretiyle salonun yatışmasını
ister. H.Avni'ye*

M.KEMAL- Konuşmanıza devam edin!
H.AVNİ- Dün ajansla, bütün valiler, kaymakamlar, askerî birliklerin başında bulunanlara gönderdiği bir genelge ile, ulusumuzun kurtuluşunu amaçlayan yüce kongremizi karışıklık çıkarmak, Anayasayı çiğneyerek bir milletvekilleri meclisi adı altında toplanmak olarak niteliyor, Bu açık iftira...

Oturduğu yerden ya da ayağa kalkarak söze karışanlar

SESLER- Kahrolsun!
- Yaptığı alçaklıktır!
- Hıyanettir!

Salonda yirmiyi aşkın kişi el kaldırarak söz ister

SESLER- Söz!
- Söz istiyorum..

Kamera söz isteyen delegelerden, kürsüye çıkan 21 delegenin, el kol hareketleriyle yaptıkları heyecanlı konuşmaları yansıtan, tek tek fotoğraflarla görüntülerini geçer. Tevfik Bey (Bayburt), Celâl (Hınıs) Cemal (İspir) Süleyman (Bitlis) Cemil (Siirt), Mustafa (Diyadin) Necati (Karaköse) Hacı Fevzi (Erzincan), Fazullah (Sivas) Süreyya (Amasya), Mustafa (Mesudiye) Cemil (Şibinkarahisar) İzzet (Maçka) Necati (Rize) Ali Naci (Gi-

*resun) Hasan (Ordu)' nunun ko-
nuşurken görüntüleri...*

Kararma, geçiş,

- **M.KEMAL-** Söz alan arkadaşlarımız ulusal iradenin tam anlamıyla kararını dile getirdiler. Öne sürülen görüşlere uygun olarak padişaha, halka, bütün birlik komutanları ile valiler kaymakamlara, belediye başkanlarına bir bildiri göndererek bu hiyanet belgesinin yalanlanması yerinde olacaktır. Uygun görürseniz seçeceğiniz bir yarkurul bu bildiriyi hazırlasın...

GEÇİŞ

62. - İÇ - ÇAYKARYE'DE ÇALIŞMA ODASI - GECE -

M.KEMAL - ARKADAŞLARI

M.Kemal, Süreyya, Müfit Hüsrev, C.Abbas, Muzaffer değişik yazışmaları okurlar. M.Kemal masa başında gelen telgraflara bir bir göz atar, Telgrafları masaya bırakır.

M.KEMAL- Burada ulusal bir birlik kurmaya çalışırken bir yandan da ne türlü saçmalıklarla uğraşmak zorunda kalıyoruz!

Masadaki telgrafları bir bir alır, görüşünü söyledikçe masaya bırakır.

M.KEMAL- Konya'da, kendisine bu ka-

dar güven bağladığımız, 2.Ordu Müt-tefişı Cemal Paşa, görevini bırakıp İstan-bul'a gidiyor, bize haber vermek ge-reğini duymuyor. Ardından vekil bı-raktığı albay iki gün sonra İstanbul yo-lunu tutuyor! Samsun Valisi Hamit Bey öyle! İstanbul'da sözümün geğtiği günler Samsun Valiliği'ne getirilmesini ben sağ-lamıştım, bana İstanbul'da yeni bir ka-bine kurulması için girişimlerde bu-lunmak üzere Samsun'dan ayrılacağını telliyor!

SÜREYYA- Bütün bu gibi olumsuz davranışlar beklemediğiniz durumlar de-đildi Paşam...

M.KEMAL- Evet ama bu kadarı değil! Refet Bey, hem haberim olmadan Sam-sun'da görevi bırakıp Sivas'a geğiyor, sonra da Sivas'tan akıl öğretiliyor bana! Her türlü aşırılıklardan kaçınmak ge-rektiğini hatırlatıyor!

HÜSREV- Üzölmeyin Paşam, bir-liğimiz içinde bütün bu sapmalar erir...

M.Kemal bir sigara yakar.

M.KEMAL- Umarım karşılaştığımız aksilikler bu sınırdaki kalır...

GEÇİŞ

63. - İÇ - KONGRE - GÜNDÜZ - KONGRE ÜYELERİ

M.Kemal başkanlık kürsüsünde.

M.KEMAL- Söz Giresun Delegesi Dr. Ali Naci Bey'in...

A.NACİ- Kurulacak bir derneğin, Doğu illeri ile bağlı kalınayıp bütün illerinizi içine alsa da amacımızı gerçekleştirebileceğini sanmıyorum! Benim önerim dernek kurına düşüncesini bir yana bırakıp ulusal bağımsızlık savaşımızı amaç edinecek siyasal bir parti kurmak, bu parti kadrolarında birleştirmektir...

SESLER- Partilerden çıktığımız yetti!

- Ne çıktıkse Partilerden çıktık!

- Bölünmek istemiyoruz!

*Söz isteyen eller kalkar. Ali Naci
şiddetli tepkilerle kürsüden iner.*

Kararma

Raif Hoca söz alır.

RAİF HOCA- Burada, siyasal bir parti kongresi yapmıyoruz. Kongresinin amacı, doğu illeri ile sınırlı kalan derneğimizin çalışmalarını bütün yurdu içine alacak bir genişliğe kavuşturmak, yurdun bağımsızlık savaşını gerçekleştirmektir. Siyasal görüşleri anlayışları ne olursa olsun bütün vatandaşlarımızın bu kutsal amaç yönünde birleşmesi için çalışırken, ayrılıklara bölücülüklere yol açacak siyasal çekişmelerin yeri sırası değildir yaşadığımız günler...

Alkışlar.

RAİF HOCA- Bu bakımdan arkadaşımızın bu önerisinin daha uzun tartışılmasını bile gereksiz bulurum...

Alkışlar.

SESLER- Yaşsa!
- Politika dışarı!
- Önce bağımsızlık!

*Kararma.
Az sonra.*

M.KEMAL- Söz Giresun Delegesi gazeteci Ömer Fevzi Bey'in...

Kararma. Kürsüde Ö.Fevzi

ÖMER FEVZİ- Kışlaları kapatalım derim ben! Bütün orduyu terhis edelim! Barış içinde....

Konuşmacının sözleri önce alay edilerek kesilir.

HACI FEVZİ- Yaaa!
HAKKI BEY- Maşallah!
SÜREYYA- Ne iyi olur!...
ÖMER FEVZİ - İzin verin, sözlerimi tamamlayayım...
HÜSEYİN AVNİ- Daha ne inciler dök-türecek-sin?
ÖMER FEVZİ- Barış içinde yaşama-nın koşullarını hazırlayalım. Ordunun görevini yerine getirecek milis kuvvetleri kurabiliriz...

Bütün salon ayaklanır,

SESLER- Dedikleri bolşeviklikdir!

- Ayda mı yaşıyorsun?

- Burada vatani kurtarmak için toplandık!

- Dedikleri bolşeviklik!

- Kör müsin? Düşman ordusuyla, donanmasıyla yurdu sardı...

- Yunan ordusunu, İngilizleri, Fransız, İtalyan askerlerini gül sunarak mı yurdumuzdan kapı dışarı edeceksin!

- Bu saçmalıkları dinleyemeyiz!

- Vaktimizi boşuna alma!

- İn aşağı!

- Paşa Hazretleri indirin bunu kürsüden. Sabrımızın bir sınırı var...

Ömer Fevzi, kürsüden iner

GEÇİŞ

64. - İÇ - KONGRE - GÜNDÜZ - KONGRE ÜYELERİ

5 Ağustos 1919.

M.Kemal başkanlık kürsüsünde

M.KEMAL- Efendiler, sabah oturumunu açıyorum. Kongremizce yayınlanacak bildirinin görüşmelerini sürdürüyoruz.... (*Yarkurul sözcüsüne*) önceki oturumda kaldığımız yerden okuyunuz!

SÖZCÜ- Madde yedi: Ulusumuz insanı ve asri gayeleri....

"Asri" sözü din adamı olan delegelerin toplu tepkileri ile karşılanır. O çevrelerden gelen bir uğultu kopar.

KARIŞIK SESLER- Oooo! Daha neler? Ne demek oluyor? Asri!... Tövbe tövbe!...

HASAN EF - (Muftu, Şiran) - bu söz frenleşmeyi kabul etmektir!

HACI İBRAHİM - (Muftu, Diyarbakır) - Bu söz küfür niteliğindedir!

ŞEVKİ- (Muftu, Kuruçay)- Bu sözden sonra Müslümanlığı bırakıp Hristiyan olalım!...

M.Kemal sertleşen protestoları yatıştırmak için...

M.KEMAL- Asri sözünün çıkarılması isteniliyor sayın delegeler. Oylarınıza sunuyorum: Çıkarılmasını uygun görenler?

Büyük çoğunluk el kaldırır.

M.KEMAL- İstek yerinde görülmüştür. (Sözcüye). Maddeyi asri sözünü çıkararak okuyunuz..

SÖZCÜ- Ulusumuz insanı gayeleri kut sayarak...

Kararma.

Az sonra. Sözcü yerine oturmuştur.

M.KEMAL- 10. Maddenin kabulüyle bildirimiz üstüne görüşmeler tamamlanmıştır. Bildirinin tümünü oylarınıza sunuyorum?

Bütün eller kalkar.

M.KEMAL- Bildiri oy birliği ile kabul edildi. Büyük ulusumuza, hayırlı olmasını dilerim...

Alkışlar.

M.KEMAL- Öğleden sonra "Doğu Anadolu Hakları Koruma Derneği"nin, kuruluş yönetmeliği, derneğimizin temsilcilerinin seçim ilkelerini görüşmek üzere sabah oturumuna son veriyorum...

*Kararma.
Öğleden Sonra:*

HÜSEYİN AVNİ- Beni çok rahatsız eden bir nokta var. Yönetim kurulları seçilirken, illerde başkanlığa valilerin, ikinci başkanlığa askerlik daireleri başkanlarının, ilçelerde bu görevlere kaymakam ile askerlik şubeleri başkanlarının getirilmesi öneriliyor. Bu görüşe karşıyım. Biz halktan güç alacağız, Halka dayanmak istiyoruz. Bir yandan da bu maddeyi getiriyoruz! Örgüt halkın malıdır. Halk kimi seçerse başkan ikinci başkan onların arasından olur...

*Söz isteyenler.
Kararma, geçiş, Kürsüde:*

RECEP (Emekli Yzb. ZARA)- İdarenin askerlik örgütünün başında bulunanların dernek kademelerinde görev alması halkın güvenini arttırır, Hükümetle halk arasında işbirliği sağlar...

Protestolar, olumlu karşılamaların gürültüleri birbirine karışır...

M.KEMAL- Tartışmaların uzamaması için bu görüşlerin bir karara bağlanmasını, bir yarkurula görev verelim... Oylarınıza sunuyorum:

Kalkan eller.

M.KEMAL- Uygun görülmüştür...

Kararma - geçiş:

M.KEMAL- Yarkurul iki görüşü de değerli bulmuş ancak mademki örgüt halkın malıdır, asker ile sivil görevlilerin başkanlıklara getirilmesini yerinde görmemiştir...

Alkışlar ...

GEÇİŞ

65. - DIŞ - OKUL BAHÇESİ - GÜNDÜZ - KONGRE ÜYELERİ
7 Ağustos 1919 - Kongre tamamlanmıştır. Delegeler mutlu bir hava içinde salondan bahçeye çıkarlar. Kucaklaşmalar, el sıkışmalar...

RAİF HOCA- Paşa çok doğru söyledi. Tarih bu kongerimizi az görülen büyük bir eser olarak kaydedecektir!

HASAN EF- Mütfü - (ŞİRVAN) - Allah yüzümüzü ak eylesin!

NECATİ- (Dr. Mardin) Eyleyecektir!
Sayın Müftü Efendi!

Bir görevli koşuştur.

GÖREVLİ- Fotoğraf çektirilecek, delegelerin okul önüne buyurmaları...

Kararma - geçiş:

Okulun önünde, demir parmaklıklı okul pencereleri önünde, ön sırada yirmi kadar boş sandalye, geride birbirine eklenerek uzayan sıralar.

Kararma - geçiş

Ön sıralarda ortadaki sandalyede M.Kemal, sağında Rauf Bey, yirmiye yakın delege. İkinci sırada., ayakta sivil-asker delegeler. Üçüncü sırada, sıraların üstüne çıkan sivil- asker delegelerle görevliler, fotoğraf çekilir.

GEÇİŞ

66. -İÇ - ÇAYKARYE'DEKİ EV- GECE YARISINDAN SONRA

- M.KEMAL- ARKADAŞLARI

Emireri Ali, M.Müfit'in oda kapısını vurur. M.Müfit yatağında doğrulur.

M.MÜFİT- Kimdir?

Ali dışardan

ALİ- Benim Beyefendi, Ali...

M.Müfîr yatağından kalkar. Geceliğiyle kapıyı açar.

M.MÜFİT- Ne var? Ne istedin?

ALİ- Paşa Hazretleri ilc Süreyya Bey oturuyorlar, uykunuz yoksa sizi de bekliyorlar!

M.MÜFİT- Peki geliyorum...

Giyinir.

Kararma. Geçiş,

Az sonra M.Kemal'in odasında.

M.MÜFİT- Paşa Hazretleri günde bir ya da iki saat ya uyuyor ya uyumuyorsunuz. Bir yandan geceli gündüzlü çalışmalarınız, bir yandan bu kadar sigara kahve korkarım...

M.Kemal çok neşelidir.

M.KEMAL- Sen bunları bırak şimdi. Bak Süreyya Bey'le Kongre kararlarını konuşuyoruz! Kahve ısmarladık. Sen de içersin değil mi?

MÜFİT- İyi olur.

Paşa yerinde duramayacak kadar coşkuludur. Ayağa fırlar, Sevinçle odada dolanır. M.Müfîr'in önünde durur.

M. KEMAL- Kongre kararlarını nasıl buluyorsun?

M.MÜFİT- Buraya kadar çok olumlu. Bakalım Sivas ne gösterecek?

M.KEMAL- Sivas'ın ne göstereceği burada belli oldu. Büyük bir iş başardık Müfit Bey! Ulusumuzun henüz ölmediğini bütün dünyaya duyurduk! Sivas'ta halkımızın sesi daha da yükselecek! İlerisi için ulusum adına çok umutluyum! Not defterin yanında mı?

M.MÜFİT- Tabî ki değil Paşam.

M.KEMAL- Seni yoracak ama bir merdiven inip çıkacaksın, al gel...

*Kararma. Geçiş,
Mazhar Müfit merdivende.
Odasına iner.*

*İkinci bir geçiş. Yine M. Kemal'in
odasındadır. M.Kemal yine ayak-
tadır.*

M.KEMAL- Belleklerimiz zayıfladığı günler gelince Mazhar Müfit'in notlarından yararlanacağız... (*M.Müfit'e*) Bu defterin tek yaprağını kimseye göstermiyeceksin! Bir ben, bir Süreyya, bir sen bilecek...

M.MÜFİT- Bana güvenebilirsiniz Paşam.

M.KEMAL- Öyleyse, önce tarih koy şimdi.

M.MÜFİT- Koydum. 7 Ağustos'u 8 Ağustos'a bağlayan gece. Sabaha karşı...

M.KEMAL- Çok iyi. Şimdi yaz: Zaferden sonra hükümet biçimi Cumhuriyet olacaktır! Bu bir! İki: Padişah ile hanedan hakkında günü gelince gereken yapılacaktır! Üç: Örtünme kalkacaktır!

Dört: Fes kalkacak, uygar uluslar gibi şapka giyilecektir...

M.Müfit'in eli durur. Bakışları M. Kemal ile karşılaşır.

M.KEMAL- Neden durakladın?

M.MÜFİT- Darılmayın Paşam ama sizin de düşsever bir yanınız var...

M.KEMAL- Onu zaman gösterir. Sen yaz Beş: Lâtin harfleri kabul edilecektir!

M.Müfit ayağa kalkar, defterini kapatır.

M.MÜFİT- Paşam yetti! Cumhuriyet'e geçilsin üst yanı sonra gelsin. Sabah oluyor! Siz oturacaksınız benim yatmama izin verin... Hoşçakalın...

Pencerede gün ağırmaktadır.

M.Müfit kapıya yönelir.

M.KEMAL- Gitmeden şunu da dinle Müfit! Ben bu düşüncelerin gençlik yıllarından beri tutsağım! Harp okulunda sabahlara kadar gözlerim açık, yurdun ne olacağını yarınını düşünürdüm. Sabaha doğru biraz daldığım sırada, kalk borusu çalar, beni uyandırırıldı. Beni uyutmayan bu düşüncelerin verdiği coşku, ama bana uykusuz yaşama gücü veren de o coşku!

GEÇİŞ

67. -İÇ- ÇAYKARYEDE - GÜNDÜZ - M.KEMAL- ALB.KÂZİM HÜSREV VB.

Mustafa Kemal gelen telgrafları karıştırır, inceler. Elinde takıldığı bir telgraf kaşları gittikçe çatılarak okur.

M.KEMAL- Sevinçlerimiz bir iki saatte uzun sürmüyor. Hemen arkasından bir sersemlik canımızı sıkıyor! Nedir bu Karakol Derneği? Kurucuları kimler? İdamsız işi yok! Hep gözdağı hep asarız keseriz! Yurdun her yanından derneğin saldırdığı dehşete karşı tepkiler geliyor. İşin en kötü yanı, derneği bizim kurduğumuz sanılıyor! Bizim gizli işimiz yok!

KÂZİM- Evet Paşa Hazretleri, ilk günden beri....

M.KEMAL- Hiç vakit geçirmeden bütün idari, askeri makamlara dernekle hiçbir ilgimiz bulunmadığı, ayrıca da derneğin vereceği emirlerin ciddiye alınmamasını telleyin...

M.Kemal, telgrafları inceler...

M.KEMAL- Bizim için iyi bir haber de var! Damat Ferit Paris Kongresi'nden eli boş dönüyor... Avrupalı işgalcilerin insancıl duygularına umut bağlayan İstanbul aydınları bakalım şimdi ne yol tutacaklar?..

SÜREYYA- Uyanmaları gerekir Paşam...

M.KEMAL- İnşallah!..

Hemen ardından ekler,

M.KEMAL- İnşallah diyorum ama zor! Uyanmaları için daha çok tokat yemeleri gerekir! Sivas'ta bizi uğraştıracak yine onlar olacak!..

GEÇİŞ

68 -İÇ - ÇAYKARYE'DE SOFADA- ÖĞLE YEMEĞİ - M.KEMAL- ARKADAŞLARI

M.Kemal ile arkadaşları öğle yemeğindedirler. Kuru fasulye pilav yerler.

Emireri Ali yemek salonunda görünür. C.Abbas yemekten kalkar emireri ile görüşür, masaya döner.

C.ABBAS- Telgrafhaneden haber. Sivas Valisi Reşit Paşa makine başında sizin buyurmanızı bekliyormuş...

M.Kemal'in çatalı elinde kalır. Ağzına götürmeden masaya bırakır.

M.KEMAL- Tuhaf?.. Acaba Sivas'ta bir olay mı var?.. Kalkalım...

Yemeklerini yarım bırakarak sofadan kalkan, M.Kemal, Süreyya, Dr.Refik, Hayati,...

GEÇİŞ

69. - İÇ - SİVASTA FRANSIZLARIN KARARGÂHI - GÜNDÜZ - REŞİT - BRÜNO

Sivas'ta Vali Reşit Paşa, kendisini daha önce ziyarete gelen Fransız delegasyonu başkanı Bnb. Brüno'yu ziyarete gider.

Bnb. Brüno ile delegasyon subayları, delegasyon binası önünde arabadan inen Reşit Paşa'yı karşılarlar.

Kararma, Geçiş.

Az sonra Reşit Paşa, Bnb. Brüno ile bir odada konuşmaktadırlar.

BRÜNO- M.Kemal Paşa ile arkadaşlarının yakında Sivas'ta kongre yapacaklarını benden saklamanıza üzöldüm...

REŞİT- Böyle bir olay kesinleşecek olursa elbet saklı kalmaz.

BRÜNO- Bu kongre toplanacak olursa beş on gün içinde huraların işgal edilmesi kararlaştırılmıştır.

GEÇİŞ

70. - İÇ - TELGRAFHANE - GÜNDÜZ - M.KEMAL - ARKADAŞLARI

M.Kemal ile arkadaşları Erzurum telgrafhanesinde dirler. Paşa, telgraf memurunun verdiği şeritleri okur.

Yanındakilere.

M.KEMAL- Reşit Paşa Fransızların bize bir tuzak hazırlamasından korku-

yor. Sivas'ı işgal etmek öyle Jandarma
Bnb. Brüno gibilerin karar verebileceği
bir olay değil!... Vali Paşa'yı daha uzun
bekletmeyelim...

(Memura) Yazınız...

GEÇİŞ

71. - İÇ - SİVAS POSTANESİ - GÜNDÜZ-REŞİT-MEMUR- VB.

*Reşit, memurun verdiği şeritleri
okur, Memura karşılığını yaz-
masını işaret eder....*

REŞİT- Ben olayı olduğu gibi Paşa
Hazretlerine duyurmayı borç bildim. De-
ğerlendirilmesi kendilerine aittir. Her
zaman emirlerine bağlı kalacağımı bil-
melerini isterim.

GEÇİŞ

72. - İÇ - ERZURUM TELGRAFHANESİ - GÜNDÜZ - M.KEMAL- ARKADAŞLARI

*Reşit Paşa'dan gelen karşılığın
şeridi. M.Kemal'in elindedir. Paşa
gülümser.*

M.KEMAL- Güzel!... Paşa bizim de-
diklerimizi yapsın yeter! Gidelim...

*M.Kemal önden arkadaşları onu
izleyerek kapıya yönelirler.*

Kararma, Geçiş.

*Az sonra M.Kemal otomobiline bi-
nerken. Yanındakilere:*

M.KEMAL- Sivas Kongresi'nin daha uzun gecikmemesi gerekiyor. Bu türlü olaylar halkın tizerinde olumsuz etkiler yaratır...

GEÇİŞ

73. - İÇ - ÇAYKARYE'DE YEMEK SALONU - AKŞAM - M.KEMAL ARKADAŞLARI

Erzurum'daki alaydan gelen karavana, Çaykarye'deki evin kapısında duran atlı arabadan alınır. Orta boy bakır karavana kazanlarını, arabacı evde mutfaka bakan erle emireri Ali'ye teslim eder.

ALİ- Ne var?

ARABACI- Nohut ile bulgur...

Ali ile er karavana kazanları ile eve girerler.

Kararma, Geçiş.

Az sonra sofrada tabaklara dağılan nohut ile pilav.

HÜSREV- Benim bulgurumla nohutumu karışık koy...

Yemekten görüntüler.

Kararma, Geçiş.

Yemek sona ermiştir. Emireri Ali tabakları toplar.

Mustafa Kemal sigarasını yakar.

M.KEMAL- Yolculuk hazırlıkları nasıl

gidiyor?

M.MÜFİT- Tamamlanmaya çalışıyoruz. Elimizde karasörleri berbat, körükleri yırtık üç otomobil var. Güneş neyse ama yağmura tutulursak kötü. Lâmbaları yok. Karpit yakarsak yağmurda yanmaz...

M.KEMAL- Berbat, yırtık, lâmbalı lâmbasız gideceğiz! Ancak üç otomobil hepimizi, eşyalarımızı almayabilir...

M.MÜFİT- Üç dört de atlı araba tutmamız gerekiyor. 1000 lira ödememiz gerekiyor...

Mustafa Kemal, kaşları çatık, çenesi kasılmış, bakışlarını masanın üstündeki kahve fincanına diker. Üzgündür. Yavaş sesle mırıldanır.

M.KEMAL- Evet, bir de para sorunumuz var!..

M.MÜFİT- Paşam bu konuyla uğraşmayı bize bırakın... Sanıyorum ki Sivas'ta sizi en çok üzecek manda sorunu olacak! O üzüntü size yeter!

M.Kemal birden yerinden fırlar! Canlanmış, kavgaya hazır bir öfke içindedir! Sofada gider gelir.

M.KEMAL- Ahmaklar!

SÜREYYA- Padişah, Damat Ferid'in etrafındakiler neyse Bekir Sami Bey, Halide Edip Hanım gibi aydınların mandacılığı savunmaları akıl almıyor!

Mustafa Kemal öfkeli, yumruklarını sıkarak...

M.KEMAL- İlk dediklerin kendi rahatlarının bozulmamasını hesaplıyor! Kendi rahatları bozulmasın da gerisi ne olursa olsun! Bütün vatan, tarih boyunca süre gelen bağımsızlığımız hiç geliyor saray uşaklarına! Tümü rahatlarına feda olsun! Öbürlerinin tutumuna akıl ermiyor! Nasıl oluyor da görüşlerinin düşmana teslim olmuş saray çevresiyle aynı kapıya çıktığını görmüyorlar?...

Öfkeyle gider gelir...

M.KEMAL- Aptallıktır ettikleri! Memleketi Amerikan mandasma, İngiliz kanatları altına sığındırırlarsa kurtulacak sanıyorlar!.... Halkı tanımıyor bu adamlar! İstedikleri kadar okumuş olsunlar! Halkın gücünü cevherini bilmiyorlar!

İ.TALİ- Haklısınız Paşam, bizimle Samsun'dan buraya kadar yolculuk et-selerdi halkın ne olduğunu görürlerdi!

SÜREYYA- Erzurum Kongresi açıkça kanıtladı halkın neye karar verdiğini!

M.KEMAL- Evet! Kanıtladı! İbrahim Bey, görmedilerse onlar da sonunda görecekler halkın bugüne kadar görmedikleri gücünü! Sağduyusunun sağlamlığını! Bağımsızlık ya da ölüm! Diyen bir ulusu hiçbir kuvvet durdurmaz!

İBRAHİM- Yaşsa Paşam!

C.ABBAS- Bin yaşa!

Salondakilerin yüzleri güler
Oda

M.MÜFİT- Haklısınız Paşam, çok haklısınız! Sizinle olan kim varsa tek kürşun tek tepe kalıncaya kadar çarpışmaya and içtik! Haklısınız! Bağımsızlık ya da ölüm! diyen bir ulus yenilmez!

Paşa yatışmış, neşesi yerine gelmiş olarak masaya döner, oturur kahveler gelir. Paşa sigarasını yakarken...

M.KEMAL- Haydi hep birlikte:
Dağ başını duman almış...

Yemek salonunda kim varsa marshına katılır.

SALONDAKİLER-
Gümüş dere durmaz akar.
Bu gök deniz nerede var.
Yürüyelim arkadaşlar!...

*Kararma , geçiş:
Bir saat sonra. Paşa iyice neşelenmiştir. Arkadaşları da onun neşesine katılırlar.*

M.KEMAL- Defterini yazmayı aksatmıyorsun değil mi?

M.MÜFİT- Evet Paşam...

M.KEMAL- Öyleyse bu akşam şunları yaz: Mustafa Kemal ile arkadaşları Sivas'a gelince Binbaşı Brüno ile ar-

kadaşları Sivas'tan kaçtılar..." Bu notu bugün yazmanla o gün yazman bir şeyi değiştirmez!

GEÇİş

74. - İÇ - DERNEK - GECE - DERNEK YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

*Kamera, "Doğu İlleri Haklarını
Koruma Derneği - Erzurum şu-
besi" yazılı tabelayı görüntüler.
Burası yönetim kurulu üyesi Ne-
cati'nin evidir. Kapının sol ya-
nında asılı tabelanın yeni harflerle
alt yazı olarak çevirisi verilir,
Kapıyı çalan yönetim kurulu üyesi
Kâzım. Kapı beklemesine sıra kal-
madan açılır.
Kapıyı açan Necati*

NECATİ- Geç, seni bekliyorduk!

*Kararma, geçiş;
Evin salonu. Ortadaki masa ba-
şında Dursunoğlu Cevat, Emekli
Binbaşı Süleyman ... Kâzım ile Ne-
cati masada yerlerini alırlar,*

KÂZIM- Paşa'nın yanından geliyorum!
Paşa kendisini Erzurum hemşehrisi gör-
mek istememize çok sevindi,. Yalnız...

CEVAT- Evet, yalnız?..

KÂZIM- Para sıkıntısı çekiyorlar. Yola
çıkacak paraları yok...

NECATİ- Ne yapacağız?

CEVAT- Kimse de para yok!

*Kamera ayrı ayrı dördüntün üzgün,
düşünceli yüzlerini dolaşır,*

SÜLEYMAN- Ben galiba bir çare bulabileceğim...

CEVAT- Süleyman Bey, kolay değil, nasıl.

KÂZIM- 1000 lira gerekiyor...

SÜLEYMAN- Biliyorum,...

NECATİ- Emekli bir binbaşısınız. Elinize geçen ne ki?

SÜLEYMAN- Bütün yaşamımda biriktirebildiğim 900 liram var. Ulusun kurtuluşundan başka dileğim de yok! Sizden tek isteğim şu: Bu parayı benim verdiğimi ne Paşa ne de başkası bilmeyecek, ilerde derneğin parası olursa ödersiniz, olmazsa helâl olsun!

GEÇİŞ

75. - İÇ - ÇAYKARYE YEMEK SALONU - GECE- M.KEMAL- ARKADAŞLARI

*M.Kemal ile arkadaşları yemeğe
başlayacaklardır. Süreyya'nın yeri
boştur.*

M.KEMAL- Süreyya nerede?

HÜSREV- Az önce Hayati Bey'in yanındaydı...

Süreyya yanında Hayati gelirler.

M.KEMAL- Seni soruyordum... (Hayati'ye) Hayrola?

HAYATİ- Ali Fuat Paşa'dan uzun bir telgraf var,..

SÜREYYA- Onu çözüyorduk!

M.KEMAL- Okuyun, hem yemek yer, hem dinleriz!

SÜREYYA- Yine manda sorunu. İş büt-bütün alevleniyor...

Geçiş, Yemek sona ermiş, telgraf okunmuştur...

M.KEMAL- Ali Fuat Paşa manda yandaşlarının girişimlerini çok güzel derleyip toplamamış...

Paşa yine öfke içindedir.

RAUF BEY- En güvendiğimiz dostlar Anadolu'nun sesine kulak tıkamakta direniyorlar. Ne deseniz az! Körlük, budalalık... Yine de anlatılmaz tutumları! Ben gidiyorum. Kâzım Karabekir'i göreceğim!

M.KEMAL- İyi olur!

Rauf Bey kalkar, çıkar. O da öfkeli-dir.

M.KEMAL- Oh ne iyi! Savaşmaktansa mandaya yanaşırsınız olur biter, kendi geminiz kurtulur! Ama vatan? Ama ulus ne olur! Hâlâ içlerinden biri çıkıp da BAĞIMSIZLIK YA DA ÖLÜM! diyemiyor!

M.Kemal yine ayaktadır. Yumruğunu sıkmış havada sallar,

M.KEMAL- Biz diyoruz! Dediğimiz için de başaracağız! Zafere ulaştığımız yurdu kurtardığımız gün bu Osmanlı politikasının önde gelen kişileri en azından utanmasını olsun bilecekler mi?

Gider gelir.

M.KEMAL- O koca Ahmet Rıza Bey, bunca özgürlük savaşı verdikten sonra böyle bir düşünceye nasıl gelebiliyor? Ahmet İzzet, Çürüksulu Mahmut, Esat Paşa gibi devlet önde gelenleri... Cami Baykurt Bey, Reşit Sadi, Reşat Hikmet... Ne oldu bu adamlara?.. Kara Vasıf, Halide Edip Hanım hep bu kafadalar... Erzurum Kongresi kararlarını oldukları yerden yok sayıyor, küçümstüyorlar!.. Dörtler kararına uyup Doğu illerimizi Ermenistan'a bırakabiliyorlar!

Erzurumlu Necati Bey (Dernekten)

NECATİ- Paşam bu Efendiler bol keseden kimin malını kime bağışlıyorlar? Biz hepimiz bütün Erzurumlular ölmeden bu dedikleri olmaz!

M.KEMAL- Ayakları yere değmiyor bu beylerle hanımların! Öyle bir manda sağlanacakmış ki, egemenlik haklarımız, kültür bağımsızlığımız vatanımızın bütünlüğü hep korunacakmış! Böylesi görüşlere Amerikalıların kendileri de çocuklar da güler! A uyurgezerler! Amerikalılar bizim kara gözlerimize mi âşık? Hiç çıkarsız manda yükünü niye üstlerine alsınlar! Hayır Paşalar, hayır

beyefendiler, hayır hanımefendiler! Hayır! Hayır! Hayır!... Manda yok! tek yol var: BAĞIMSIZLIK YA DA ÖLÜM!

*Salonda kim varsa ayağa kalkar.
Haykırırlar:*

**BİRLİKTE- BAĞIMSIZLIK YA DA
ÖLÜM!**

GEÇİŞ

76. - DIŞ - ÇAYKARYE'DEKİ EVİN ÖNÜ - SABAH - UĞURLAMA

29 Ağustos 1919 Sabahı. M.Kemal Paşa ile arkadaşları Sivas'a gitmek üzere yola çıkacaklardır, Erzurum halkı Paşa ile arkadaşlarını uğurlamak için geceyi uykusuz geçirmiş gibidir. Çaykarye'deki evin önünde üç otomobil ile ardında üç atlı araba, eşyalar yüklenmiş yola çıkmak üzere hazırlıklarını tamamlamış; Erzurumlu atlılar, yolculara eşlik etmek üzere beklemektedir.

M.Kemal, Rauf Bey, uğurlamaya gelen Kâzım Karabekir ile kucaklaşarak öndeki arabaya binerler. Raif Hocu onlarla birlikte öndeki arabada yerini alır.

İkinci arabada, Süreyya (Yiğit) Hüsrev (Gerede), M.Müfit, Üçüncü otomobilde Dr. Refik (Saydam) C.Abbas, Muzaffer, Yzb. Osman Tufan...

Kalan arkadaşlar ellerinde dosyalar, valizler atlı arabalara binerler.

Yola çıkılır. Savaşlardan çıkmış otomobiller hurda durumdadırlar, Paşa, vedalaştığı Karabekir, Hürşit Hoca'yı Erzurum halkını selâmlar, Kırka yakın atlı, arabaların sağında solunda yer alır, Halk arasında dua edenler, uğurlayanlar... En çok şu sözler duyulur:

- Allah yüzünüzü ak etsin!
- Allah sizi vatana ulusa bağışlasın!
- Ne mutlu sizi doğuran analara!
- Yolunuz açık olsun!
- Güle güle!
- Zaferle dönün!

Çaykarye'den İstanbul kapısına kadar bu uğultulu uğurlama sürer, iki yanda koşuşarak uğurlayanlar vardır,

GEÇİŞ

İstanbul kapısından çıkış...

Kararma, Geçiş

Erzurum'dan çıktuktan sonra bir süre daha atlıların eşliğinde uzayan uğurlama... Yollarda azalan uğurlayıcılar...

Kararma, geçiş:

*Erzurum'un 15 km. dışında, yolda sadece ilerleyen uç otomobil,,
Daha geride kalan atlı arabalar.*

GEÇİŞ

77. - DIŞ - YOLDA - SABAH - OTOMOBİL KONVOYUNDAKİLER

*Gün yükselmektedir, Issız dağlık
bozuk yolda, ikinci arabada duy-
gulanarak hüzne kapılan Mazhar
Müfit, Enderuni Hafız Hüsnü Efen-
di'nin "Sabâ taraf-ı vefadan pe-
yam yok mu? "şarkısına başlar...*

M.MÜFİT-

Sabâ taraf-ı vefadan peyam yok mu?

*M.Kemal öndeki arabadan geriye
bakarken şarkıyı duymuştur, eliy-
le daha yüksek söylemesini işaret
eder, M.Müfit, kapıldığı hüzünlü
havadan çıkar, Şarkıyı değiştirir,*

M.MÜFİT-

Ey gaziler yol göründü yine garip

serime...

*Türkiye üç otomobilde kim varsa
katılır. Kamera ayrı ayrı oto-
mobilleri dolaşır...*

ÜÇÜNCÜ ARABADAKİLER-

Dün gece yâr hanesinde yattığım yer

yaş idi...

Türkü I. Arabaya geçer

BİRİNCİ ARABADAKİLER-

Ah altım toprak üstüm yaprak yine
gönlüm hoş idi...

GEÇİŞ

78 - DIŞ - YOLDA - MOLAYERİ - GÜNDÜZ- SİVAS YOLCULARI

*Henüz öğle olmadan, yol kıyısın-
da ağaçlık, bir pınarın kaydığı
bir yer,*

M.KEMAL- Burada yemek molası ve-
reliim,..

Kararma-Geçiş:

*Seçilen mola yerinde yoldan ay-
rılarak park eden otomobiller.. Ar-
kadan onlara yetiştiği görülen atlı
arabalar...*

*Otomobillerinden inen M.Kemal
ile arkadaşları oturacakları yere
doğru yürürler.*

*Suyun başında, yakındaki köyden
su alan köylüler vardır.*

Kararma-Geçiş:

*M.Kemal ile arkadaşları, yere
bağdaş kurarak oturmuş, peynir,
zeytin, kuru ekmekten oluşan ku-
manyalarını yerler...*

*Mola yerinde gölgeye çekilen atlı
arabaların beygirleri, yem tor-
baları takılmış, dinlendirilir. Mo-
tor kapakları açılan otomobillerin
motorları soğutulur.*

İki köylü M.Kemal ile arkadaş-

larına dört beş kuru soğan getirir
ikram ederler...

KÖYLÜ- Kusurumuzu bağışlayın, siz-
leri gönlümüzce ağrlayamadık!..

*M.Kemal ile arkadaşlarının yüz-
lerinde gülümsemeler...*

GEÇİŞ

79. - DIŞ - YOLDA - İKİNDİYE DOĞRU - SİVAS YOLCULARI

*Yolculuk ilerlemektedir. Tercan'ı
halkın coşkun sevgi gösterileri
arasında geçerler. Hava bu-
lutlanmaktadır. Gittikçe kararır.
Yollar yine ıssızlaşmıştır. Birden
bir sağanak indirir. Otomobillerin
yırtık tentelerinden içeriye akan
sular M.Kemal'i, arkadaşlarını,
öbür arabalardakileri ıslatmak-
tadır. Tenteden akan sular, gittikçe
açık çeşmeler görüntüyü alır.*

*Yolcular kararlıdırlar. Ertesi
akşam Erzincan'da, 2 Eylül ak-
şamı Sivas'ta olacaklardır. 4
Eylül'de kongrenin toplanması ka-
rarlaştırılmıştır...*

*Yedikleri yağmur. Yolcuların ne-
şesini arttırmış gibidir.*

RAUF- Yaz yağmuru! Ilık yağıyor...

*Mustafa Kemal, Rauf yüzlerini ten-
teden akan sulara kaldırır, sonra,
alınlarına, gözlerine vuran yağ-*

*mur sularını silkinerek kurular,
gülüşürler!*

M.KEMAL- Önemli olan otomobillerin
mızıklamaması! Onlar gidiyorum de-
dikçe biz gitmem demeyiz!

*Yeniden gülüşürler.
İkinci arabada, Hüsrev, elini göm-
leğinin altına sokar çıkarır, yağ-
mur etine geçmiştir. Elini Mazhar
Müfit'e gösterir.*

HÜSREV- Mazurya!
M.MÜFİT- Mazurya!

*İkisi kahkahayı atarlar.
Mazhar Müfit, eliyle yüzündeki
yağmur sularını sıvazlar.
Mazurya sözünden bir şey an-
lamayan otomobillerindeki Sü-
reyya Bey meraklanır:*

SÜREYYA- Mazurya ne?
M.MÜFİT- Polonya'daki Mazurya ba-
taklığı! Sıkıntılı, zor durumlarda bizim
parolamız!
HÜSREV- Mazurya der, güleriz!

*Süreyya Bey, elinin tersiyle üs-
tünün başının yağmurlarını sil-
keler, yüzünü sıvazlar.*

SÜREYYA- Mazurya!

*Bu kez üçü birden gülerler. Üçün-
cü arabadakiler yağmur altında*

türküye başlarlar.

ÜÇÜNCÜ ARABADAKİLER-

Maya Dağdan kalkan kazlar
Al topuklu gelin, kızlar
O yarımın kalbi sızlar,

Eğlenemem aldanamam
Ben bu yerlerde duramam!

Türkü otomobilden otomobile yayılır. Hep birden söylenir.

ÜÇ OTOMOBİLDE- (Hep birden):

Vardar ovası Vardar ovası
Kazanamadım rakı parası!..

Kamera atlı arabalara geçer. Onların durumu otomobildekilerden az farklıdır. Yaylıların tenteneleri de yırtıktır. Yırtık tentelerin altında, karşılıklı yağmurdan korunmaya çalışırlar. Sürücüler başlarına birer çul atmışlardır.

GEÇİŞ

80. - DIŞ - BİR KÖY - GÜN BATIMI - SİVAS YOLCULARI

M.Kemal ile arkadaşları, akşama doğru geceyi geçirecekleri köye varırlar. Köyde, Erzurum'dan uğurladıkları coşku, sevgi gösterileriyle karşılaşırlar.

Önde uç otomobil, ardında yaylılar, sıırıslıklam görünüşleriyle yolun iki yanını saran köylülerin

alkışları, dalgalandırdıkları bayrakları arasında köye girer.

Yağmur durmuştur.

Kararma-Geçiş:

Köyün en büyük evi. M.Kemal, emirsubayı Muzaffer ile M.Müfit'e ayrılmıştır. Büyüklüğü iki odalı olmasından gelir. Öbür köy evleri hep tek oda ile bir ahır eklentisinden ibarettir.

Kamera değişik odalarda yolları dolanır. Her biri kendi odasında kurulanmakta, çamaşır değiştirmektedir.

Çamaşır değiştiren M.Kemal, ordu hizmetinden kalan bir ceketini giyer. Apoletleri sökülüştür.

Dr.Refik havluyla göğsünü, sonra da sırtını kurular.

Süreyya Bey, çamaşır değiştirmek için bavulunu açınca, ne yapacağını bilemez. Elleriyle yokladığı çamaşırları, bavul su ile dolduğu için ıslanmıştır.

SÜREYYA- Mazurya!

Kahkaha ile güler, ıslak çamaşırlarını kuruması için odadaki tek iskemleye asar...

Kararma- Geçiş

M.Kemal'in kaldığı evde, M.Müfit ile Muzaffer'e verilen oda. Odada dört sandalye vardır. İki sandalyeleri ikiye olarak bölüşürler.

*Birine oturur, öbürüne ayaklarını
uzatarak uyuklarlar. Yan odadan
Paşa'nın seslendiği duyulur.*

M.KEMAL'İN SESİ- Muzaffer, Muzaffer!

...

*Muzaffer kaykıldığı sandalyesinde
hemen doğrulur, ceketini ilikler
Paşa'nın odasına koşar.*

MUZAFFER- Buyurun Paşam! Bir emriniz mi var?

M.Kemal aksırır, üşütmektedir.

M.KEMAL- Üşüttüm galiba...

*Muzaffer kısık gaz lâmbasını açar.
Yaklaşır, eliyle Paşa'nın alnını
tutar.*

MUZAFFER- Hafif ateşiniz var! Bir dakika...

*Muzaffer kendi odalarına geçeceği
sırada, kapıda merakla bekleyen
M.Müfit'le karşılaşır.*

M.MÜFİT- Hayrola?

MUZAFFER- Paşa'nın ateşi var!

M.MÜFİT- Doktor Refik Bey'e haber verelim...

*M.Kemal konuşmalara kulak verir,
oda kapısı açıktır.*

M.KEMAL- Üşüttüm anlaşılan. Gece-
nin bu saatinde Refik Bcy'i rahatsız et-
meyin!..

Kararma- Geçiş:

*Dr.Refik Bey, gelmiş, Paşayı mu-
ayene etmiştir. Paşa'nın koltuğu
altından çıkarıp uzattığı dereceyi
alır, gaz lâmbasının ışığına yak-
laştırarak okur.*

DR.REFİK- 37.5 yediğimiz yağmurun
etkisi!

Paşa'nın yatağına yaklaşır.

DR.REFİK- İki aspirin bir bardak çay,
sabaha aslan gibi olursunuz...

Kararma-Geçiş:

*M.Müfit, Muzaffer, evin dış ka-
pısında Dr.Refik'i uğurlarlar.*

DR.REFİK- Paşa'nın üstüne kalınca bir
şeyler örtün, terletin...

GEÇİŞ

81. - DIŞ - MARDİN İSTASYONU - GÜNDÜZ - BNB. NOVİLL İLE ÖTEKİLER

*İngilizlerin büyük para yardım-
larıyla, Doğu'da karışıklık çı-
karmak için İstanbul'dan ön-
derdikleri, Bedirhan Aşireti'nden
Celâdet Ali ile Kâmuran Ali, Cemîl*

Paşaoğlu Ekrem- Mardin istasyonunda duran trenden inerler.

İstasyon rıhtımında kendilerini karşılamaya gelen aşiretliler, Bnb. Novill tarafından karşılanırlar.

Aşiretliler çapraz fişeklikli, maverzerlidirler. Sivil Mardin halkına dehşet salan bir görünümüleri vardır.

Önde Novill, Aşiret ileri gelenleri ile karşılananlar İstasyondan çıkarlar. İstasyon önünde onbeş silahlı atlı beklemektedir. Gelenlerin bineceği atlar hazırdır...

Kararma-Geçiş:

İstasyon önündeki alanda atlarına binen Celâdet , Kâmuran, Ekrem, Bnb. Novill ile Malatya Mutasarrıfı Bedirhan Aşireti'nden Halil Bey'in adamı...

Atlara binildikten sonra...

Atlılar, önde bu beş kişi, arkalarında koruyucuları 15 atlı yola çıkmışlardır.

CELÂDET ALİ- Nereye gidiyoruz?

HALİL'İN ADAMI- Malatya'ya.

C.ALİ- Mutasarrıf Halil Bey iyi mi?

ADAM- Kendisi iyi. Hazırlıklar ilerledi...

NOVİLL- Elazığ Valisi Ali Galip Bey de Malatya'da bizi karşılayacak...

KÂMURAN- Erzurum'dan haber var mı?

NOVİLL- Mustafa Kemal bu sabah yola

çıktı. Sivas'ta kongre 4 Eylül'de toplanacak...

EKREM- Bugün 29 ağustos...

Parmaklarıyla, mırıldanarak günleri sayar,

EKREM- Haftaya bugün...

CELÂDET- Malatya'da hazırlıklar umduğumuz gibiyse, üçüncü ya da dördüncü günü kongreyi basarsınız...

NOVİLL- Belki basmaya da sıra kalmaz. Ali Galip daha önce Sivas yolunda haklarından gelir...

GEÇİŞ

82. - İÇ - İSTANBUL'DA İÇİŞLERİ BAKANLIĞI ODASI - GÜNDÜZ - BAKAN - MÜS.

Yine o gün, İstanbul'da, İçişleri Bakanı Adil, odasında Müsteşarına emir vermektedir.

ADİL- Elazığ Valisi Ali Galip Bey'e üç yüz atlı silahlandırarak, Sivas yolunda Mustafa Kemal ile arkadaşlarını tutuklamasını, yargılanmaları için İstanbul'a gönderilmelerinin sağlanmasını tellyin...

MÜSTEŞAR- Emrinize ekleyeceğiniz özel bir şey var mı?

ADİL- Evet. Hizmetine karşılık dilediği gibi ödüllendirilecek. Hemen Sivas Valiliği ile kumandanlığı kendisine verilecek...

GEÇİŞ

83. - DIŞ - ERZİNCAN YOLU - GÜNDÜZ - SİVAS YOL- CULARI

*M.Kemal ile arkadaşlarının oto-
mobil ile arabaları sabah gün do-
ğarken konakladıkları köyden ay-
rılır, yola çıkar,*

Kararma-Geçiş:

*Kuşluk saatleri, yolda, M.Kemal'in
arabası su kaynatmıştır. Şoför
onarmaya çalışır, onarım sona
erince M.Kemal'in yanında olan uç
otomobilin yolcuları, arabalarına
binmek üzere dağılırlarken.*

M.KEMAL- Arızalar yüzünden ge-
cikiyoruz. Yediğimiz peynir ekmekle
zeytin. Arabalarda yiyelim. Ayrıca ye-
mek molası vererek gecikmeleri uzat-
mayalım...

Kararma-Geçiş:

*Otomobiller yeniden yoldadır. Az
sonra, yaylılardaki arkadaşlara
yetiştir geçerler. Bu karşılaşma,
otomobildekiler ile yaylılar ara-
sında gülüşmelere, şakalara ne-
den olur. Yaylılardakiler "Nasıl
olsa sizi yine yakalar geçeriz!" ha-
vası içinde el işaretleri yaparlar
otomobillerin arkasından.*

*Kamera, kararmalar geçişlerle
Doğu Anadolu'nun doğa zen-
ginliklerini yansıtan, dağlar, or-
manlık bölgelerde, bozkırlarda,
yolculuktan kısa görüntüler verir.*

*Akşama doğru uzaklarda Erzincan
görünür.*

RAİF HOCA- Erzincan göründü!

Mustafa Kemal, Rauf Bey Erzincan'ı seçerler. M.Kemal kavuşmak üzere dağlara alçalan güneşe bakar.

M.KEMAL- Gecikmedik!

RAUF- Gün kavuşmadan Erzincan'ı dayız...

Kararma-Geçiş:

Az sonra, Erzincan yakınlarında bir kaynağın başında, Erzincan Mutasarrıfı, Belediye Başkanı ile kentin ileri gelenleri M.Kemal ile arkadaşlarını karşılarlar...

M.Kemal ile arkadaşları otomobillerden inerler. Kendilerine yaklaşan karşılayıcılarla el sıkışırlar.

MUTASARRIF- Bendeniz Erzincan Mutasarrıfı.

BELEDİYE BAŞKANI- Bendeniz Belediye Başkanı.... İlimiz şereflendirmenizle tarihi bir gün yaşıyor Paşa Hazretleri...

El sıkışmalar Rauf Bey öbür konuklar, karşılayıcılar arasında sürerken...

M.KEMAL- Vatansever Erzincanlıları

tanımak bizleri de mutlu etti.

BAŞKAN- Bizim burada eşsiz bir kaynak suyumuz var. Hep birlikte Erzincan'a hareket etmeden önce size bir yorgunluk kahvesi sunarken suyumuzu tat-tırmak istiyoruz...

Kararma, Geçiş:

Az sonra, temiz bardaklarla tep-siler içinde gelen sular içilir. Bütün konuklar suyu çok be-ğenmişlerdir.

M.KEMAL- Bir bardak daha içeceğim!

MUTASARRIF- Her bakımdan sağlığa yararlıdır suyumuz Paşa Hazretleri...

M.KEMAL- Erzincanlılar düşman iş-galini nasıl karşılıyorlar?

B.BAŞKANI- Bütün Erzincanlılar dert-liyiz, yaralıyız Paşam! Sokağa çıkacak yüzümüz yok!

M.KEMAL- Daha savaş yeni başlıyor! Henüz boyun eğmedik! Bağımsızlık sa-vaşımızı nasıl karşılıyorsunuz önemli olan o?

BAŞKAN- Az sonra Erzincan'a girerken Erzincanlıların nasıl karşıladığını ken-diniz göreceksiniz...

MUTASARRIF- Halk günlerdir yo-lunuzu bekliyor...

M.KEMAL- Akşam oluyor, Erzincan-lıları daha uzun bekletmeyelim...

Kararma-Geçiş:

Karşılayıcılar arasında, Erzurum Kongres'ine Erzincan delegesi ola-rak katılan Şeyh Fevzi Hoca da

vardır. Raif Hoca, M.Kemal'in otomobilindeki yerini Fevzi Hoca'ya verir. Kendisi, Belediye Başkanı ile birlikte Mutasarrıfın otomobiline biner. Önde M.Kemal'in otomobili, daha sonra Erzurum'dan gelen öbür otomobiller, yaylılar, iki yanlarında Erzincanlı atlıların eşliğinde, akşam karanlığı basarken Erzincan'a girerler.

Halk tam anlamıyla düğün bayram etmektedir. Meşaleler, çırallar yanar. Otomobillerin ilerlediği ana caddede otomobillerin önü sıra ulusal oyunlar oynanır, halaylar çekilir. Davullar vurmakta, bayraklar dalgalanmaktadır.

GEÇİŞ

84. - İÇ - BELEDİYE SALONU - GECE - MUTASARRIFIN AKŞAM YEMEĞİNE KATILANLAR

Erzincan Mutasarrıfı o gece, M. Kemal ile arkadaşları onuruna , Belediye salonunda büyük bir akşam yemeği vermektedir. M. Kemal ile arkadaşlarından başka Erzincan ileri gelenleri yemeğe çağırılmışlardır.

Yemek tam bir dostluk havası içinde geçmekte, herkes bir arada bulunmaktan mutluluğunu belli etmektedir.

Kararına - Geçiş;

Yemektekiler konuşan Mutasarrıfı dinlerler.

MUTASARRİF- Ne mutlu bize ki acı-
larla dolu yakın tarihimizin öğün-
düğümüz iki büyük kahramanını Er-
zincan'da gördük!.

Ne mutlu bize ki Anafartalar'ın Büyük
kahramanı İstanbul'un kurtarıcısı Mus-
tafa Kemal Paşa Hazretleri, Hamidiye
kahramanı Eski Bahriye Bakanı Rauf
Beyefendiyle bu mütevazı sofrada bir
aradayız!

Alkışlar...

... İnanıyoruz ki, onların kumandası, yol
göstermeleriyle, yurdumuzun düşman
işgalinden kurtulduğu, bağımsızlığına
kavuştuğu günleri de göreceğiz!

Sofradakilerin alkışları

ERZİNCAN B. BAŞKANI- Yollarında
canımız feda olsun!

SOFRADAKİLER- Yaşasın Mustafa
Kemal! Yaşasın Rauf Bey!

- Yaşasın onların yolundan gidenler!

MUTASARRİF - Öyleyse dostlar, on-
ların andını içelim: Hep birlikte:

- BAĞIMSIZLIK YA DA ÖLÜM!

SOFRADAKİLER - *(Tekrarlar)*

- BAĞIMSIZLIK YA DA ÖLÜM!

GEÇİŞ

**85. - İÇ-İŞLERİ BAKANLIĞI - GÜNDÜZ- BAKAN ADİL -
MÜSTEŞAR**

MÜSTEŞAR- Elazığ Valisi Dersim dağlarında çeteleri dağıtmaya çıkmış Efendim... emrinizi kendisine ulaştırmak için adam çıkarıldı....

ADİL- Ne yapıyor Dersim dağlarında?

MÜSTEŞAR- Çeteciler 'halkın hayvanlarını yağmalıyorlarını', son olarak Elazığ-Erzincan postası vurulmuş... Ali Galip Bey, jandarmaların başında arkalarına düşmüş...

ADİL- Korkusuz kişidir! Vereceğimiz görevi de yerine getirecektir. Bağlantı kurulunca bana haber verin...

86. - DIŞ - ERZİNCAN ÇARŞISI - GÜNDÜZ - M.KEMAL - ARKADAŞLARI

M.Kemal Erzincan'dan ayrılmadan önce, yanında Rauf Bey, Mutasarrıf, B.Başkanı, arkadaşları ile Erzincan çarşısını dolaşır. Halkı selâmlar. Halkın büyük sevgi gösterileriyle karşılanır. Bir demirci dükkânı önünde, sırtında ordudan kalma bir er ceketi ile gördüğü orta yaşlı bir adam önünde durur.

M.KEMAL- Merhaba asker!

Adam, ordudan kalma alışkanlığıyla topuklarını vurur, selâm durur.

DEMİRCİ- Sağol!

M. Kemal Demirci'ye elini uzatır.

M.KEMAL- Sen de sağol! Adın ne?

DEMİRCİ- Hüseyin!

M.KEMAL- Sen hangi cephelerde döğüştüñ?

DEMİRCİ- Döğüşmediğim cephe mi kaldı? Arabistan'da, Kars'ta, Çapakçur'da!..

M.KEMAL- Beni tanıdın mı?

DEMİRCİ- Tanımam mı? Biz koca Ali Fuat Paşa'nın kumandasındaydık. Ruslar kuşattığında sen yetiştin! Çapakçur'da Ali Fuat'la, bizi kurtardığında, selâmlaşıp kucaklaşmanı gözlerimle gördüm!.. Hiç unutmam! Gözlerim yaşardıydı...

M. KEMAL- Biz Ali Fuat Paşa'yla yine bareberiz. Yine döğüşüyoruz. Sen de bizimle birlikte döğüşür müsün?

Çarşı halkı çepçevre olmuş bu konuşmayı dinlemektedir.

DEMİRCİ- Hiç döğüşmem mi? Durur muyum?

M.KEMAL- Öyleyse hazırol!

DEMİRCİ- Çapakçur'da sayende sağ kaldım Paşam, bu can sana borcumdur! Ne gün dersen hazırım...

Dinleyen çarşı halkından alkışlar kopar.

SESLER- Yaşsa Hüseyin Çavuş!

SESLER- Biz de hazırız!

- Hepimiz hazırız!..

M.KEMAL- Sağolun...

GEÇİŞ

87. - DIŞ - ERZİNCAN'DAN ÇIKIŞ - ÖĞLEYE DOĞRU - SİVAS YOLCULARI

Mustafa Kemal ile arkadaşlarının arabaları, Erzurum'dakine eş sevgi gösterileriyle Erzincan'dan uğurlanır.

Kararma, Geçiş;

M. Kemal kısa bir süre dalgın kaldıktan sonra, Rauf Bey'e döner.

M.KEMAL- Mandacılar yanımızda olup Demirci Hüseyin Çavuş'un dediklerini duymalıları...

RAUF- Burada duymadıysa Sivas'ta duyacaklar!..

Fevzi Hoca, ikinci arabadakiler arasında yer almıştır.

GEÇİŞ

88. - DIŞ - DERSİM - GÜNDÜZ - ALİ GALİP-ÇETECİLER

Ali Galip, Dersim'de, İstanbul'a arkalarına düştüğü yolunda haber uçurduğu çetecilerle can ciğerdir.

Dersim'den ayrılacağı sırada, elindeki telgrafa bir göz atar.

ALİ GALİP- Kismetse beş on gün

sonra Sivas Valisi ile ordu kumandanı oluyorum!

ÇETECİLERİN BAŞI- İnşallah!

ALİ GALİP- Bu günlerde sabırlı olun! Halkın şikâyetleri M.Kemal'in ekmeğine yağ sürer. Onun kanatlarına sığınır!lar!

Ç.BAŞI- (*Sırutur*) Merak etme, onu hesaplarız..

ALİ GALİP- M.Kemal Sivas yolunda Sivas'a varmadan Erzincan Boğazı'nda yollarını keser defterini dürersek buraları bizindir...

Ali Galip, kendisine eşlik eden jandarmalar, atlarına binerler, çetecilerin selâmlarıyla uğurlanırlar. Çetecilerin başı bir süre adamlarıyla onların arkasından bakar, alaylı bir tonla söylenir.

Ç.BAŞI- Adam anasının gözü!..
Bizden daha haydut!..

GEÇİŞ

89. -DIŞ - ERZİNCAN BOĞAZI - GÜNDÜZ SİVAS YOLCULARI
Mustafa Kemal ile arkadaşlarının arabaları Erzincan Boğazı'na girmek üzeredir.

ŞÖFÖR- Erzincan Boğazı'ndayız Paşam.

M.Kemal, baş işaretiyle karşılık verir. Susar, iki yanda yükselen

dağları gözden geçirir.

RAİF HOCA- Yol üstünde işaretler veren biri var?

M.Kemal dürbünüyle bakar, Dürbünün aynasında yol üstünde kol işaretleri veren bir jandarma subayıyla erleri görür,

M.KEMAL- Evet. Bir jandarına subayı yaklaşınca ne olduğunu anlırsınız.

RAİF- İşaretler gelmeyin, geri dönün gibi...

M.KEMAL- Görüyorum... (*Şoföre*) Sürün!

Şoför kararsız kalır.

Otomobil ile jandarmalar arasındaki yol kısalır, yaklaşır, subay önlerine çıkar, karşıdan seslenir.

SUBAY- Durunuz Paşam!

M.KEMAL- (*Şoföre*) Dur!

Subay koşarak otomobile yaklaşır. Çok telaşlı bir havadadır. Selâm verir. Boğazın iki yanında yükselen ırperti veren dağları göstererek..

SUBAY- Silahlı Dersim çeteleri boğazı tutmuşlar Paşam! Geçmeniz olanaksız!

M.Kemal Paşa ile arkadaşları

arabalarından iner toplanırlar.

M.KEMAL- Kuvvetleri ne, kaç kişiler, bilginiz var mı?

SUBAY- Kesin bilgim yok!

M.KEMAL- Boğazın neresinde mevzilenmişler?

SUBAY- Görünmezler! Yöntemleri boğaza girilmesini beklemektir! Giren kolun sonu gelince, önünü keser, ardını kapatırlar!

M.KEMAL- Yani, biz boğaza gireceğiz, çıkmadan önümüz kapatılacak, arkamızda yol kesilecek?

SUBAY- Öyle efendim!

M.KEMAL- Merkezden yardım istediniz mi?

SUBAY- İstedim efendim!

M.KEMAL- Ne zaman gelir?

SUBAY- En erken yarın!

M.Kemal arkadaşlarına döner,

M.KEMAL- Bu bilgilere göre, bizim Erzincan'a geri dönmemiz, eşkiyanın temizlenerek yolun açılmasını beklememiz gerekir! Bu temizliğin ne kadar süreceği belli değil! Öte yandan gününde Sivas'ta olmamız şart! Beklemek bizim için her bakımdan yenilgi olur! Sivas'ta da Erzincan'da da panik yaratur! Ben her ne pahasına olursa olsun vaktinde Sivas'ta olmak kararındayım... Sizler ne düşünüyorsunuz?

İlk olarak Rauf Bey'e bakar, Raif

Hocaya döner.

RAUF BEY- Sizin gibi düşünüyorum!

RAİF HOCA- Ben de!

M.MÜFİT- Dediklerinizde çok haklısınız!

SÜREYYA- Gecikirsek mandacılar sevinir.

M.Kemal emirlerini verir. Yüzbaşı

Tufan topuklarını vurur.

M.KEMAL- Yüzbaşı Tufan Bey!

TUFAN- Buyrun Pasam!

M.KEMAL- Siz mitralyözünüzle önden gideceksiniz. Saldırıya uğrarsak ateş açarsınız. Arabamız olanca hızla yol yapacak. Eşkiya önümüzü keserse, otomobillerden atlayacak, mevzileneceğiz. Çarpışmada içimizde ölen olursa ilgilenilmeyecek. İçimizden sağ kalanlar Sivas'a varacak! Çarpışma sonunda ya yolu açarız, ya ölürüz! Kabul mü?

Bütün kollar kalkar, arabalara yönelirler.

M.MÜFİT- Yürüyün ey gaziler!

M.Kemal arabasına binmeden önce jandarma subayına döner.

M.KEMAL- Biz yola çıkıyoruz, İsterseniz siz de elinizdeki kuvvetle aramızdan ilerleyin. Bir çarpışma çıkarsa bizi desteklersiniz.

Subay selâm verir.

SUBAY- Başüstüne Paşam!
M.KEMAL- Allahaismarladık!

*M.Kemal subayın elini sıkar,
subay el sıktıktan sonra Paşa'yı
bir daha selâmlar.*

SUBAY- Tanrıya emanet olun Paşam!

*Otomobiller yola çıkar, üçüncü
araba öne geçer. Arabalar ellişer
adım aralık alırlar. Kamera bütün
yolcuların yüzlerini dolaşır. Her
biri dikkatle iki yanındaki dağ-
larda görülecek en küçük bir ha-
reketi gözlemektedir. Paşa'nın
dürbünü elindedir. Bir ara dür-
bünü Rauf Bey'e uzatır,
İkinci arabada, Şeyh Fevzi Ef. tes-
bihi elinde sessiz duasını okur. Du-
asını tamamladıktan sonra M.
Müfit Bey'e döner.*

ŞEYH FEVZİ- Dersim eşkiyasının kur-
şunuyla ölürsek şehitliğe ereriz! Biz
Hak uğruna, vatan uğruna, ulus uğruna
yola çıktık!

*Yol bozuktur, dardır. Kıvrımlarla
uzar, iki yan ürperti veren ka-
yalarla kuşatılmıştır. Yükseklerle
dönen kartallar, alıcı kuşlar gö-
rüntülenir. Çalılıklar arasından
fırlayan bir tavşan, onun ardından
yolu aşan bir bozyörük yılan...*

*Otomobillerle elden ele geçen d-
bnlerle yolun taraması, d-
bnlerin aynasında görüntülenen
yabanıl hayvanlar...*

Sonunda boğaz olaysız aşılr,

M.KEMAL- Kimbilir belki de bizi yol-
dan döndürmek, Sivas'ta panik yaratmak
için uçurulmuş, subaya ulaşıtırılmıő bir
yalandı..

RAİF HOCA- Bana da öyle geliyor!

RAUF BEY- Subayın vehimleri de ola-
bilir...

*Kararma - Geçiş. Akşama doğru
gece konaklayacakları köye varır-
lar. Sevgi gösterileriyle karşılanı-
lar.*

GEçİş

90.- İ- İçİşLERİ BAKANLIĞI - GÜNDÜZ - BAKAN ADİL- MüSTEşAR

BAKAN ADİL- M. Kemal ile arkadaş-
ları yarın Sivas'ta bekleniyorlar, Ali Ga-
lip ne yapıyor?

MüSTEşAR- Pazarlığını sürdürüyor
hl. Tmgeneralliğe yükseltilmesini,
yol giderlerini hemen ödenmesini is-
tiyor?..

ADİL- Her istediği verilecek demedik
mi? Bir daha telleyin. Gecikmeden ha-
reket etsin, Sivas'ta valiliği, komutanlığı
teslim alsın, Erzurum'da ayaklananları
tutuklasın...

GEÇİŞ

**91. - İÇ - SİVAS JANDARMA TABUR K.LİĞİ - GÜNDÜZ -
A.ŞEFİK - İBRAHİM**

Sivas'ta Jandarma Tabur Komutanlığı'nda, Tb. K.Binbaşı Ali Şefik, Karakol K. Yzb. İbrahim.

ALİ ŞEFİK- Mustafa Kemal Paşa yarın Sivas'ta olacak! Hafik'ten Sivas'a kadar yol boyunca gereken önlemlerini alınız!

İBRAHİM- Mustafa Kemal Paşa'nın ölü ya da diri ele geçirilmesi için önünüzdeki dosyada emir var! Siz güvenlik önlemleri alınmasını istiyorsunuz?

ALİ ŞEFİK- O emir dosyada uyuya dursun! Bizim için daha önemli olan Sivaslıların Paşa'ya sağ esen kavuşmaları. Ulusumuzun kurtuluşu bize bu emri veriyor!

İBRAHİM- *(Gülerek)* Sağoğlun! Size de yaraşan ulusumuzün emrini yerine getirmek!

GEÇİŞ

**92. - DIŞ - SİVAS GİRİŞİ - GÜN BATIMINA YAKIN - SİVAS
YOLCULARI**

Sivas'ın Doğu girişinde, 5 Km. ilerde çadırlar kurulmuştur. Davullar zurnalar çalmakta, ulusal oyunlar oynanmakta, halaylar çekilmektedir. Çoluk çocuk, genç

yaşlı, kadın erkek Sivaslılar geniş çayırı doldurmuşlardır. Gezici satıcılar, güreş tutan çocuklar, yüzü aşkın yerel giysilerini giymiş atlı, Paşa ile arkadaşlarını beklemektedir. Halkın gözü yoldadır.

Hafik yönünden dört nala gelen bir atlı görünür. Yol üstünde bekleyen gençler, kalabalığın yoğun olduğu çayıra doğu koşuşurlar.

KOŞUŞANLAR- Geliyorlar! Geliyorlar!

Atlı, dört nala gelir.
Atıyla kalabalığın ortasında bir çember çizer, durur.

ATLI- Geliyorlar canlar! Geliyorlar! Gözünüz aydın!

Atını az önce geldiği yola çevirir,
Geldiği gibi dört nala uzaklaşır.

YAŞLI BİR KADIN- Çok şükür Allahım!

Kararma- Geçiş
Kamera Sivas'a yaklaşan M.Kemal ile arkadaşlarını otomobillerine atlar.
Önde Sivas Süvari Alay Komutanı, ardından iki yanında Süvari Alayı'nın atlılarıyla M.Kemal Paşa ile arkadaşlarının otomobilleri, yaylıları, geride ardçı

süvariler...

GEÇİŞ

Kararma. Kamera Sivas'ın ana caddesine atlar.

Konvoy, Süvari Alay Komutanı'nın öncülüğünde, ardında Süvari Alay Sancağını taşıyan atlı, Sivas'ın ana caddesine girer.

Kaldırımlarda yığılan halk arasından, güvenlik görevlilerinden kurtulup, atılanlar, M.Kemal'in elini öperler.

M.Kemal'in arabası Sivas Lisesi önünde durur. Vali, öbür ileri gelenler, Lisenin önünde beklemektedirler. İlerler arabalarından inen M.Kemal ile arkadaşlarını karşılarlar.

GEÇİŞ

93. -İÇ -VALİNİN AKŞAM YEMEĞİ - GECE VALİ- M.KEMAL-ÖTEKİLER

Reşit Paşa, M.Kemal ile arkadaşları onuruna akşam yemeği vermektedir. Sivas ileri gelenleri, Komutanlar yemektedirler.

Yemekte garsonların tabak değiştirdikleri bir sırada, M.Kemal sağında oturan Vali Reşit Paşa'ya döner.

M.KEMAL- Mösyö Brüno nerelerde?
REŞİT- Malatya'ya kaçtı!

*M.Kemal, Rauf Bey'e döner, öbür
arkadaşlarının da duyacağı bir sesle*

M.KEMAL- Binbaşı Brüno, gün gelir
Malatya'dan Sivas'a dönmek isterse biz-
den izin almak zorunda kalacaktır!...

GEÇİŞ

94. -DIŞ - ELAZIĞ VALİLİĞİ - GÜNDÜZ - ALİ GALİP İLE ATLILARI

*Ali Galip, Valilik binası önünde
atına biner, kendisini ugurlayan
Valilik mektupçusuna*

ALİ GALİP- Akşama Malatya'da olu-
ruz kısmetse. İstanbul ararsa gelen emir-
leri Malatya'ya ulaştırırsınız...
MEKTUPÇU- Merak etmeyin Efen-
dim!

GEÇİŞ

95. - DIŞ - SİVAS LİSESİ - GÜNDÜZ - HALK - KONGRE DELEGELERİ

*4 Eylül 1919. Öğleden sonra Saat
14'te kongre başlayacaktır. Kong-
re'nin toplanacağı Sivas Lisesi'nin
önü halkla doludur.*

*Kongre saati yaklaşırken delegeler
bিরer ikişer görünürler.*

*Halk, gelenlerle ilgilenir, kim ol-
duğunu sorar öğrenir, alkışlar.*

*Halk arasında birbirinin kulağına
eğilip, gelen delegenin kim ol-*

duğunu soranlar bir yandan da geleni henüz kim olduğunu bilmeden alkışlamaya başlamışlardır. Kim olduğunu öğrenince daha kuvvetle alkışlarlar.

I.ADAM- Şu yaşlı olan kim?

II.ADAM- İsmail Fazıl Paşa dedikleri...

III.ADAM- (*Yaşlıdır*) Gördün mü bak, yaşlıyım, kocadım dememiş kalkmış gelmiş...

IV.ADAM- Bu vatan yalnız gençlerin mi? Vatan hizmetinin yaşı mı olur! Hepimiz hazırız Alimallah!..

V.ADAM (*Genç*) Yaşsa baba!

I.ADAM- Yanındaki söylemedin?

II.ADAM- Hami Bey!

III.ADAM- O da İstanbul'dan...

Necip Ali, Ahmet Nuri gelirler,

I.ADAM- Yeni gelenler kim?

II.ADAM- Ben de bilemedim!

VI.ADAM- Ahmet Nuri Bey Bursa'dan...

I.ADAM- Öbürü?

VI.ADAM- Denizli'den Necip Ali...

Alkışlarlar.

II.ADAM- Allah hepsini vatana ulusa bağışlasın! Nazardan korusun!

IV.ADAM- Himmeleri var olsun!

Bekir Sami, Kàra Vasıf görünürler

VII.ADAM (Yaşlı)- Kara Vasıf! Hani şu Kara Vasıf dedikleri namlı İttihatçı!... Arkadaşı da namlı Bekir Sami hariciyeci...

YANINDAKİ- Rauf Bey yok mu?

VII.ADAM- O daha erken geldi!

YANINDAKİ- Aşkolsun!

VII.ADAM- Bunların hepsi yorulmak nedir bilmez!

M.Kemal, yanında M.Mitfit, Hürev Sami ile görünür.

Halktan uğultulu bir alkış kopar.

SESLER- Yaşsa! Varol! Tanrı seni başımızdan eksik etmesin!

- Öl de ölelim!

- Cihanda bir tanesin sen!

GEÇİŞ

96. -İÇ- SİVAS LİSESİ İÇİ- GÜNDÜZ - M.KEMAL- ÖTEKİLER

M.Kemal, okul girişinde Rauf Bey'le karşılaşır.

M.KEMAL- Başkan kimi yapalım diyorsun?

RAUF- Tam bilmiyorum, fakat sen başkan olmamalısın!

M.KEMAL- (Sert)- Anladım. Bu sabah Bekir Sami Bey'in evinde aldığınız karar bana bildiriyorsun!..

Rauf Bey'in karşılığını beklemeden yürür. Yanındaki Hürev Sami'ye döner.

M.KEMAL- İnanmamıştım, Bekir Sami Bey'in evindeki toplantı ile ilgili verdiğin haber doğruymuş...

M.Kemal, sert adımlarla kongre salonuna girer, doğru kürsüye ilerler.

Alkışlar, Mustafa Kemal davet sahibi olarak kongreyi açar.

Kararma, geçiş:

Kamera kongre salonunda, delegelerin yüzlerini dolaşır.

M.KEMAL- ... Her türlü engeller ile yasakları aşarak, Sivas'ta toplanan kongreniz, sizlerin ulusumuzun yaşamasına ve bağımsızlığına adanmış gayretlerinizle mutlaka amacına ulaşacaktır... Sizlere, burada hoşgeldiniz demekle duyduğum bahtiyarlığı dile getirerek, durun ve yurdumuzun kurtuluşu yolunda bugüne kadar gerçekleştirilenleri özetlemekle ilgili açıklamaların burada sona eriyor...

Alkışlar

Kamera salonu dolaşır,

Kararma, Geçiş.

M.KEMAL- Gündeme geçiyorum. Efendiler. Birinci maddeye göre başkanlık divanının seçimi gerekiyor...

İsmail Fazıl Paşa elini kaldırır.

İ.FAZIL- Usul hakkında söz istiyorum!
M.KEMAL- Buyurun Paşa Hazretleri...

*Paşa kürsüye ilerler,
Kararma, Geçiş*

İ.FAZIL- ... açıkladığım nedenlerle benim önerim, başkanlığın birer gün ya da birer oturum olarak dönüşümlü olarak yürütülmesidir. Delegelerin ya da temsil ettikleri illerin baş harflerinin harf sırasıyla bu yöntemin uygulanması yerinde olur...

Mustafa Kemal, çok kısa bir an görülen hayret ifadesi, ardından hafif bir gülmeme,

M.KEMAL- Bu yöntem neden gerekli görülüyor Efendim?

Dinleyiciler, delegeler arasında hafif gülümsemeler. Kamera yan yana oturan M.Müfit ile Hüseyin Sami'yi görüntüler.

HÜSREV SAMİ- Adı da, temsil ettiği ilin adı da alfabenin ilk harfi. İsmail Fazıl Paşa açıkça başkanlığa kendini aday gösteriyor!

M.MÜFİT- Birazdan hakettiği karşılığı alır...

İSMAİL FAZIL- Böylelikle kongrenin çalışmalarına kişilik karışması önlenmiş olur. Dışarıya karşı eşitliğe uyduğumuzu kanıtlarız...

M.KEMAL- Paşa Hazretleri kişilikten eşitlikten söz ediyorlar! Fakat ne yazık ki daha dün İstanbul'dan gelen, durumu tam bilmeyen, kendilerine çok büyük saygı beslediğim yaşlı bir kimseyi öne sürerek kişilik yapıyorlar! Yine de İsmail Fazıl Paşa Hazretlerinin sunmakta, aracı oldukları öneriyi oylarınıza sunuyorum. Oylama gizli oyla yapılacaktır...

Kararma, Geçiş

Oy ayırımı tamamlanmıştır. Oy sayımı sonucunu okumak üzere Başkanlık Divanı tutanak yazıcısı söz alır.

TUTANAK YAZICISI- Seçim sonucunu bilgilerinize sunuyorum: Mustafa Kemal (Erzurum) 30 oy, boş üç oy...

Ayakta alkışlar...

GEÇİŞ

97. - DIŞ - MALATYA - GÜNDÜZ - C.ALİ - K.ALİ-NOVİLL-ÖBÜRLERİ

Mardin'den yola çıkan C.Ali, Kâmuran Ali, Ekrem, Bnb. Novill, ile silahlandırdıkları atlılar Malatya'ya gelirler. Valilik binası önünde atlarından inerler. Malatya Mutasarrıfı Halil Rahmi ile Belediye Başkanı tarafından karşılanırlar.

Sokaklardaki halk çekingen, ürk-

*müş durumdadır. Sokak aralarına
kaçar. Bu olaya tanık olmak is-
temediğini belli etmiş olur.*

GEÇİŞ

98. - İÇ - SİVAS LİSESİ - GÜNDÜZ - M.KEMAL- ARKADAŞLARI

*M.Kemal, Sivas Lisesi'nde çalışma
odasında.*

*Kamera lisenin koridorlarını oda-
lara giren çıkanları görüntüler.
Cevdet Abbas, yanında bir telgraf
memuru ile koridorları geçer,
M.Kemal'in oda kapısına gelince,
memura kapıda beklemesini işaret
eder, kendisi elinde bir telgrafla
odaya girer.*

Kararına, Geçiş: Odada:

C.ABBAS- Paşam Sivas telgraf me-
murları, Ali Galib'in İstanbul'a İçişleri
Bakanı'na çektiği son telgrafı hatlardan
yakalamışlar...

Mustafa Kemal, telgrafı alır, okur.

M.KEMAL- Malatya'daki Suvari Alay
Komutanı bu adamları tutuklamak için
daha ne bekliyor?

C.ABBAS- Anlaşılmıyor Paşam...

*M.Kemal, öbür emir subayı Mu-
zaffer'e döner.*

M.KEMAL- Muzaffer, Diyarbakır'da
13.Kolordu Komutanı'na telleyin:

15. Alay Komutanı İlyas Bey, yanına almış atlı alarak, Harput'tan Malatya'ya geçsin. Malatya'da Suvari Alay Komutanı ile iş birliği yaparak, Ali Galip, Binbaşı Novilli, Bedirhan Aşireti'nden başkaldırıları tutuklayıp Sivas'a göndersinler!...

Muzaffer not almıştır.

MUZAFFER- Hemen telliyoruz Paşam!

Selâmlar.

M.KEMAL- Sivas 'telgraf Memuru burda mı?

C.ABBAS- Dışarda, kapıda bekliyor Paşam...

M.KEMAL- İçeriye al! Kutlamak isterim! Halkın savaşıma katılmasının kanıtıdır hizmeti!... -

C.Abbas, Paşa'yı selâmlar, Kapıyı açar. Telgraf memuru odaya girerken, Paşa'nın gülümsediği görülür.

GEÇİŞ

99. - İÇ - KONGRE SALONU - GÜNDÜZ - M.KEMAL-DELEGELER

M.Kemal Başkanlık kürsüsündedir.

M.KEMAL- Erzurum Kongresi'nde "Doğu Anadolu Halklarını Savunma Derneği" olarak belirtilen Derneğimizin

adı, yeni hazırlanan yönetmelikte, yurdumuzun bölünmez bir bütün olduğu düşüncesiyle "Anadolu ve Rumeli Halkları Savunma Derneği" olarak değiştiriliyor. Uygun görenler'?

Bütün eller kalkar.

BİR SES- Çok uygundur!

M.KEMAL- Oy birliği ile uygun görülmüştür. Yönetmeliğin İkinci Maddesi olan Amaç Maddesi'ne geçiyorsunuz...

GEÇİŞ

100. - İÇ - SİVAS TELGRAFHANESİ - GECE - M.KEMAL- ARKADAŞLARI

*7 eylül 8 eylül bağlayan gece,
M.Kemal, yanında C.Abbas, Mu-
zaffer, Hüsrev Sami, Hayati, Sü-
reyya Beylerle Sivas Postanesi'ne
gelir. Postane Müdürü tarafından
karşılır. Doğru telgraf masası
başına giderler,*

MÜDÜR- Malatya Süvari 12. Alay Komutanı hazır Efendim.

M.KEMAL- Telleyiniz: Vali Galip Bey, İngiliz Binbaşı, Kâmuran, Celâdet, Ekrem Beylerin toponun, gerekli önlemler dikkate alınarak tutuklanmaları, Sivas'a gönderilmeleri gereklidir. Durumunuz istenileni yapmaya uygun mudur? Size buradan, Harput'tan yardım yetiştirilecektir...

**101. - İÇ - MALATYA TELGRAFHANESİ - GECE- 12.ALAY
KOMUTANI CEMAL BEY - MEMURLAR**

CEMAL BEY- Valiyi de tutuklayacak mıyız?

**102. - İÇ - SİVAS TELGRAFHANESİ - GECE - M.KEMAL VE
ARKADAŞLARI**

M.KEMAL- Özellikle, evet!

Telgraf Müdürü, gelen karşılık şeridini M.Kemal'e uzatır. M.Kemal okur. Şeritteki yazı:

CEMAL BEY- Durum ile kuvvetim buna elverişli değildir...

M. Kemal arkadaşlarına,

M.KEMAL- Kumandanla telgrafı uzatmanın anlamı kalmadı... (*Telgraf Me-merına*) telleyin: "Dediğimiz kimseleri gözden kaybetmeyin, Kolordunuzdan gereken emir gelecektir. Malatya'dan hareket ederlerse bildirin...

M.Kemal, yanındakilere döner:

M.KEMAL- Gidelim...

Müdür, M.Kemal ile arkadaşlarını kapıya uğurlarken...

GEÇİŞ

**103. - İÇ - KONGRE SALONU - 8 EYLÜL SABAH OTURUMU
- KONGRE**

M.Kemal oturumu açar.

M.KEMAL- Oturumumuzun gündeminde, İsmail Fazıl Paşa Hazretleri, Bekir Sami ile Hami Beyfendilerin hazırladığı manda sorunu ile ilgili bir öneri var. Önerinin görüşülmesine geçmeden önce, dikkatinize sunmak istediğim bazı bilgiler var. Örneğin metinde Mister Brown'dan söz edilmektedir. Ben Mr. Brown'la görüştüm...

Kararma, geri dönüş:

M.Kemal'in lisedeki çalışma odası. Amerikalı gazeteci Mr. Brown ile M.Kemal görüşmektedirler. (1)

MR.BROWN- Ben sadece gazeteciyim, Buradan Amerika'daki gazeteme ilginç bulduğum haberler yetiştiriyorum. Bunun dışında hiçbir resmi sıfatım, görevim yok...

M.KEMAL- İstanbul'dan sizinle birlikte yolculuk ederek gelen bazı kimseler, bize Amerikan Hükümeti adına manda önereceğinizi söylüyorlar?...

MR.BROWN- Ben mi? Daha neler!.. Ben mandanın ne demek olduğunu bile tam bilmem! Ayrıca da mandaya karşıyım! Amerika'nın olduğu kadar başka ulusların da özgürlüğünü savunurum...

(1) Bu konuşmanın hangi dilden yapıldığı metinlerde bulunamadı.

Kararma, Geçiş:
Kameya, M.Kemal'in kürsüden söz-
lerini tamamlar.

M.KEMAL- İşte Efendiler, öneride eli bin kişilik bir işçi ordusu getirilceğinden söz eden Mister Brown'ın manda sorunuyla ilgili olarak bana dedikleri bunlardır. On dakika dinlendikten sonra önerinin görüşülmesine geçeceğiz...

Ayağa kalkar.

Kararma - Geçiş:
On dakikanın dolduğunu, oturu-
mun başlayacağını haber veren
çingırak çalar.
Delegeler kongre salonuna dö-
nerlerken...

Kararma - Geçiş:
Delegeler yerlerine oturmuş M.
Kemal Başkanlık kürsüsündeki ye-
rini almıştır.

M.KEMAL- İlk söz Vasıf Bey'indir...

Vasıf Bey Kürsiye ilerler.

Kararma-Geçiş:
Vasıf Bey'in konuşmasından şu
sözler alınır:

VASIF- Bir kere temel ilke olarak mandayı kabul edelim, koşullarını daha sonra görüşürüz...

Denizli Delegesi Necip Ali otur-

duğu yerden

NECİP ALİ- İstanbul'dan bize hediye diye mandayı mı getirdiniz?

Bazı delegeler arāсында g̃ülüşmeler.
Kararmā - Geçiş:

**M.KEMAL- Söz Alaşehir Delegates
Macit Bey'in...**

Macit Bey, şu sözleri söylerken görüntüye girer:

MACİT- Kongremizin karara bağlayacağı temel sorun, şimdiden sonra yalnız yaşayabilecek miyiz, yaşayamayacak mıyız? Manda'dan ne anlıyoruz, mandatör kim olacaktır. Bunlar konuşulsun...

Kararma - Geçiş:

M.KEMAL- Öneriyi inceleyen yarkurulun kongreye sunduğu raporda iki görüş beliriyor: Bunlardan birincisi: Devletin iç ve dış bağımsızlığından vazgeçilmemesi; ikincisi ise devletin ve ulusun dışarıdan gelecek baskılara karşı yardımı ve korunma gereksiniminde bulunup bulunmadığıdır... Kararsızlığa yol açan görüş de budur. Uygun görürseniz incelenmesi için yeni bir yarkurul kurulsun... Daha sonra yüksek kongrenize sunalım. Her halde iç ve dış bağımsızlığımızı kaybetmek istemiyoruz!...

Bekir Sami, İsmail Fazıl Paşa, İsmail Hamdi Bey el kaldırır söz isterler....

Kararma - Geçiş:

Söz alan delegelerin konuşmalarından ana cümleler:

BEKİR SAMİ- Boşuna tartışmalarla yitirilecek zamanımız yok! Raporun vakit geçirilmeden görüşülerek karar alınması gerekir...

Kararma - Geçiş:

İSMAİL HAMİ- Herhalde korunma gereksinimindeyiz. Bunun en basit kanıtı da devlet gelirlerinin ancak borcumuzun faizlerini karşılayabilmesidir!...

Kararma - Geçiş:

REFET BEY- Manda ile bağımsızlık birbirine engel şeyler değildir! Mandanın bağımsızlığı kaldırmayacağı açık iken...

İsmail Fazıl ayağa kalkar:

İSMAİL FAZIL- Yanlış anlaşılmalara yol açıyor. Önerimizi geri alıyoruz...

REFET BEY- Benim anlamak istediğim bir nokta var: Bu öneri görüşmeye..

M.KEMAL- Öneri geri alınmıştır.

REFET- İzin verirseniz konuşmamı tamamlayacağım...

M.KEMAL- Buyurun...

Kararma - Geçiş:

REFET- ... Bundan sonra bugünkü durumumuzda kalır ve dış yardımla gelişme sağlayamazsak, gelecekte Yunanistan'ın bile saldırılarına karşı kendimizi savunamayız...

Kararma-Geçiş:

Öğleden sonra oturumu. Çingirak çalar, delegeler yerlerine oturur, M.Kemal başkanlık eder.

M.KEMAL- Üçüncü oturumu açıyorum. Söz Bursa Delegatesi Ahmet Nuri Bey'in...

Ahmet Nuri yerinden kalkar... Kamera kürsüdeki konuşmasına geçer. Şu sözleri duyarız.

A.NURİ- ... bizi kurtarın diye şuna buna yalvarmak gibi bir küçülmeye bu ulus katlanamaz! Ya ölürüz ya tam bağımsızlık sahibi oluruz!

Alkışlar...

Kararma-Geçiş:

İSMAİL HAMİ- Mandanın cisminden çok isminden ürkererek karşı çıkanların, telâşa kapılmaları boşunadır! Kullanılan sözün önemi yok, Manda altma girdik demeyelim de ölümsüz süreli devlet olduk diyelim...

Salonda Raif Hoca, A.Nuri, M.Müfit, Hüseyin Sami gibi mandaya karşı delegeler sinirlenirler. Hüseyin Sami oturduğu yerden bağırtır.

HÜSEYİN SAMİ- Bizim bu çalışmamızın amacı ölümsüz sürclü ulus olduğumuzu kanıtlamaktır!

Bundan sonra söz alan delegelerin sadece ateşli konuşmalar yaparken tek tek fotoğrafları görüntülenir.

Vasıf, Bekir Sami görünürler.

104 - İÇ - LİSEDE PAŞANIN ODASI - GECE- M.KEMAL - KONUKLARI

8 Eylül gecesi, Necip Ali, Şeyh Fevzi Hoca, Ahmet Nuri, Osman Nuri, Denizli Delegesi Yusuf (Başkaya), Askeri Tıp Fakültesi Delegesi Hikmet, M.Müfit Hüseyin Sami, emirsubayları... Paşanın odasında....

M.KEMAL- Bazı arkadaşlarımız bu manda konusunda nasıl direniyorlar anlamıyorum? Yabancıların ülkemizde yarattıkları baskı karşısında umutsuzluğa düşüp cesaretlerini yitirniş olmalılar...

Genç Hikmet, coşkulu bir tonla...

HİKMET- Temsilcisi olduğum Tıp Fakültesi beni buraya bağımsızlığımızı sa-

vunmak için gönderdi! Mandayı kabul edemem, bu öneri sizden bile gelse red ederiz!

M.Kemal duygulanır.

M.KEMAL- Gençliği duyun! Soylu Türk ulusunun sesidir duyduğunuz! Çocuk, için rahat etsin! Yarın oylamada azınlıkta da kalsak mandayı kabul etmeyeceğiz! Parolamız tektir, değişmez: Bağımsızlık ya da ölüm!

Odadakilerin yüzleri güler. Hikmet yerinden kalkar,

HİKMET- Var olun Paşam!

Paşa'nın elini öper, M.Kemal de Hikmet'i alından öper.,

M.KEMAL- Gençler, vatanın bütün umut ile geleceği, size genç kuşakların anlayış ve gücüne bağlıdır...

GEÇİŞ

105 - DIŞ - SİVEREK - SONRA AZİZİYE - SİVAS - SABAH -

Ali Galib'in yönettiği ayaklanmaları bastırmak için yola çıkarlar.

15. Alay Komutanı İlyas Bey, atlılarının başında Harput'tan...

İki Süvari Bölüğü Aziziye'den...

Bir Süvari Bölüğü Siverek'ten Malatya'ya doğru yola çıkarlar.

Tırısla giden suvari birlikleri, geçtikleri yollarda ayrı ayrı görünülenir.

Sivas Lisesi önünden Recep Zühtü ile arkadaşları otomobille yola çıkarlar..

RECEP ZÜHTÜ- O Ali Galip olacak cambaz bu sefer elimizden kurtulamaz...

Kararma

GEÇİŞ

106- İÇ - MALATYA - FABRİKATÖR MEHMET BEY'İN KONAĞI - MEHMET - MALATYA TELGRAF MEMURU

M.Kemal Paşa'nın Malatya Suvari A.K. Cemal Bey'le telgraf başında yaptığı konuşmada, telgrafi çeken Malatya telgraf memuru, telâşla Mehmet Bey'in konağına gelir...

MEMUR- Mehmet Bey, her yandan sizi yakalamak için suvariler yola çıktı...

MEHMET- Her yandan dediğin neresi?

MEMUR- Harput 15. Suvari Alayı, Aziziye'den iki bölük, Siverek'ten bir bölük Sivas'tan kumandanlar... Burada Cemal Bey'in Alayı ile birleşecekler... Haberli olun...

Kararmalar - Geçişlerle;

Ayrı yollardan Malatya'ya yaklaşan Suvari birlikleri, Recep Zühtü'nün otomobili, atlı adamları... Hızla yol almaktadırlar.

107. - İÇ - KONGRE - SABAH KONGREYE KATILANLAR

Başbakanlık Kürsü'sünde M. Kemal. Konuşma Kürsüsü'nde Rauf Bey, salonda delegeler...

RAUF- Ben dış yardımı hiçbir zaman manda olarak anlamadım, Manda bağımsızlığı zedeleyen bir durumdur. Ancak memleketimizi ele geçirmeyi düşünmeyen bir devletin, bu devlet hangi devlet olursa olsun, fen, sanayileşme, ekonomi alanlarında yardımını olumlu karşılarız....

Benim önerim, yıllardır bize karşı yürütülen olumsuz propagandaların doğruluk derecesini araştırmak için Amerika Kongresi'nden bir inceleme kurulu istememizdir, telgrafla çağıralım, gelsin, memleketemizde gerçek nedir görsün...

M.KEMAL- Böyle bir çağrı telgrafı çekmeyi kabul ediyor musunuz Efendim?

Bütün eller kalkar,

M.KEMAL- Öneri oy birliği ile kabul edildi, bu durumda dış sorunlarımızla ilgili görüşmeler tamamlanmış oluyor... İç sorunlarımıza geçmeden önce çalışmalarımıza beş dakika ara veriyorum...

GEÇİŞ

**108. - İÇ - DIŞ - MALATYA - AKŞAM - ALİ GALİP -
MUTASSARİF - ADAMLARI**

*Ali Galip, Mutasarrıf Halil Rahmi,
yanlarında iki jandarma, dört atlı
ile Malatya Hükümet Konağı'na
dört nalla gelirler.*

İÇ

*Atlarından iner konağa girerler.
Acele adunlarla, koşar gibi sandık
eminin odasına girer, sandığı
açarlar...
Mutasarrıfla içindeki para ke-
selerini alır, sayarlar. Keseleri tek
tek masa üstüne atarken*

ALİ GALİP- Bir, iki, üç... oniki. Oniki
kese, beşyüzlük altı bin..

Bir kâğıt çeker acele karalar,

HALİL RAHMİ- Sandık emini çaldı sa-
nabilirler...

ALİ GALİP- Sanmayacaklar, not bı-
rakıyorum:

Yazdığı pusulayı acele okur:

"Mustafa Kemal Paşa ile avanesinin ya-
kalanma giderlerine karşılık olmak
üzere, alınan emre uyarak altı bin lira
alınmıştır. 10 Eylül 1919 Ali Galip.

GEÇİŞ

*Suvari Alay Komutanı Cemal Bey,
İlyas Bey'in Malatya yakınlarında*

olduğunu haber alır, Alay Karargâhı'ndan yola çıkan Süvari Alayı...

CEMAL BEY- İlyas Bey'in alayı yarım saate kadar Malatya'da olacak...

Birliğindeki yüzbaşı

YÜZBAŞI- Birlikte haklarından geliriz...

GEÇİŞ

Cemal Bey'in atlıları Mutasarrıfın evini kuşatırlar, Genç subaylar evin telefon telini keser.

GEÇİŞ

109. - İÇ - MUTASSARIFIN EVİ - AKŞAM KARANLIĞI - MUTASARRIFIN KARISI

Pencereden evin sarıldığını gören Mutasarrıfın karısı, hizmetçisini çağırır...

M.KARISI- Valilik konağına koş! Sarıldık. Halil Bey'e haber ver. Bahçe kapısından çık...

Telaşlanan hizmetçi. Başörtüsünü başına atar, eli ayağına dolanarak kunduralarını giyer...

KADIN- Hepimizi Allah korusun!
M.KARISI- Kimseye görünme...

GEÇİŞ

110. - İÇ - VALİLİK KONAĞI - AKŞAM KARANLIĞI - ALİ GALİP - VALİ - KADIN

*Ali Galip, yazdığı pusulayı koyup
sandığı kapatacağı sırada, Kadın
soluk soluğa girer...*

KADIN- Vali Bey, Vali bey kaçın!
Çabuk kaçın..

HALİL- Ne oluyor?

KADIN- Mustafa Kemal'in suvarileri
evi kuşattı...

*Ali Galip aldığı paraları acele
sandığa atar, Halil Rahmi ile bir-
likte tam bir panik içinde kaçarlar.
Valilik konağından çıkıp bekleyen
atlarına biner, atlılarıyla birlikte
dört nala uzaklaşırlar...*

111. - DIŞ - MALATYA - GECE - RECEP ZÜHTÜ - SUVARİ KOMUTANLARI

*Recep Zühtü'nün otomobilini, Ma-
latya girişinde İlyas Bey, Cemal
Bey ile subayları karşılar...*

RECEP ZÜHTÜ- Ali Galip yakalandı
mı?

İLYAS- Biz gelmeden kaçmışlar..

RECEP- Hemen Sivas'a Paşa'ya tel-
leyin... (*İLYAS BEYE*) Bir bölük suvari
arkalarına düşsün!

GEÇİŞ

112. - İÇ - KONGRE SALONU - AÇIK OTURUM 12 EYLÜL

*Kongre salonu Sivaslılara açılmış
hınca hınç doludur. Lisenin dışı-
nda halk toplanmıştır.*

M.KEMAL- Çalışmaları sona eren kongremizin başarılarını Vatansever Sivaslılarla birlikte, kutlamak, beni, bütün arkadaşlarımı sonsuz mutlu etmiştir, Sayın Vali Reşit Paşa Hazretleri ile Sayın Kolordu Komutanı Selâhattin Bey başta olmak üzere, kahraman Sivaslıların, başlangıçtan beri bizlere gösterdikleri yakınlığa, sağladıkları yardımlara teşekkür ederek, sizlerle bir araya geldiğimiz bu açık oturumu kapatıyorum...

*M.Kemal, salonu dolduranların
coşkun alkışları arasında kür-
siden iner. Bütün salonda bu-
lunanlar arasında sarılarak el sı-
kışarak tam bir mutluluk havası
içinde kutlamalar arasında...*

GEÇİŞ

113. - DIŞ - SİVAS - ALAN - GÜNDÜZ - HALK

*12 eylül günü Sivas tam bir bay-
ram yaşamaktadır, Sivas Lisesi öğ-
rencileri başlarında müzik öğ-
retmenleri ile "Dağ başını duman
almış" marşını söyleyerek liseye
yaklaşırlar.*

*Yan sokaklardan çıkanlar, öğ-
rencilerle birlikte yürür, marşı*

söylemeye katılırlar.

*"Anadolu ve Rumeli Haklarını Korumaya Derneği" üyeleri bez üstüne
"BAĞIMSIZLIK YA DA ÖLÜM"*

yazılı bandrollerle yürürler.

Davullar zurnalar, halay çekenler....

Sokaklarda, alanlarda akşama kadar sürer.

Gece olur, şenlikler sürmektedir.

Yüzlerce çıra, meşalelerle aydınlanan sokaklardan görüntüler,,,

M.KEMAL, Lisede odasının penceresinden dışarıya, halkın doldurduğu meşalelerle aydınlanmış alana bakar. Arkadaşları onunla birlikte pencerelerdedir.

HÜSREV SAMİ- Bu ışıklar sönmez Paşam!

M.KEMAL- Sönmez Hüsrev Bey, Bu sevinci İstanbul'da, İzmir'de yaşayacağımız günleri de göreceğiz. Bu seli kimse durduramaz!...

S O N

